T.C. SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#MİLLİ TEKNOLOJİ HAMLESİ

T.C. KUZEY ANADOLU KALKINMA AJANSI
NORTH ANATOLIAN DEVELOPMENT AGENCY

Bölgenin Pusulası, Özgün Fikirlerin Referans Noktası

ELDİVAN İLÇESİ
MEVCUT DURUM ANALİZİ

T.C. SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#MİLLİ TEKNOLOJİ HAMLESİ

T.C. KUZEY ANADOLU KALKINMA AJANSI
NORTH ANATOLIAN DEVELOPMENT AGENCY

Bölgenin Pusulası, Özgün Fikirlerin Referans Noktası

ELDİVAN İLÇESİ
MEVCUT DURUM ANALİZİ

2023, ARALIK

www.kuzka.gov.tr

Bu belge, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından yayımlanmıştır.

Belge No **:** 2023-RP-45-168

Revizyon No **: -**

Revizyon Tarihi **: -**

ISBN **:**

E -ISBN **:** 978-625-8409-30-7

Editör(ler) **:** Ahmet ÜNSEL / Uzman
Sosyal Kalkınma Birimi

Yayın Kurulu **:** Emine Merve TOPÇUOĞLU / İzleme ve Değerlendirme Birim Başkanı
Sinan KACIR / Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler
Gözde DİKMEN / Yazı İşleri

Tasarım : Sinan KACIR
Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler

Yayın Tarihi : Aralık 2023

Basım Yeri **:**

Matbaa Sertifika No:

Bu eserin her türlü yayın hakkı Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı'na aittir.

Yayının kısmen ya da tamamen yayınlanması ve çoğaltılmasının fikri mülkiyet hukukuna tabidir. Kaynak gösterilmek ve atıfta bulunmak kaydı ile Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı yayınları üçüncü kişilerce kullanılabilir.

T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı

Kuzeykent Mah. Kayın Sk. No:9 37150 KASTAMONU

Tel.: 0 (366) 212 58 52 Faks: 0 (366) 212 58 55

E-posta: bilgi@kuzka.gov.tr

www.kuzka.gov.tr

İlçenin ve Bölgenin Konumu

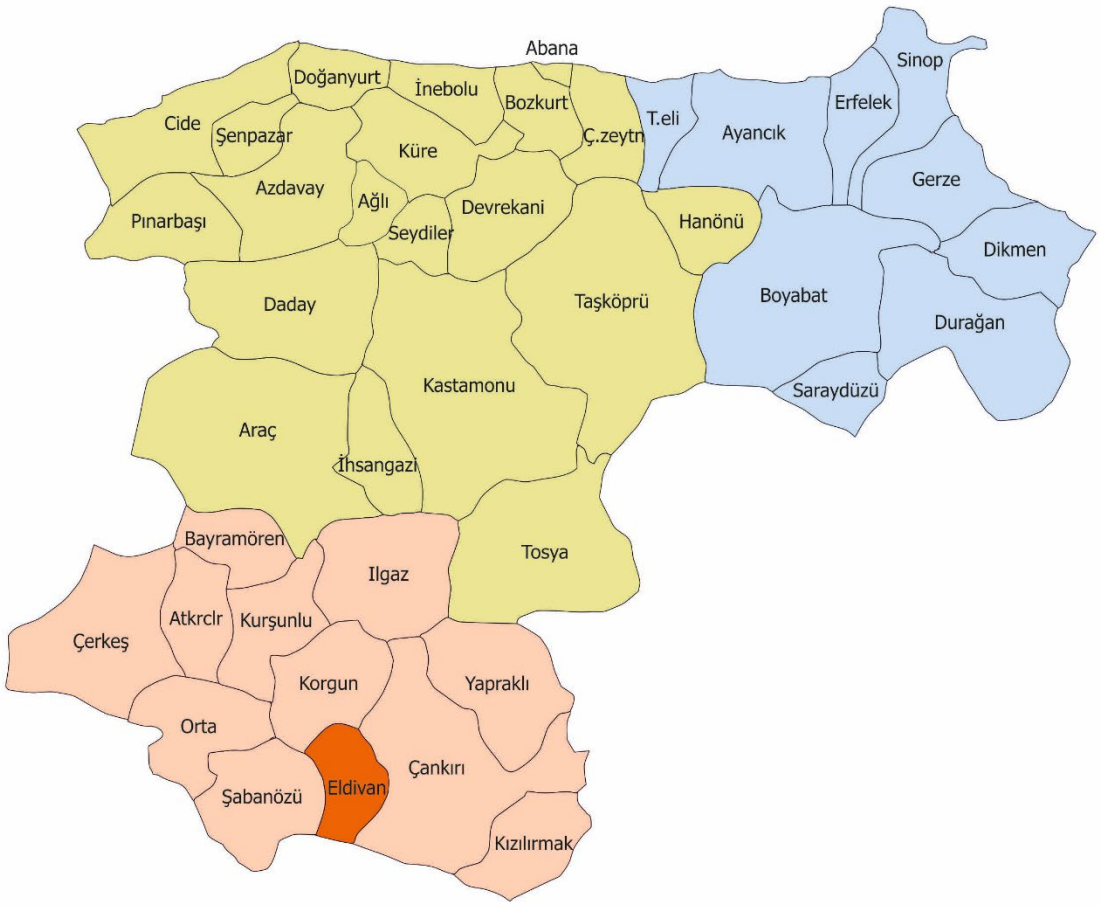

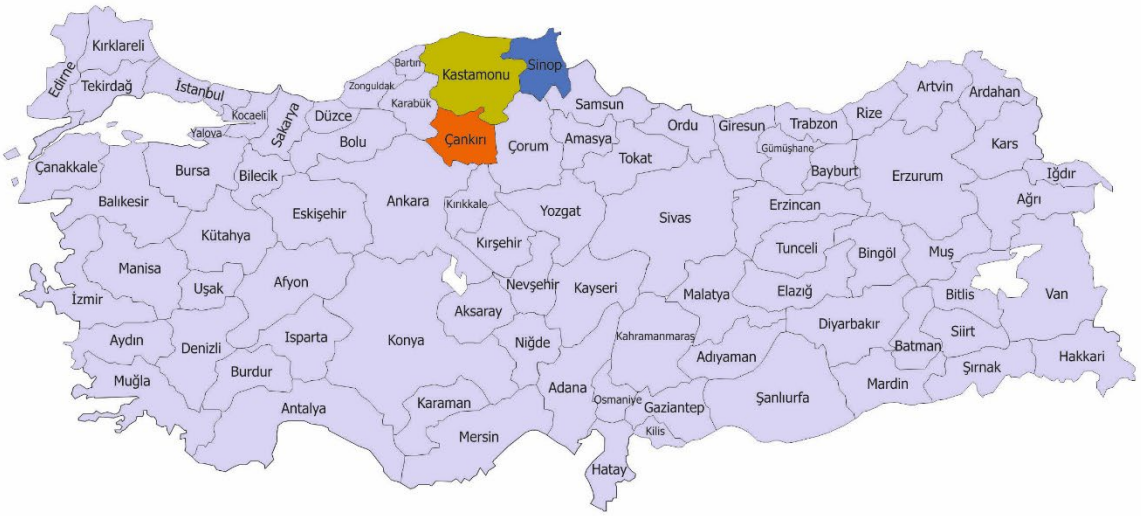

TEŞEKKÜR

İlçenin mevcut durumunun ortaya konulması amacıyla veri temini sağlayan başta Türkiye İstatistik Kurumu Kastamonu Bölge Müdürlüğü olmak üzere Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü, Ankara ve Kastamonu Orman Bölge Müdürlükleri, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve Karayolları Genel Müdürlüğüne, Bölgemiz İl Emniyet Müdürlüğü ve İl Jandarma Komutanlıklarına, İl Milli Eğitim Müdürlükleri, Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri, İl Tarım ve Orman Müdürlükleri, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlükleri, İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, Ticaret İl Müdürlükleri, İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri, İl Sağlık Müdürlükleri, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri, Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlükleri ve Dernekler Müdürlüklerine, Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlıkları, Esnaf ve Sanatkârlar Odası Başkanlıklarına ve İl ve İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına; nitelikli proje fikirlerinin ve ilçeye özgü kalkınma stratejilerinin ortaya çıkarılması amacıyla gerçekleştirilen saha çalışmaları sırasında sağladıkları destek ile analiz çalışmasını sahiplenmeleri nedeniyle Eldivan Kaymakamlığı ve Belediye Başkanlığına teşekkürlerimizi sunarız.

YÖNETİCİ ÖZETİ

TR82 Bölgesinin sosyo-ekonomik gelişmesine katkı sağlayabilecek nitelikli projelerin üretilmesi amacıyla Bölge illerinden Çankırı ilinin Eldivan ilçesinin mevcut durumunun ortaya konulduğu bu rapor Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından 2023 yılında hazırlanmıştır.

Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı'nın sorumluluk alanındaki TR82 Düzey 2 Bölgesi Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerinden müteşekkil olup, merkez ilçeler de dâhil olmak üzere bu illerde sırasıyla 20, 12 ve 9 ilçe bulunmaktadır. 2012 yılında Bölgedeki bütün ilçeler için ilçe analizi hazırlanmıştır. 2023 yılında ise Eldivan'la birlikte Ilgaz, Taşköprü ve Boyabat ilçelerinin verilerle mevcut durumun analiz edilerek yorumlanması ve saha analizi çalışmasıyla desteklenerek bu ilçelerdeki sorunların, çözüm önerilerinin ve proje fikirlerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Mevcut durum analizinin ilk 5 bölümü ilçedeki mevcut durumu rakamlarla yansıtırken, 6. bölümde bu rakamlardan öne çıkanlar ve potansiyel görülen alanlar ele alınmıştır. Masa başı çalışmalarında kullanılmak üzere 2023 yılının ilk yarısında hem Merkezi hem de Bölgedeki kurum ve kuruluşlardan verilerin temini süreci tamamlanmıştır.

Eldivan İlçesi Mevcut Durum Analizinin masa başı çalışmalarından elde edilen ilk 5 bölümdeki veriler ışığında, ilçenin ileri gelen kamu, özel ve sivil toplum kuruluşu temsilcileriyle 4 Aralık 2023 tarihinde bir odak grup toplantısı gerçekleştirilmiş olup, toplantıda masabaşı çalışmalarından elde edilen bulgular katılım sağlayan paydaşlara sunulmuştur. Bu görüşmeler sayesinde ilçede bizzat yaşayan paydaşların da ilçeye dair sorun tespitleri ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri rapora yansıtılabilmiştir. Odak grup toplantıları ile ilçedeki sorunların tespiti ve çözüm önerilerine ilave olarak ilçeye dair önerilen proje fikirleri de raporun sonuç ve öneriler bölümüne eklenmiştir. Bu sayede Eldivan'ın kalkınması için potansiyel barındıran alanlara ilişkin atılabilecek adımlara ve geliştirilebilecek projelere dair bir öngörü oluşturulabilmiştir.

Çankırı ilinin güney sınırlarında yer alan Eldivan ilçesi Ankara iline, Çankırı ilindeki OSB'lere yakın konumuyla sanayi, yeşil tabiatı ve elverişli toprakları ile turizm ve tarım ve hayvancılık sektörlerindeki potansiyeli ile öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra ilçede sağlık hizmetleri alanında eğitim veren meslek yüksekokulunun varlığı Eldivan'ın sağlık alanında da bir potansiyel taşıdığına işaret etmektedir. Şöyle ki, Eldivan genç nüfusun azaldığı ancak yaşlı nüfusun arttığı bir şehir olarak; yaşlı bakımı üzerine yapılacak yatırımlarla hem Ankara'nın hem de Türkiye'den pek çok kesimin talep edebileceği bir noktada bulunmaktadır. Bu bağlamda da değerlendirildiğinde, Eldivan ilçesi coğrafi konumu, tarım ve hayvancılık faaliyetleri ve yaşlı bakımı özelinde yetiştirebileceği insan kaynağı potansiyeli ile gelecek vadeden küçük şehirlerden biridir. Eldivan'ın yoğun göç veren bir şehir olması nedeniyle şehrin kalkınmasında dezavantaj oluşturmaktadır.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ 1
1.1. Bölge ve Bölgesel Kalkınma 1
1.2. İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması 1
1.3. İlçeye Genel Bakış 2
1.4. İlçenin Tarihi Yapısı 3
1.5. İlçenin Coğrafi Yapısı 3
1.6. İlçenin İdari Yapısı 4
2. SOSYO-KÜLTÜREL YAPI 5
2.1. Nüfus 5
2.2. Göç 7
2.3. Eğitim 8
2.4. Sağlık 13
2.5. Spor 14
2.6. Toplumsal Cinsiyet ve Kadın 14
2.7. Kültür 16
2.8. Sivil Toplum Kuruluşları 17
2.8.1. Dernekler 17
2.8.2. Vakıflar 18
2.9. İstihdam ve Sosyal Güvenlik 18
2.9.1. İstihdam 19
2.9.2. Sosyal Güvenlik 19
3. EKONOMİK YAPI 20
3.1. Tarım ve Hayvancılık 23
3.1.1. Tarımsal Yapı ve Alan 23
3.1.2. Bitkisel Üretim 24
3.1.3. Hayvansal Üretim 27
3.2. Orman ve Ormancılık 34
3.3. Sanayi 35

3.3.1. Organize Sanayi Bölgeleri 35
3.3.2. Küçük Sanayi Siteleri 36
3.3.3. İlçede Öne Çıkan Sektörler 36
3.4. Madencilik 38
3.5. Turizm 39
4. KENTLEŞME VE ULAŞIM 41
4.1. Kentleşme 41
4.2. İlçede Ulaşım 42
4.2.1. Karayolları ve Demiryolları 43
5. ÇEVRE VE ENERJİ 44
5.1. Yenilenebilir Enerji Potansiyeli 44
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 45
7. KAYNAKÇA 59

TABLOLAR

Tablo 1: Eldivan Hakkında Temel Bilgiler, 2023 2

Tablo 2: Bölgede Yer Alan İlçe, Köy ve Belde Sayısı ile Bölgenin Yüzölçümüne İlişkin Genel Bilgiler, 2023 4

Tablo 3: 1965-2023 Yılları Arası Bölge Nüfusu, 2023 5

Tablo 4: Bölgede Bağımlılık Oranları, 2022 7

Tablo 5: Bölgenin Aldığı ve Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı, 2022 8

Tablo 6: Üç Büyük Şehirde ve Diğer Bazı Şehirlerde Çankırılı ve TR82'li Nüfusu Varlığı, 2023 8

Tablo 7: Bölgede Üniversitelere Ait Bilgiler, 2022-2023 12

Tablo 8: Bölgede Sağlık Kuruluşları ve Uzman Personel Sayıları, 2022 13

Tablo 9: Bölgede En Sık Karşılaşılan Bulaşıcı Hastalıklar, 2022 14

Tablo 10: Spor Tesisi ve Toplam Lisanslı Sporcu Sayıları, 2022 14

Tablo 11: Bölgede Dernek ve Üye Sayıları, 2023 17

Tablo 12: Faaliyet Alanına ve Türüne Göre Dernek Sayıları, 2023 17

Tablo 13: Bölgede Kuruluş Amacına Göre Vakıflar, 2023 18

Tablo 14: Bölgede Sosyal Güvenlik İstatistikleri, 2022 19

Tablo 15: Eldivan'da İşletmelerin Şirket Türüne Göre Sınıflandırılması, 2021 20

Tablo 16: Eldivan'da İşletmelerin Ölçek Türüne Göre Sınıflandırılması, 2021 20

Tablo 17: Eldivan'da İşletmelerin NACE Sınıflandırmasına Göre Faaliyet Alanları, 2021 21

Tablo 18: Eldivan'da İmalat Alanında Faaliyet Gösteren İşletmelerin NACE Sınıflarına Göre Dağılımı, 2021 22

Tablo 19: Eldivan'da Madencilik ve Taş Ocakçılığı Alanlarında Faaliyet Gösteren İşletmelerin Sayısı, 2021 22

Tablo 20: Eldivan, Çankırı ve TR82'de Tarım Alanları, 2022 (Dekar) 23

Tablo 21: Eldivan, Çankırı ve TR82'de Ürün Gruplarına Göre Ekilen Alan ve Üretim Miktarları, 2022 24

Tablo 22: Eldivan İlçesinde Ürün Türlerine Göre Bitkisel Üretim Verileri, 2022 25

Tablo 23: Eldivan İlçesinde Sebze Üretim Verileri, 2022 26

Tablo 24: Eldivan İlçesinde Meyve Üretim Verileri, 2022 (Ton) 27

Tablo 25: Eldivan İlçesinde Yıllar İtibariyle Büyükbaş Hayvan Varlığı, 2018-2022 (Ton) 28
Tablo 26: Eldivan İlçesinde Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Varlığı, 2018-2022 30
Tablo 27: Eldivan İlçesinde Yıllar İtibariyle Kanatlı Hayvan Varlığı, 2018-2022 31
Tablo 28: Yıllar İtibariyle Eldivan İlçesindeki Arı Kovanı Sayısı, 2018-2022..... 32
Tablo 29: Eldivan İlçesindeki Toplam Hayvansal Üretim Özet Verileri, 2018-2022 (Ton) 32
Tablo 30: Eldivan İlçesindeki Hayvansal Üretim Verileri, 2018-2022 (Ton)..... 33
Tablo 31: Ormandan Elde Edilen Endüstriyel ve Yakacak Odun Miktarları, 2022..... 34
Tablo 32: Çankırı İli Organize Sanayi Bölgeleri, 2023 35
Tablo 33: Çankırı İli Küçük Sanayi Siteleri, 2023 36
Tablo 34: Eldivan'da İmalat Alanında Faaliyet Gösteren İşletmelerin NACE Sınıflarına Göre Dağılımı, 2021..... 37
Tablo 35: Eldivan'da İşletmelerin Kayıtlı Oldukları Meslek Odalarına Göre Sayısı, 2022 37
Tablo 36: Eldivan'da Sanayi Sektöründe İstihdam Sayısına Göre Büyük İşletmelerin Faaliyet Alanları ve İstihdam Sayısı, 2022..... 37
Tablo 37: Çankırı İli Maden Varlığı, 1988-2018 38
Tablo 38: Eldivan'da Madencilik ve Taş Ocakçılığı Alanlarında Faaliyet Gösteren İşletmelerin Sayısı, 2021..... 39
Tablo 39: Eldivan'da Konaklama Kapasitesi, 2022..... 39
Tablo 40: Kent ve Kır Nüfus Oranları, 2022 41
Tablo 41: Su İstatistikleri, 2021..... 41
Tablo 42: Isınma Türleri, 2021 42
Tablo-43: Bölgede Kargo Şirketleri, 2023 42
Tablo-44: İlçeden İl Merkezine Toplu Taşıma Sefer Sıklığı, 2023..... 42
Tablo 45: Karayolu, Demiryolu ve Köy Yolu Uzunlukları, (Kilometre), 2021..... 43
Tablo 46: Trafik Kazaları, Ölü ve Yaralı Sayıları, 2022 43

GRAFİKLER

Grafik 1: Bölgedeki Nüfus Artış Hızı ve Değişimi, 1970-2022 6
Grafik 2: Eldivan'ın Nüfus Piramidi, 2022 6
Grafik 3: Okulöncesi Düzeyinde Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayısı, 2021-2022 9
Grafik 4: İlköğretim Düzeyinde Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayısı, 2021-2022 9
Grafik 5: Genel Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayısı, 2021-2022 10
Grafik 6: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayısı, 2021-2022 10
Grafik 7: Eğitim durumu, 2022 (% Olarak) 11
Grafik 8: Son Beş Yılda Kapanmış, Taşımalı Eğitim Okul Sayıları, HEM ve Özel Eğitim Kurum Sayıları, 2018-2022 12
Grafik 9: Eldivan İlçesinde Cinsiyete Göre 15 Yaş Üzeri Nüfusun Eğitim Durumu, 2021 15
Grafik 10: Çankırı İlinde Cinsiyete Göre 15 Yaş Üzeri Nüfusun Eğitim Durumu, 202116
Grafik 11: TR82 Bölgesinde Cinsiyete Göre 15 Yaş Üzeri Nüfusun Eğitim Durumu, 2021 16
Grafik 12: İşletmelerin İlçelere Göre Dağılımı, 2021 20
Grafik 13: Eldivan'da İşletmelerin Kayıtlı Oldukları Meslek Odalarına Göre Dağılımı, 2022 22
Grafik 14: Eldivan'da Meslek Odalarına Kayıtlı İşletme Sahiplerinin Cinsiyet Dağılımı, 2022 23

KISALTMALAR

A.Ş.	Anonim Şirket
AB	Avrupa Birliği
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
ÇAKÜ	Çankırı Karatekin Üniversitesi
EİE	Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü
EO	Esnaf Odası
ESO	Esnaf ve Sanatkârlar Odası
HEM	Halk Eğitim Merkezi
İBBS	İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması
Koop.	Kooperatif Şirketi
KSS	Küçük Sanayi Sitesi
Ltd. Şti.	Limited Şirket
NACE	Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiksel Sınıflandırması Kodlama Sistemi
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
RES	Rüzgâr Enerjisi Santrali
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
YÖK	Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

1. GİRİŞ

1.1. Bölge ve Bölgesel Kalkınma

Bölge kavramı, muhtelif fiziki, beşeri, siyasi, iktisadi, kültürel ve çevresel ilişkiler veya benzerlikler bağlamında oluşturulan yapılardır. Pek çok ülkede "bölge", bir "idari birim adı" olarak kullanılır (Wikimedia Foundation, Inc., 2021). Bölge kelimesi bir veya birkaç mahallenin, kentin, ilin, yörenin veya birkaç ülkenin oluşturduğu alanlar olarak tanımlanabilir. Bölgelerin oluşturulması ve bölgesel çalışmalar halka, devlet adamlarına, iş adamlarına, askeri liderlere ve plancılara herhangi bir konu ve problemle ilgili olarak bölge karakteristiklerinin, problemlerinin ve imkânlarının sunulmasını kolaylaştırır (Kılıç & Mutluer, 2004).

Dünyada ilişkilenme türlerine veya benzerliklerine göre pek çok bölge türü bulunmaktadır. Bazı bölgeler siyasi ve askeri, bazı bölgeler beşeri ve iktisadi, bazı bölgeler ise yalnızca fiziki özelliklerine göre ölçütlerle belirlenebilmektedir. Bölge sınırları oluşturulurken birden fazla ölçüt etkili olabilirken, bazen bir bölgeyi oluşturan illerin veya ülkelerin bazı farklı fonksiyonları olabilmektedir (Erhan Anadol, 2023).

Kalkınma kavramı gelişme çabasındaki bir ülkenin yapısal olarak niteliklerinin olumlu yöne doğru değişimi olarak tanımlanmaktadır. Ülkelerin kalkınma çabalarında eş zamanlı olarak yürütülen "ekonomik kalkınma", "sosyal kalkınma" ve "beşeri kalkınma" kalkınma sürecinin önemli üç ögesidir. Kırsal kalkınma ise kırsal bölgelerde çevresel koşulların iyileştirilmesi ile ilgili çalışmaları kapsar. Kırsal kalkınmada bu bölgelerde yaşayan insanların yaşadıkları ekonomik, sosyal ve beşeri bağıntılı olumsuz durumların giderilmesi amaçlanır (Tolunay & Akyol, 2006).

Bölgesel kalkınma kavramı, genel olarak bir ülkenin kalkınma ve büyüme sorunun bir parçasıdır (Yavan, 2023). Bölgesel gelişme veya kalkınma, ülke kalkınma politikalarının bölgeler ve şehirleri seviyesindeki yapı taşlarını oluşturmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşları ile özel teşebbüsler ve sivil toplum örgütlerinin karar alma süreçlerine aktif katılımını hem bölgesel hem de yerel düzeyde sağlayan bölgesel kalkınma süreci, bu kurum ve kuruluşların kaynaklarını kalkınma amacıyla hep beraber harekete geçirmesini esas alır. Bölgesel kalkınma, bölgelerin gelişmeleri sürecinde diğer bölgelere karşı rekabet güçlerinin artırılması ve bu sayede bölgeler arasındaki gelişmişlik farkının azaltılması politikalarında bir dengeyi gözeten yapısal ve temel bir politika olarak karşımıza çıkmaktadır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2014).

Ülkemiz coğrafyasında ise dengeli bir gelişmenin sağlanabilmesi, ekonominin geneli için hedeflenen yüksek kalkınma hızı kadar önemlidir. Ülke kaynaklarının mekânlar (bölgeler, şehirler vb.) üzerinde dağılımı kesin ve tam bir eşitlik arz etmediğinden, bölgeler arasında gelişme de tam anlamıyla dengeli bir süreçten geçememektedir. Bu dengesizliğin büyük boyutlarda olması, az gelişmiş bölgelerden gelişmiş bölgelere göçü tetikleyerek göç veren bölgelerde beşeri ve ekonomik sermayenin kaybedilmesine, göç alan bölgelerde ise farklı ekonomik ve sosyal sorunların yanı sıra altyapı alanında da darboğazlara neden olmakta ve ülke ekonomisinin geneli açısından büyümeyi sınırlayıcı bir etki göstermektedir (Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, 2023).

Bölgelerin gelişmişlik düzeylerinde barındırdıkları fiziki, beşeri, siyasi, iktisadi, kültürel ve çevresel özelliklere göre farklılıklar oluşabilmektedir. Bölge dinamiklerinin harekete geçirilmesi, bölgesel kalkınma stratejilerinin bölge potansiyellerine göre belirlenmesi ve bölgede yaşayanların karar mekanizmalarına aktif katılım sağlaması bölgesel kalkınma kavramının en önemli öğeleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.2. İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS), Avrupa Birliği sınırları içerisinde bölgesel istatistiklerin tek bir mekânsal sınıflandırmaya göre üretilmesini temin etmek amacıyla, Avrupa Topluluğu İstatistik Ofisi (Eurostat) tarafından kullanılmaya başlanan bir istatistiki sınıflandırma yöntemidir.

Ülkemizde ise, İBBS'nin kullanımı 19 Mart 2001 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilen AB Müktesebatının Üstlenmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı ve Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 8 Mart 2001 tarihli Çevre Konseyinde kabul edilen Katılım Ortaklığı Belgesi kapsamında başlamıştır. Bu çerçevede, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarlığı ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) koordinasyonunda 2001 yılında başlanan çalışma ile Türkiye'de İstatistiki Bölge Birimleri tanımlanmış ve bu sınıflandırma 28 Ağustos 2002 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe girmiştir (T.C. Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, 2023).

Türkiye'nin AB süreciyle birlikte tanıştığı bu yeni bölgesel sınıflandırma anlayışı ile bölgesel gelişme politikalarında coğrafi bölgelerin yerine Düzey 1, Düzey 2 ve Düzey 3 İstatistiki Bölge Birimleri temel alınmaya başlanmıştır. Sınıflandırma ile AB ile uyumlu bir istatistiki veri tabanının oluşturulması ve bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması gibi amaçlanmıştır. Bu sınıflandırmada, ülkemizdeki 81 il Düzey 3 olarak tanımlanmış, ekonomik, sosyal ve coğrafi yönden benzerlik gösteren komşu iller ise bölgesel kalkınma planları ve nüfus büyüklükleri de dikkate alınarak elde edilen 26 bölge Düzey 2 ve Düzey 2'nin gruplandırılması ile elde edilen 12 adet Düzey 1 bölgeleri oluşturulmuştur (Danyıldız, 2019).

İstatistiki bölge birimleri, sosyoekonomik analizlerin yapılabilmesi amacının dışında, bölgesel kalkınma ajanslarının kuruluşuna da temel oluşturmuştur. Ülkemizde Düzey 2 Bölgelerinde birer kalkınma ajansı faaliyet göstermekte olup, TR82 Düzey 2 Bölgesi Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerinden oluşturmaktadır.

1.3. İlçeye Genel Bakış

Eldivan, 1958 yılında ilçe olmuştur. Eldivan Çankırı'ya 18 kilometre uzaklıkta olup İl merkezinin güneybatısında yer almaktadır. İlçenin kuzeyinde Korgun ilçesi, doğusunda Çankırı Merkez ilçesi, güneyinde Ankara ili ve batısında Şabanözü ilçesi bulunmaktadır. 341 km^2'lik bir alana sahip olan ilçede tarım ve hayvancılık başta gelen geçim kaynaklarıdır. Oldukça iyi rezervlere sahip bentonit madeni ocakları bulunan ilçe özellikle kiraz yetiştiriciliğinde önemli bir potansiyele sahiptir (T.C. Çankırı Valiliği, 2023). Karasal iklimin egemen olduğu ilçede yazları sıcak kışları soğuk ve karlı geçer (T.C. Eldivan Kaymakamlığı, 2023).

Tablo 1: Eldivan Hakkında Temel Bilgiler, 2023

İlçe Adı	Yüzölçümü (km^2)	Yükseklik (m)	Belediye Sayısı	Köy Sayısı	Mahalle Sayısı
Eldivan	341	930	1	16	6

Kaynak: (T.C. Çankırı Valiliği, 2023)

1.4. İlçenin Tarihi Yapısı[1]

Eldivan'ın tarihi, Galatlar ve Romalılara kadar dayanmakta olup, ilçe M.Ö. 300 ve 400 yılları arasında Makedonya ve Pafloganya medeniyetlerine ev sahipliği yapmıştır. Malazgirt savaşının sona ermesini müteakip Çankırı'nın 1083 yılında fethedilmesi ile birlikte Türkler buraya yerleştirilmişlerdir. Yerleştirilen Türkler Kayı, İbiş, İmamlar, Ayrancı, Tatar ve Dümelli boylarından gelmektedirler. Gölezkayı ve Hisarcıkkayı gibi köylerin isimleri hala bu boyların isimlerini içinde barındırmaktadır. İlçe Selçuklu ve Candaroğulları'nın kontrolünde kalmıştır. Yıldırım Bayezit 1383 yılında ilçeyi Osmanlı topraklarına dâhil etmiştir. İlçenin ismi kuzeyinde yer alan ve Dümelli ovası ile Yanlar deresi tarafından çevrilen İldivan dağından gelmektedir. Malazgirt savaşından sonra Anadolu'da yayılmaya devam Türk boyları için İldivan dağı bir toplanma alanı olmuş ve dağın adına Er Divanı denilmiştir. İldivan sözcüğü günümüze kadar değişime uğrayarak Eldivan olmuştur.

Eldivan'da çok fazla erken dönem tarihi eserleri bulunmamaktadır. Tarihi eser olarak Küçük Hacıbey Camii ve Seydiköy Camii gibi yapıtlara ev sahipliği yapan ilçede, orta ve son tunç çağını temsil eden Dümelli Höyüğü bulunmaktadır. İlçede ayrıca Sarayköy ile Hisarcık arasındaki alanda milattan önceki dönemlerden kalma harabelere de rastlanmaktadır. Selçuklular döneminde Eldivan'a gelen Hacı Murad-ı Veli'nin mezarı ve Gölez Köyünde 1738 yılında vefat eden Sultan Bedrettin'in mezarı da Eldivan ilçesinde bulunmaktadır.

Gölez köyünde yer alan Eski Camii Eldivan ilçesinin mimari açıdan sahip olduğu tarihi eserlerinden biridir. Caminin yapılış tarihi bilinmemekle birlikte, kare planlı pandantif geçişli kubbesinin varlığı bilinmektedir. Bu şekilde bir kubbe yapısıyla örtülü iken kubbenin yıkılmasının ardından ahşap bir çatı ile üzeri kapatılmıştır. Kare kaideli ve silindir şeklinde gövdesi bulunan minaresi ise caminin kuzeybatı köşesinde konuşlandırılmıştır. Ancak pabuçluktan sonraki kısmı yıkılmış durumdadır. Caminin duvarları kireç taşından yapılmış olup, doğu cephesindeki penceresinin korkulukları taş malzemeden yapılmıştır. Dört sıra mukarnaslı kavsaraya sahip mihrabı da taş malzemeden yapılmıştır. Caminin ilk mukarnas dizisinde rozetler ve niş kısmında ise geometrik desenler hâkimdir.

İlçede mimari açıdan öneme sahip diğer bir tarihi eser ise Seydi köyünde yer alan Hacı Muradı Veli Türbesi ve Camii'dir. Moloz taştan yapılmış cami yalın yapılı ve çatısı ahşaptır. Türbe ile cami aynı yapı altında iç içe durumdadır. Caminin türbe kısmının Hacı Murad'ı Veli'nin ölüm tarihi olan 1207 yılından sonra yapılmış olduğu, cami kısmının sonradan eklendiği tahmin edilmekte ve farklı dönemlerde geçirdiği bakım ve onarım işleriyle günümüzdeki görünümüne kavuştuğu anlaşılmaktadır. Türbenin bulunduğu alanın üzeri kiremitle çevrili çatı ile kapatılmış olan cami düz şekilde ahşap tavana ve boyuna dikdörtgen şekilde bir plana sahiptir. Caminin güneybatı tarafındaki köşesinde tuğla yapılı sekiz sıra kirpi saçaklı pah bulunmaktadır. Hacı Murad-ı Veli'nin oğlu ve kızlarının sandukası caminin doğu duvarının bitişiğindeki türbenin kare plana sahip ve yine ahşap tavanlı ön mekânında bulunmaktadır. Ön mekânda ayrıca bölge halkı tarafından saygı gösterilen ve değer verilen iki göktaşı da yer almaktadır. Kare planlı ve tromp geçişli kubbe ile örtülü olan asıl türbede ise Hacı Murad-ı Veli'nin kabri bulunmaktadır.

1.5. İlçenin Coğrafi Yapısı[2]

Eldivan ilçesi Çankırı il merkezine 18 kilometre uzaklıkta olup, merkez ilçenin güney batısında kurulmuştur. İlçe bulunduğu coğrafi konumda doğusunda Çankırı vilayeti, batısında Şabanözü ilçesi,

[1] (T.C. Eldivan Kaymakamlığı, 2023)
[2] (T.C. Eldivan Kaymakamlığı, 2023)

kuzeyinde Korgun ilçesi, güneyinde Kırıkkale vilayeti ve Ankara'nın Kalecik ilçesi ile komşu durumdadır.

Sebze ve meyve yetiştiriciliğinde ön plana çıkan Eldivan ilçesinde Türkiye'nin en önemli kiraz bağları bulunmaktadır. Orman alanlarında yabani meyve türleri yetişir. Dağlık alanlarda ise meşe korulukları ve çam ağaçlarıyla kaplanmıştır. Eldivan dağının ilçeye bakan alanlarında çoğunlukla çam ağaçları bulunmakta olup, meşe, yabani fındık, dağ kavağı ağaçlarıyla kaplıdır. Bu alan aynı zamanda orman ağaçlarının altında bulunan zengin bitki örtüsüne ev sahipliği yapmaktadır. Dağın yarısı kadar yükseklikte çam ve meşe ormanları kaplıdır ve bu dağın çevresindeki köylerde Yarı yüksekliğine kadar çam ve meşe ormanları ile örtülü olan dağın etrafındaki hemen hemen bütün köylerde korular bulunmaktadır. Bu koruluklardan en geniş ve büyük olanı ise Dümelli-Saray koruluğudur.

Orta Anadolu'nun tipik karasal iklimine sahip olan ilçede yazları sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlı olmaktadır. 1.094 metre rakımlı Dümelli ovasında kurulmuş olan ilçenin yüzölçümü 341 km² olup, kilometre kareye 22 kişi düşmektedir. İlçenin güneyinde bulunan 1.854 metre yüksekliğindeki İldivan Dağı bölgenin en önemli yaylasıdır.

1.6. İlçenin İdari Yapısı

Yüzölçümü 341 km^2 olan Eldivan ilçesi, kent merkezinde 1 belediye, 16 köy ve 6 mahalleden oluşmaktadır.

Tablo 2: Bölgede Yer Alan İlçe, Köy ve Belde Sayısı ile Bölgenin Yüzölçümüne İlişkin Genel Bilgiler, 2023

Bölge Adı	İlçe Sayısı	Belde Sayısı	Belediye Sayısı	Köy Sayısı	Mahalle Sayısı*
Eldivan	-	0	1	16	6
Çankırı	12	4	16	370	99
TR82	41	4	45	1.889	322
Türkiye	973	388	1.361	18.293	32.158

Kaynak: (TÜİK Bölgesel İstatistikler Web Sayfası ve TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2023)
*Köylerde bulunan mahalle sayıları hariç ilçe merkezine bağlı mahalle sayılarıdır.

2. SOSYO-KÜLTÜREL YAPI

2.1. Nüfus

Eldivan, Çankırı, TR82 Bölgesi ve Türkiye'nin 1965 yılından 2023 yılına kadar toplam nüfusunun değişimi Tablo 3'te gösterilmiştir. Eldivan'da nüfus genel olarak dalgalı bir seyir izlemekle birlikte 1985'e kadar artma eğilimindeyken 1990'dan itibaren azalma eğilimine girmiştir. Bölgede nüfusun azalmasının başlıca etkenleri göç ve düşük doğurganlık düzeyleridir.

Tablo 3: 1965-2023 Yılları Arası Bölge Nüfusu, 2023

Sayım Yılı	Eldivan	Çankırı	TR82	Türkiye
1965 Nüfus Sayımı	10.079	250.706	958.413	31.391.421
1970 Nüfus Sayımı	9.910	261.367	973.623	35.605.176
1975 Nüfus Sayımı	10.191	265.468	971.316	40.347.719
1980 Nüfus Sayımı	10.214	258.436	985.624	44.736.957
1985 Nüfus Sayımı	10.467	263.964	994.457	50.664.458
1990 Nüfus Sayımı	9.707	279.129	967.893	56.473.035
2000 Nüfus Sayımı	5.708	270.355	871.405	67.803.927
2011 ADNKS	5.509	177.211	739.997	74.724.269
2023 ADNKS	6.163	195.766	794.680	85.279.553

Kaynak: (TÜİK Bölgesel İstatistikler Web Sayfası ve TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2023)

Eldivan'ın nüfus eğilimine nüfus artış hızı bağlamında bakıldığında, 1985'e kadar nüfus artış hızında dalgalı bir görüntünün oluştuğu fakat 1990'dan itibaren keskin bir azalma eğilimine girdiği anlaşılmaktadır. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) 2011 yılı verilerine göre Eldivan'da nüfus artış hızı -%41 iken 2022 yılına gelindiğinde +%12 olduğu görülmektedir. Bu durum, Eldivan'ın genel olarak göç verdiğinin göstergesi olmakla birlikte son yıllarda görece pozitif değerlerde seyreden nüfus artış hızının bir nedeni 80'li ve 90'lı yıllarda büyük şehirlere göç eden Eldivanlıların emekli olarak ilçeye geri dönmeleri olarak açıklanabilir. Grafik 1'den de görüldüğü üzere Eldivan'daki nüfus artış hızının değişimi Çankırı geneli ile benzerlik göstermektedir.

Grafik 1: Bölgedeki Nüfus Artış Hızı ve Değişimi, 1970-2022

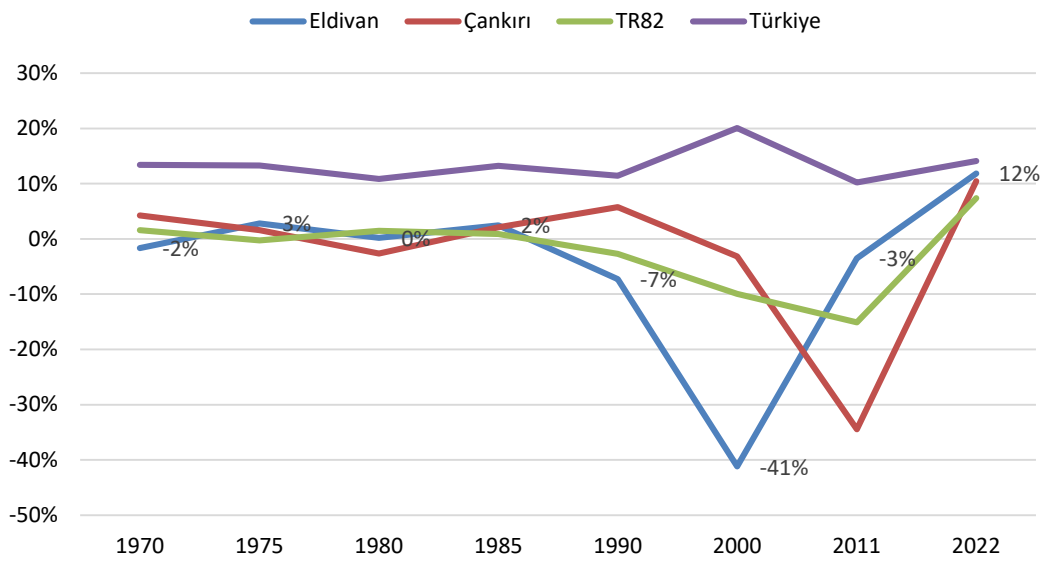

Kaynak: (TÜİK Bölgesel İstatistikler Web Sayfası ve TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü)
* TÜİK verileri kullanılarak tarafımızca çizilmiştir.

Eldivan'ın beşerli yaş grubuna göre nüfus piramidi Grafik 2 ile gösterilmiştir. Türkiye ortalamasına yakın bir şekilde, piramidin giderek daralan alt kısmından bölgede doğurganlığın azaldığı anlaşılabilir. Özellikle iş gücü (15-64) yaş grubunda görülen çekilmenin sebebi, her iki cinsiyet için de bölge dışına yapılan göç olgusudur.

Grafik 2: Eldivan'ın Nüfus Piramidi, 2022

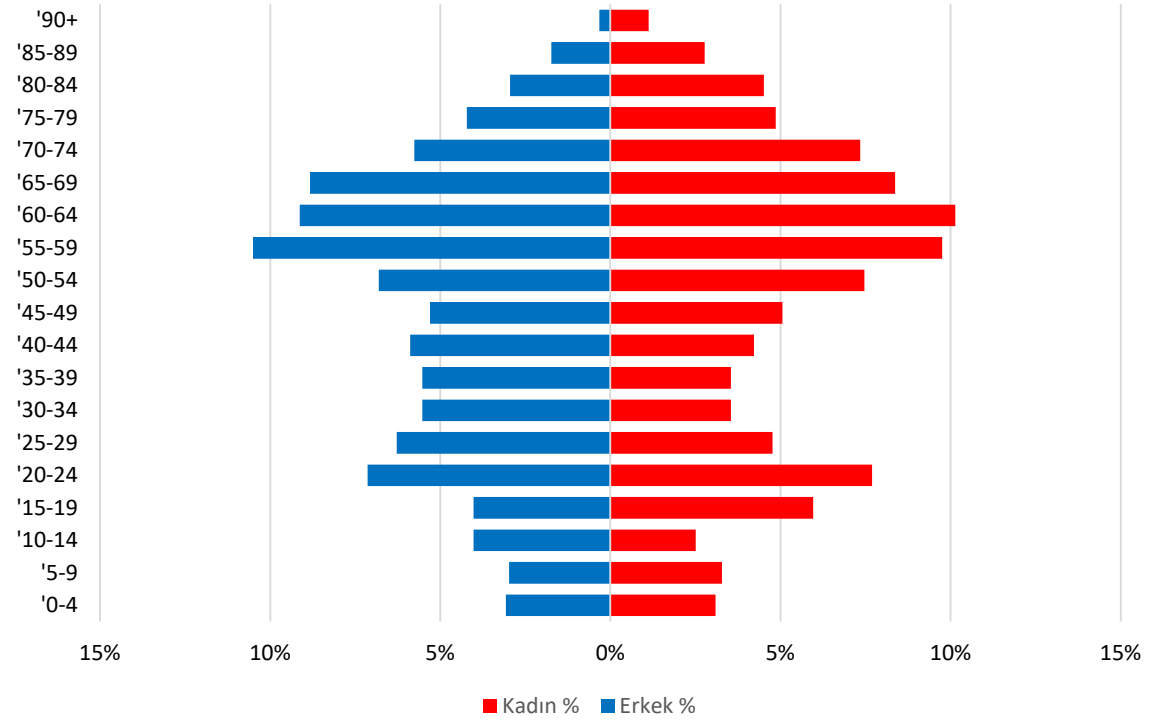

Kaynak: (TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2022)
*TÜİK verileri kullanılarak tarafımızca çizilmiştir.

Ekonomik anlamda aktif olmayan nüfus, bağımlı nüfus olarak değerlendirilmektedir. Nüfus içerisinde kendileri çalışmayıp, o toplumdaki çalışanlardan fayda sağlayan ve onların üretimini tüketen nüfusa bağımlı nüfus denir. Çalışmadığı halde çalışan kesimin üretimini tüketen bu nüfus kitlesinin toplam nüfustaki payına ise bağımlı nüfus oranı denir. Üretimde bulunmayan 0-14 yaş grubundaki çocuk ve genç nüfus ile 65 yaş ve üzerindeki yaşlı nüfus, bağımlı nüfusun oluşmasına neden olan en önemli gruplardır. Nüfusun her iki bağımlı grubu (sırasıyla çocuk/genç bağımlılığı ve yaşlı bağımlılığı), doğum ve ölüm hızlarındaki iniş ve çıkışlar ile ölçülebilmektedir (Sevindi & Korkusuz, 2016).

Eldivan ilçesinde genç bağımlılık oranı %14,8, yaşlı bağımlılık oranı %41,2 ve toplam bağımlılık oranı %56,0'dır. Çankırı ili ve TR82 Bölgesi bağımlılık oranları birbirine paralel bir yapılanma göstermektedir. Genç bağımlılık, yaşlı bağımlılık ve toplam bağımlılık oranları Çankırı ili ve TR82 Bölgesinde sırasıyla %25,97, %25,87 ve %51,84 ve %24,4, %29,20 ve %53,6 olarak karşımıza çıkmakta olup; Çankırı ili genç bağımlılığında TR82 Bölgesine çok yakınken yaşlı bağımlılığında Bölgeye oranla daha iyi durumdadır. Eldivan ilçesi ise yaşlı bağımlılık oranı bağlamında hem Çankırı ili hem de TR82 Bölgesine görece kötü durumdadır.

Eldivan ilçesinde kabaca her 6 kişinin bakmakla yükümlü olduğu yaşlı sayısı 4 iken; Çankırı ilinde ve TR82 Bölgesinde yaklaşık her 6-7 kişinin bakmakla yükümlü olduğu yaşlı sayısı 2-3'tür. Eldivan ilçesi, Çankırı ili ve TR82 Bölgesinin bağımlılık oranları Türkiye ortalamaları ile kıyaslandığında ise genç bağımlılık oranının Türkiye ortalamasına göre çok daha iyi durumda olduğu; Bölgenin yaşlı nüfusunun yoğun olması nedeniyle yaşlı bağımlılığın Türkiye ortalamasına göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu durumun ortaya çıkmasındaki bir başka etken ise Bölgede işgücü çağındaki nüfusun az olduğu gerçeğidir. Eldivan gibi kırsal yoğun alanlarda bu durumun ortaya çıkmasının başka bir nedeni ise köydeki nüfusun çoğunlukla istihdam veya eğitim için kent merkezlerine göç etmesi ve yaşlı nüfusun köylerde kalmasına bağlanabilmektedir.

Tablo 4: Bölgede Bağımlılık Oranları, 2022

Bölge Adı	Genç Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş/15-64 Yaş)	Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+/15-64 Yaş Yaş)	Toplam Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş + 65+ Yaş)
Eldivan	14,8	41,2	56,0
Çankırı	25,97	25,87	51,84
TR82	24,4	29,2	53,6
Türkiye	32,25	14,55	46,8

Kaynak: (TÜİK Bölgesel İstatistikler Web Sayfası ve TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2022)

2.2. Göç

Göç, insanlık tarihinin başladığı dönemden bu yana var olan bir olgudur (Koçak & Terzi, 2012). Göç kavramı, insanların belli bir zaman aralığında belirli bir yerleşim bölgesinden başka bir yerleşim bölgesine çoğunlukla sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi sebeplerle gidişi olarak ifade edilir (Erkan & Bağlı, 2005).

Belli bir bölgeden ayrılan ve o bölgeye dışarıdan gelen nüfus arasında hesaplamalar yapılarak "net göç" değerine ulaşılabilmektedir. Bölgeye gelen toplam kişi sayısından giden toplam kişi sayısı çıkarılarak net göç bulunur. Ortaya çıkan sonuç negatif olduğunda; gelen kişilerin giden kişilerden daha az olduğu; pozitif olduğunda ise gelen kişilerin giden kişilerden daha fazla olduğu anlaşılır. Net göç değerlerinin yıl ortası nüfus değerine bölünerek 100 veya 1000 ile çarpılması sonucunda ise net göç hızı değerine ulaşılır (Ünal, 2019).

Eldivan ilçesinde, 2022 yılı verilerine göre net göç (Alınan göç – Verilen Göç) 246 kişi olarak gerçekleşmiş olup, net göç hızı %40,73 olmuştur. Çankırı için bu değerler sırasıyla -412 ve -%2,10;

TR82 Bölgesi için 6.091 ve %7,69'tur. Buna göre, 2022 yılında Eldivan ilçesi yüksek pozitif net göç hızı sergilerken, Çankırı ili düşük negatif net göç hızına sahip olmuştur.

Bu rakamlar, göç olgusunun ve hareket eden nüfusun büyüklüğünü değerlendirebilme noktasında kısıtlı ve yetersiz olabilmektedir. İlgilenilen alanlardaki göçün çapını daha net bir şekilde gösterebilmek için göç devinim ve göç etkililiği istatistiklerinin hesaplanması ve kapsamlı bir analizin bu veriler ışığında yapılması gerekmektedir (Ünal, 2019).

Tablo 5: Bölgenin Aldığı ve Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı, 2022

Bölge Adı	ADNKS 2022 Nüfusu	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
Eldivan	6.163	737	491	246	40,73
Çankırı	195.766	13.649	14.061	-412	-2,10
TR82	794.680	47.764	41.673	6.091	7,69
Türkiye	85.279.553	2.791.156	2.791.156	0	0

Kaynak: (TÜİK Bölgesel İstatistikler Web Sayfası ve TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2022)

Bir ülkedeki iller arasında ortaya çıkan ekonomik gelişme farklılığı, zaman içerisinde bölgeler arasında da bariz farklılıklara neden olabilir. Metropoller ve diğer büyük kentlerde gelişen sanayileşmenin etkisiyle, kırsal bölgelerden bu kentlere yönünde göç hareketi doğmuş ve itici ve çekici faktörler bu sürecin şekillenmesinde ve boyutlarının büyüklüğünde etkili olmuştur. İtici faktörleri belirli bir kitlenin ayrıldığı bölgelerdeki ekonomik, eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel anlamdaki eksiklikler, bazen de, zorunlu göç olarak adlandırılan savaş ve terör oluşturmaktadır. Çekici faktörleri ise; yine belirli bir kitlenin göç ettiği bölgelerdeki iş imkânları, eğitim ve sağlık hizmetleri, daha iyi yaşam koşulları gibi unsurlar oluşturmaktadır (Ünal, 2019).

Bu bağlamda, Eldivan ilçesinin de bağlı olduğu ve itici faktörleri görece yüksek olan Çankırı ilinden göç eden Çankırılıların diğer bazı kentlerdeki varlığı incelenebilir. Çankırı'da doğup başka illerde ikamet eden toplam Çankırılı sayısı 362.697 olup, bu sayının yaklaşık %53'ü Ankara, İstanbul, Kocaeli, İzmir ve Karabük'te yaşamaktadır. Sadece Ankara'da ve İstanbul'da yaşayan toplam Çankırılı sayısı 177.391'dir. Bu illerdeki Çankırılı varlığı Çankırı'nın toplam nüfusu (195.766) göz önüne alındığında şaşırtıcı düzeydedir. Eldivan'da ise göçün genelde Ankara'ya doğru olduğu bilinmektedir.

Tablo 6: Üç Büyük Şehirde ve Diğer Bazı Şehirlerde Çankırılı ve TR82'li Nüfusu Varlığı, 2023

İl Adı	Çankırı	TR82
Ankara	112 557	143 984
İstanbul	64 834	430 893
Kocaeli	6 526	33 031
İzmir	4 097	15 111
Karabük	4 050	11 986

Kaynak: (TÜİK Bölgesel İstatistikler Web Sayfası ve TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2023)

2.3. Eğitim

Eldivan ilçesinde 2021-2022 dönemi için okulöncesi seviyesinde öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayıları Grafik 3 ile gösterilmiştir. Grafikten anlaşılacağı üzere, Eldivan'da öğretmen başına düşen okulöncesi öğrenci sayısı Çankırı ve TR82 ortalamasından yüksektir. Derslik başına düşen okulöncesi öğrenci sayısı Eldivan'da, Çankırı ortalamasına yakın; TR82 ortalamasından ise düşüktür.

Eldivan'daki okulöncesi okullarda bir öğretmen yaklaşık 17 öğrenci ile ilgilenirken, bir derslikte de yine yaklaşık 17 öğrenci eğitim faaliyeti yapılabilmektedir.

Grafik 3: Okulöncesi Düzeyinde Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayısı, 2021-2022

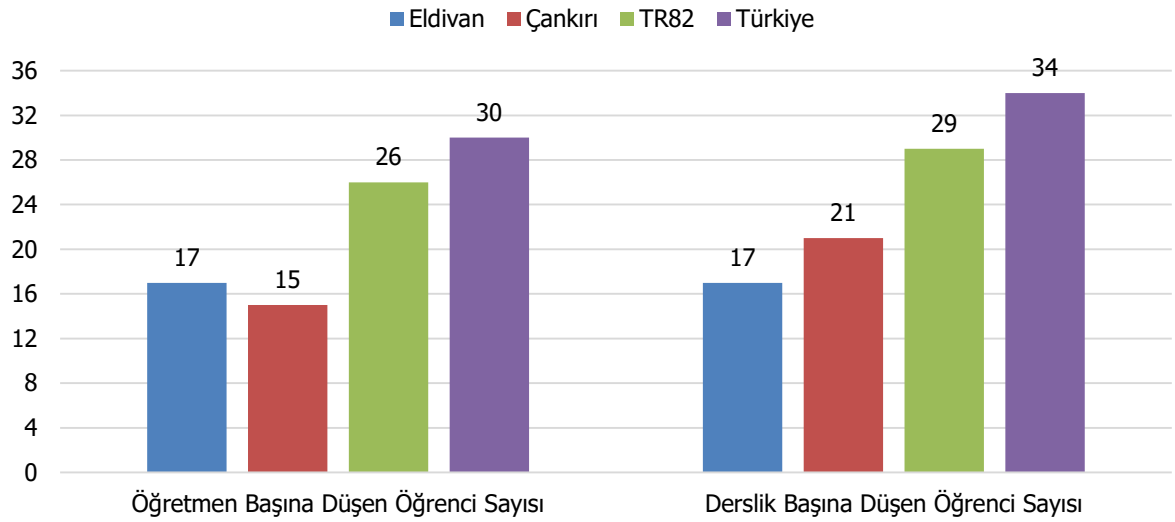

Kaynak: (TR82 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve TÜİK, 2021-2022)
*TR82 ve Türkiye verileri TÜİK Bölgesel İstatistikler veri tabanından elde edilmiştir.

Eldivan'da 2021-2022 dönemi için İlköğretim seviyesinde öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayıları Grafik 4 ile gösterilmiştir. Grafiğe göre, Eldivan'da öğretmen başına düşen ilköğretim öğrenci sayısı Çankırı ve TR82 ortalamasına yakındır. Derslik başına düşen öğrenci sayıları ise yine Çankırı ortalamasına yakın; ancak TR82 ortalamasından yüksektir.

Grafik 4: İlköğretim Düzeyinde Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayısı, 2021-2022

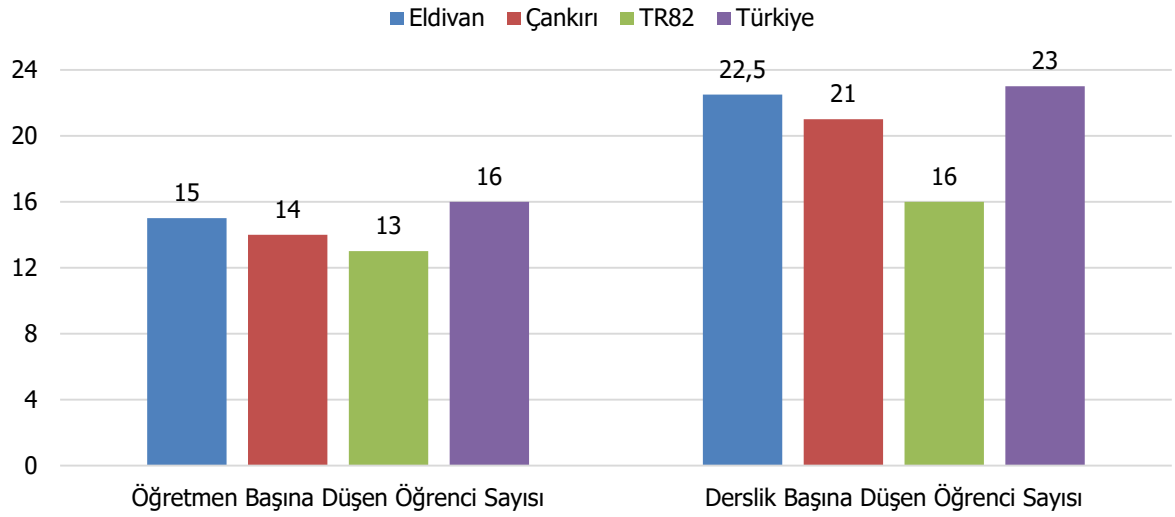

Kaynak: (TR82 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve TÜİK, 2021-2022)
*TR82 ve Türkiye verileri TÜİK Bölgesel İstatistikler veri tabanından elde edilmiştir.

Bölgede 2021-2022 dönemi için genel ortaöğretim seviyesinde öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayıları Grafik 5 ile gösterilmiştir. İlgili Müdürlükten Eldivan'daki genel ortaöğretim seviyesinde öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısı verisine ulaşılamamış olup, Çankırı ilinde öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısının TR82 ortalamasından çok daha düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Grafik 5: Genel Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayısı, 2021-2022

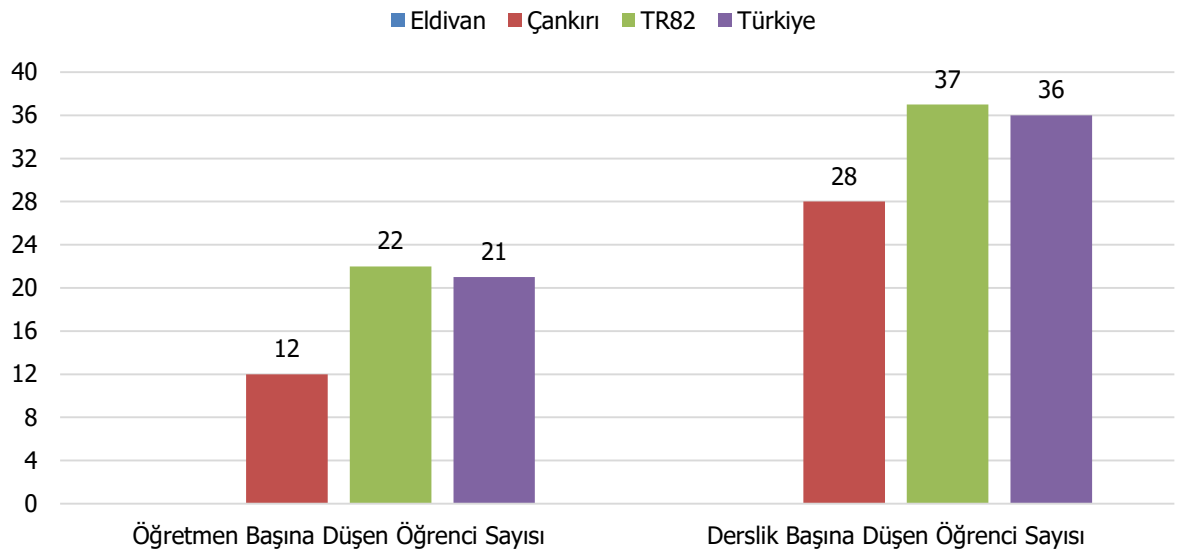

Kaynak: (TR82 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve TÜİK, 2021-2022)
*TR82 ve Türkiye verileri TÜİK Bölgesel İstatistikler veri tabanından elde edilmiştir.

Eldivan'da 2021-2022 dönemi için mesleki ve teknik ortaöğretim seviyesinde öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayıları Grafik 6 yardımıyla gösterilmiştir. Grafiğe göre, Eldivan'da mesleki ve teknik ortaöğretim seviyesinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalaması ile aynı, Çankırı ve TR82 ortalamasından ise yüksektir. Türkiye genelinde ve Eldivan'da mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında bir öğretmen ortalama 13 öğrenci ile ilgilenirken, bir öğretmen Çankırı'da ortalama 8 ve TR82 Bölgesinde ortalama 9 öğrenci ile ilgilenmektedir. Derslik başına düşen öğrenci sayıları da benzer şekilde Çankırı ve TR82 ortalamasından yüksek; Türkiye ortalamasına ise eşittir. Türkiye genelinde ve Eldivan'da mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında bir derslikte ortalama 22 öğrenci bulunurken; Çankırı ve TR82 Bölgesinde sırasıyla 16 ve 15 öğrenci eğitim öğretim görmektedir.

Grafik 6: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayısı, 2021-2022

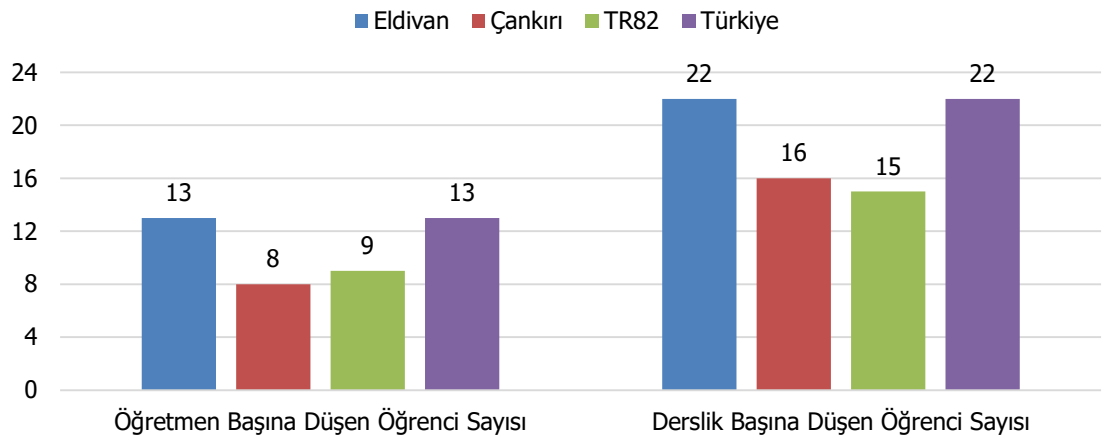

Kaynak: (TR82 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve TÜİK, 2021-2022)
*TR82 ve Türkiye verileri TÜİK Bölgesel İstatistikler veri tabanından elde edilmiştir.

Bölgenin eğitim durumuna ilişkin oransal veriler Grafik 7 ile verilmiştir. Grafiğe göre, Eldivan'ın eğitim yapısının, Çankırı ve TR82 Bölgesinden aşırı derecede farklılaşmadığı görülmektedir. Eldivan'da

okuma yazma bilmeyen oranı Çankırı ve TR82 Bölgesi oranına oldukça yakın değerlere sahip olup, görece yüksek durumdadır. Şöyle ki, Eldivan'da okuma yazma bilmeyen oranı %4,50 iken, Çankırı ve TR82 Bölgesinde bu oran sırasıyla %3,50 ve %4,00'tür. Benzer şekilde Eldivan'daki okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen nüfusun oranı da (%6,60) Çankırı ve TR82 Bölgesi ortalamasına (sırasıyla %3,59 ve %4,77) göre yüksektir. Eldivan'da ilkokul mezunu oranı da (%28,20) Çankırı ve TR82 ortalamasından (sırasıyla %24,73 ve %26,83) yüksektir. Diğer üst eğitim düzeyleri için Eldivan ilçesinin ortalamaları Çankırı ve TR82 ortalamalarından düşük olup, ilçede sadece ortaokul veya dengi mezunu ile lise veya dengi mezunu oranları TR82 Bölgesi oranından yüksektir. Yalnızca bu iki eğitim seviyesi için bir değerlendirme yapıldığında, TR82 Bölgesinde Eldivan ilçesinden daha kötü durumda olan ilçelerin olduğu sonucu çıkarılabilmektedir.

Grafik 7: Eğitim durumu, 2022 (% Olarak)

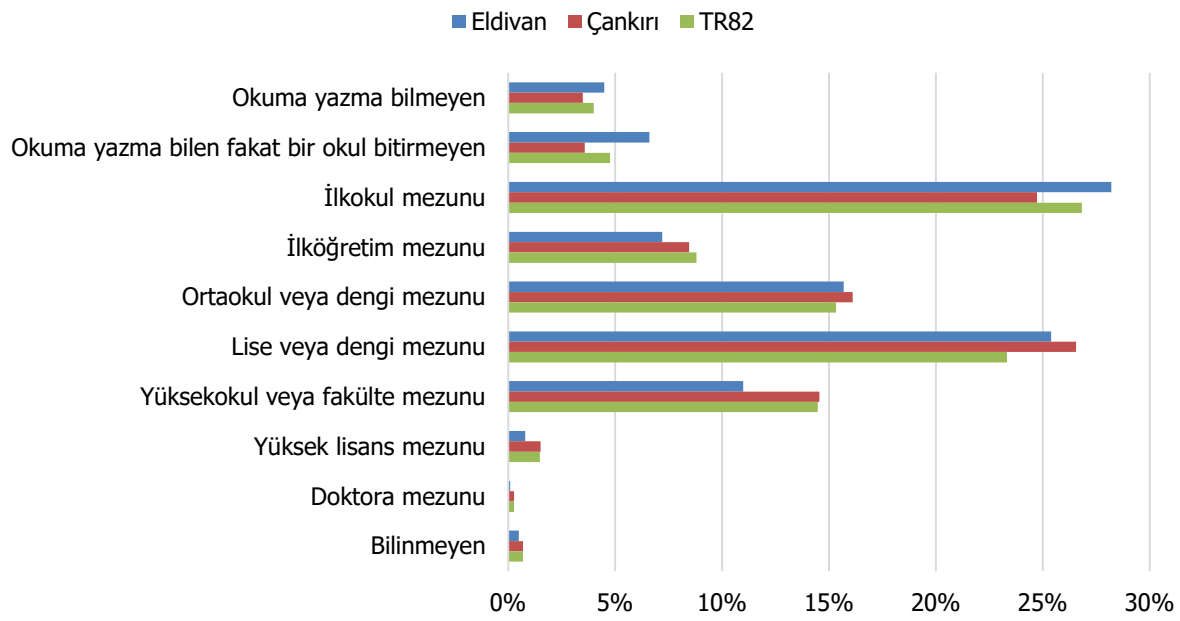

Kaynak: (TR82 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri, 2021-2022)

Son beş yıl içinde kapanan, taşımalı eğitim yapan okul sayıları, halk eğitim merkezi ve özel eğitim kurumları sayısı Grafik 8 ile gösterilmiştir. Eldivan'da son beş yıl içinde hiç okul kapanmamış olup, Çankırı'da 3, TR82 Bölgesinde ise 11 ilköğretim okulu kapatılmıştır. Eldivan'da taşımalı eğitim yapan ilköğretim okulu 4'tür. Bu sayı Çankırı genelinde 40 ve TR82 Bölgesinde 332 olarak karşımıza çıkmaktadır. İlçede bir adet halk eğitim merkezi varken özel eğitim kurumu bulunmamaktadır.

Grafik 8: Son Beş Yılda Kapanmış, Taşımalı Eğitim Okul Sayıları, HEM ve Özel Eğitim Kurum Sayıları, 2018-2022

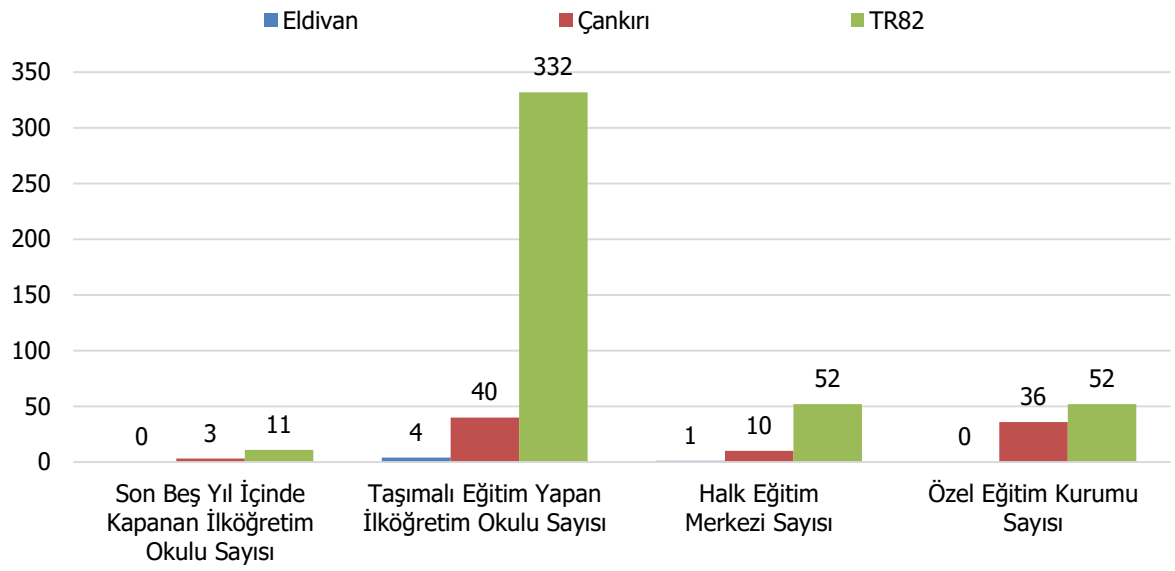

Kaynak: (TR82 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri, 2018-2022)

Bölgede Üniversite varlığına ilişkin veriler Tablo 7 ile özetlenmiştir. Çankırı'da Çankırı Karatekin Üniversitesine (ÇAKÜ) bağlı 18 Fakülte ve Meslek Yüksekokulu, 5 Enstitü, 16 Araştırma ve Uygulama Merkezi bulunmaktadır (Çankırı Karatekin Üniversitesi, 2022-2023). Eldivan ilçesinde ise 1993 yılında Sağlık Bakanlığı ile Ankara Üniversitesi arasında imza altına alınan protokol gereği "Çankırı Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu" adıyla bir meslek yüksekokulu kurulmuştur. Okul, 2007 yılında ÇAKÜ'nün kurulmasıyla birlikte Üniversite'ye devredilmiş ve YÖK'ün 28.09.2011 tarih ve 6497-41707 sayılı kararından itibaren "Eldivan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu" adıyla eğitim öğretim faaliyetlerine devam etmektedir. Eldivan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, 2013-2014 eğitim öğretim yılında İlk ve Acil Yardım Programı'na öğrenci almış ve ilk faaliyetlerine bu öğrencilerin kabulüyle başlamıştır. 2014-2015 eğitim öğretim yılında da aynı programda ilk mezunlarını veren okulda 2016-2017 Eğitim Öğretim yılında Çocuk Gelişimi Programına, 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında Evde Hasta Bakımı Programına, 2019-2020 Eğitim Öğretim yılında Çevre Sağlığı, Optisyenlik, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri ve Laborant ve Veteriner Sağlık Programlarına öğrenci alınmış olup, aktif olarak sekiz programla eğitim öğretime devam edilmektedir. Toplam 20 adet derslik ve 7 adet laboratuvar bulunan okulda 5 Doçent, 14 Dr. Öğretim Üyesi ve 15 Öğretim Görevlisi ile eğitim öğretime devam edilmektedir (Çankırı Karatekin Üniversitesi, 2022).

Eldivan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Bölüm Adları

• Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü • Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü • Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü • Dişçilik Hizmetleri Bölümü • Eczane Hizmetleri Bölümü • Veterinerlik Bölümü • Elektronik ve Otomasyon Bölümü • Terapi Ve Rehabilitasyon Bölümü

Tablo 7: Bölgede Üniversitelere Ait Bilgiler, 2022-2023

Bölge Adı	Fakülte/MYO/YO Sayısı	Enstitü Sayısı	Araştırma ve Uygulama Merkezi Sayısı	Akademik Personel Sayısı	Öğrenci Sayısı
Eldivan	1	-	-	33	1.191
Çankırı	18	5	16	753	14.861
TR82	66	9	55	2.301	51.733
Bölge Adı	**Bölüm-Program Sayısı**	**Aktif Ön Lisans ve Lisans Program Sayısı**	**Pasif ve Yarı Pasif Ön Lisans ve Lisans Program Sayısı**	**Aktif Lisans Üstü Program Sayısı**	**Pasif ve Yarı Pasif Lisans Üstü Program Sayısı**
Eldivan	8	8	-	-	-
Çankırı	106	82	120	65	3
TR82	449	301	389	190	33

Kaynak: (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 2022-2023)

2.4. Sağlık

Bölgede 2022 yılı itibarıyla hastane, yatak, hekim, hasta, yatak başına hasta, hekim başına hasta, toplum sağlığı merkezi, aile sağlığı merkezi ve eczane sayıları Tablo 8 ile gösterilmiştir. Eldivan'da devlet hastanesi bulunmazken 1'er adet toplum sağlığı merkezi ve aile sağlığı merkezi bulunmaktadır. İlçedeki bu kurumlarda toplam 3 hekim hizmet vermektedir.

Tablo 8: Bölgede Sağlık Kuruluşları ve Uzman Personel Sayıları, 2022

	Eldivan	Çankırı	TR82
Hastane Sayısı	0	10	29
Yatak Sayısı	0	516	-
Hekim Sayısı	3	309	-
Hasta Sayısı	16.120	1.251.194	-
Yatak Başına Hasta Sayısı	0	36,4	67,4
Hekim Başına Hasta Sayısı	5.373	4.049	13.819
Toplum Sağlığı Merkezi Sayısı	1	12	32
Aile Sağlığı Merkezi Sayısı	1	22	75
Engelli Raporu Alan Kişi Sayısı	-	71	3.771
Bebek Ölüm Hızı %	-	8,8	-
Eczane Sayısı	1	57	236
Temiz İçme Suyuna Erişen Kişi Sayısı	3.456	91.383	-
Gezici Sağlık Hizmetleri yararlanan kişi sayısı	0	42.113	913.289

Kaynak: (Çankırı İl Sağlık Müdürlüğü, 2022)

Tablo 9: Bölgede En Sık Karşılaşılan Bulaşıcı Hastalıklar, 2022

Bulaşıcı Hastalık Türü	Çankırı Merkez	Eldivan
Rotavirüs	103	4
Kronik Hepatit B	151	2
Kuduz Riskli Temas	155	7
Tüberküloz	10	-
İnfluenza	187	1
Kkka	-	-
Brucella	-	2
Kronik Hepatit C	-	-

Kaynak: (Çankırı İl Sağlık Müdürlüğü, 2022)

2.5. Spor

Eldivan ilçesindeki spor tesisi ve toplam lisanslı sporcu sayısı bilgileri Tablo 10 ile verilmiştir. Tabloya göre ilçede 2 adet spor tesisi ve toplam 140 lisanslı sporcu bulunmaktadır.

Tablo 10: Spor Tesisi ve Toplam Lisanslı Sporcu Sayıları, 2022

Bölge Adı	Spor Tesisi Sayısı	Toplam Lisanslı Sporcu Sayısı
Eldivan	2	140
Çankırı	27	16.812
TR82	83	88.489

Kaynak: (TR82 Bölgesi Gençlik Hizmetleri ve Spor İl/İlçe Müdürlükleri ve Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2022)

2.6. Toplumsal Cinsiyet ve Kadın

Cinsiyet, bireylerin genetik, fizyolojik ve biyolojik olarak kadın veya erkek olmaları anlamına gelmektedir (Şahinoğlu, 2023). İnsanlar (ve çoğu hayvan) dünyaya iki cinsiyetten birine ait olarak gelmektedir. Bu fark biyolojik temellidir. Yani cinsiyet olgusu anne karnındaki gelişimin ilk döneminde kromozomlar tarafından belirlenmektedir. Cinsiyet oranı da bir toplumdaki toplam erkek sayısının toplam kadın sayısına oranıdır (Anonim, 2023).

TR82 Bölgesi, Çankırı ili ve Eldivan ilçesindeki cinsiyet oranlarına bakıldığında, 2022 yılı TÜİK ADNKS verilerine göre, her 100 kadına TR82 Bölgesinde 97 erkek, Çankırı ilinde 100 erkek (eşit oran) ve Eldivan ilçesinde 98 erkek düşmektedir. Literatürde bu oran her 100 erkeğe düşen kadın sayısı olarak da verilmektedir. Buna göre, her 100 erkeğe TR82 Bölgesinde 103 kadın, Çankırı ilinde 100 kadın ve Eldivan ilçesinde 102 kadın düşmektedir.

"Toplumsal cinsiyet" ise, toplumun kadın ve erkeğe cinsiyeti nedeni ile biçtiği rol ve ondan beklentileri olarak özetlenebilir (Şahinoğlu, 2023). Toplumsal cinsiyet, kadının ve erkeğin doğuştan değil sonradan oluşturulan sosyal yapılarca belirlenen rollerini ve sorumluluklarını ifade eden bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet sosyokültürel olarak belirlenen "cinsiyet rollerine" karşılık gelir. Cinsiyet rolleri, bireyin mevcut kaynaklara erişiminden, davranış kalıpları, sorumlulukları, eğitime ve sağlığa ulaşımı ve özgürlük hakkına kadar birçok alanı belirler. Bu temel insan haklarına erişim

noktalarında dahi toplumsal cinsiyetin artı ve eksi etkileri görülmektedir. Toparlamak gerekirse, toplumsal cinsiyet herhangi bir toplumda kadınlar ve erkekler için kültürle, geleneklerle, eğitimle, dinsel öğretilerle ve diğer kurumların beklentileriyle oluşturulan toplumsal roller ve sorumluluklar, davranışlar, konumlar, beklentiler, güç ve ayrıcalıklar, hak ve fırsatlar olarak tanımlanabilir (Türkiye Barolar Birliği, 2022).

Biyolojik cinsiyet kavramından ayrışan toplumsal cinsiyet, farklı zamanlarda farklı cinsiyetlere biçilen toplumsal rollerle ilgilidir. Bir toplumda kadınların statüsü, eğitim, sağlık ve toplumsal hayata katılımı, istihdamı gibi pek çok sosyoekonomik parametre toplumsal cinsiyet göstergeleri olarak öne çıkmaktadır. Eğitim açısından cinsiyet değerlendirildiğinde, Eldivan ilçesinde okuma yazma bilmeyen, okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen, ilkokul mezunu kategorilerinde kadınların oranı erkeklerin oranından yüksek iken, daha üst eğitim düzeylerinde kadın ortalaması, erkek ortalamasından daha düşüktür. Buna göre, Eldivan'da kadın eğitim oranının yetersiz olduğu göze çarpmaktadır.

Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin kadınların eğitim hakkına erişimi bağlamında bir değerlendirmesi yapılmak istenirse, Eldivan ilçesinde mevcut durumun pek iç açıcı olduğu söylenemez. İlaveten, Eldivan ilçesindeki cinsiyete göre 15 yaş ve üzeri nüfusun eğitim durumu Çankırı ve TR82 ortalamasıyla karşılaştırıldığında, Çankırı ve TR82 Bölgesindeki kadınların eğitim durumu oranlarının da Eldivan ilçesindekine benzer yapıda olduğu anlaşılmaktadır.

Takip eden üç grafiğe göre (9, 10 ve 11) göre, Eldivan ilçesinde okuma yazma bilmeyen (%8,1) ve okuma yazma bilen fakat herhangi bir okul bitirmemiş (%11,3) kadınların oranının Çankırı ve TR82 Bölgesi ortalamalarından (sırasıyla %6,5 ve %5,8; %7,2 ve %7,5) çok daha yüksek olduğu, benzer şekilde ilkokul mezunu kadın oranının da (%33,6) Çankırı ve TR82 Bölgesi ortalamalarından (sırasıyla %30,2 ve %30,9) yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Diğer üst eğitim düzeylerinde ise, Eldivan ilçesinde kadınların eğitim durumu oranları Çankırı ve TR82 Bölgesi kadınların eğitim durumu oranlarına göre daha düşüktür. Öyle ki, Eldivan ilçesinde yüksekokul veya fakülte mezunu kadınların oranı (%8,5) Çankırı ve TR82 Bölgesindeki aynı eğitim düzeyinden mezun kadınların oranından (sırasıyla %12,2 ve %12,5) yaklaşık 4 puan daha düşüktür.

Grafik 9: Eldivan İlçesinde Cinsiyete Göre 15 Yaş Üzeri Nüfusun Eğitim Durumu, 2021

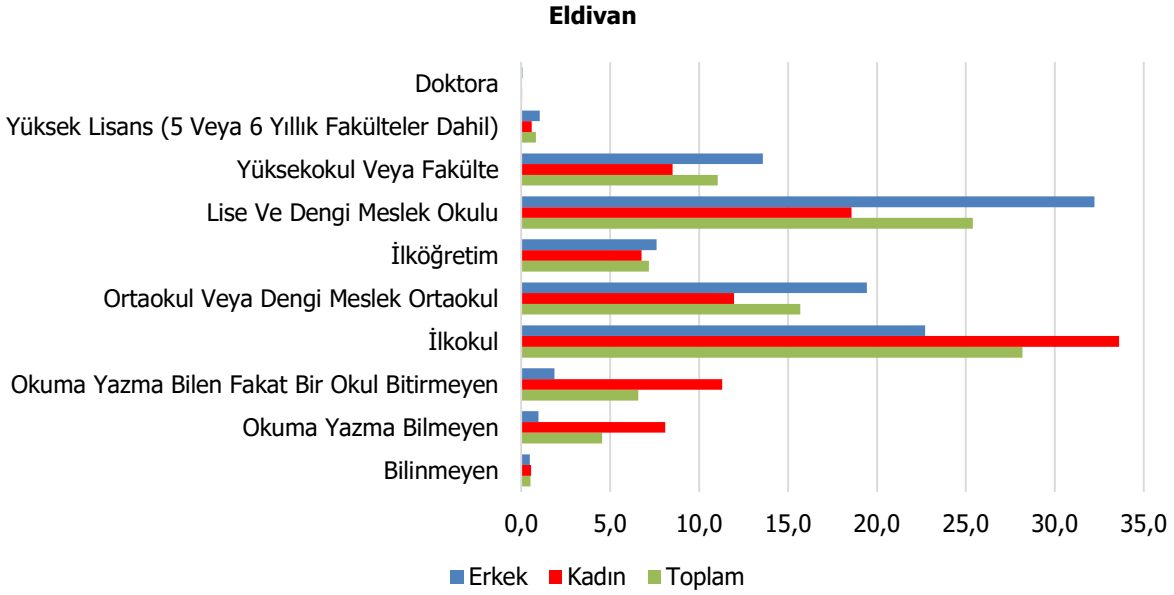

Kaynak: (TÜİK Bölgesel İstatistikler Web Sayfası ve TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2021)
*TR82 verileri TÜİK Bölgesel İstatistikler veri tabanından elde edilmiştir.

Grafik 10: Çankırı İlinde Cinsiyete Göre 15 Yaş Üzeri Nüfusun Eğitim Durumu, 2021

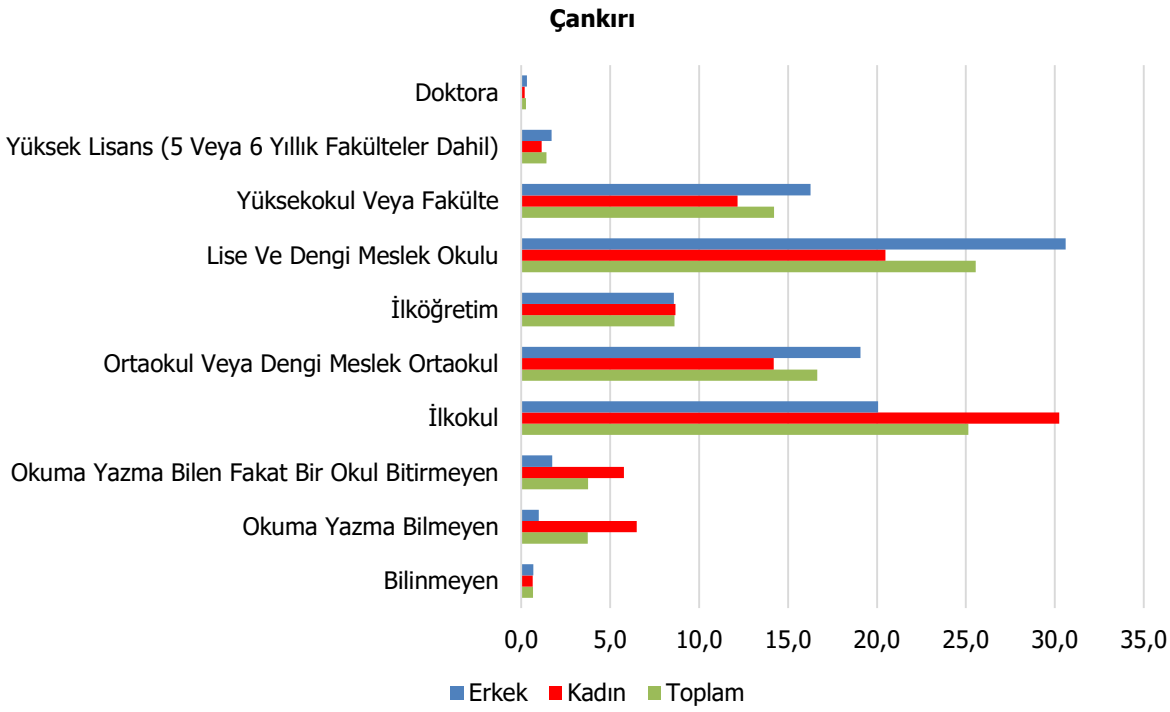

Kaynak: (TÜİK Bölgesel İstatistikler Web Sayfası ve TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2021)
*TR82 verileri TÜİK Bölgesel İstatistikler veri tabanından elde edilmiştir.

Grafik 11: TR82 Bölgesinde Cinsiyete Göre 15 Yaş Üzeri Nüfusun Eğitim Durumu, 2021

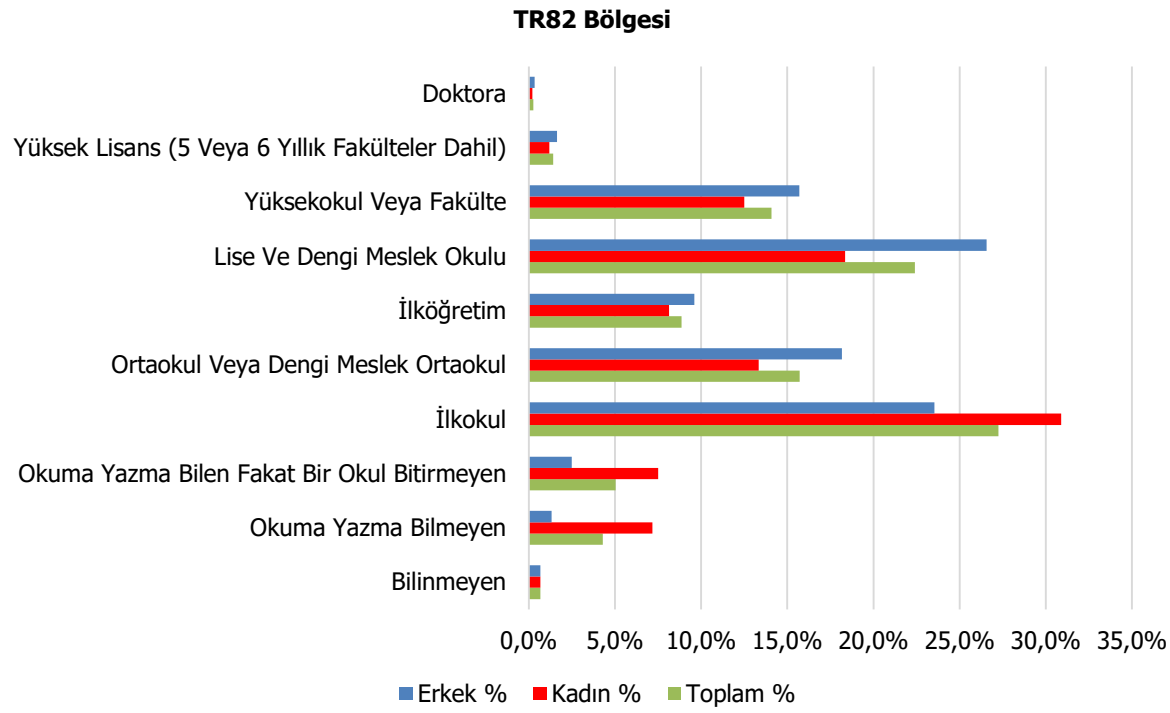

Kaynak: (TÜİK Bölgesel İstatistikler Web Sayfası ve TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2021)
*TR82 verileri TÜİK Bölgesel İstatistikler veri tabanından elde edilmiştir.

2.7. Kültür

Eldivan ilçesinde Eldivan İlçe Halk Kütüphanesi adında bir kütüphane bulunmakta olup, müze veya kültür merkezi bulunmamaktadır. TÜİK 2022 yılı kütüphane istatistiklerine göre Çankırı ilinde toplam 13 kütüphane bulunmaktadır. Bu kütüphanelerde toplam 255.902 adet kitap bulunmaktadır. Bu kütüphanelerden yararlanan toplam kişi sayısı 2022 yılı için 99.218'dir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2022). Bu bilgilere göre Çankırı ilinde kütüphane başına günlük ortalama yararlanıcı sayısı kabaca 21 olarak hesaplanabilmektedir. Bu rakam 2022 yılı verilerine göre Kastamonu'da 8, Sinop'ta ise 36'dır.

Kirazıyla meşhur ilçede Kiraz Bayramı geleneğini sürdürmek amacıyla her yıl düzenlenen festival, geleneksel olarak devam ettirilmektedir. 2023 yılında 29.'su düzenlenen ve Eldivan Hacı Murad-ı Veli'yi Anma, Kültür ve Spor Etkinlikleri Kiraz Festivali adıyla 30 Haziran'da başlayan program 2 gün sürmüştür. Festival kapsamında 30 Haziran Cuma günü Hacı Murad-ı Veli anma programı yapılmış ve 1 Temmuz Cumartesi günü kiraz festivali gerçekleştirilmiştir.

2.8. Sivil Toplum Kuruluşları

2.8.1. Dernekler

Eldivan ilçesinde faaliyet gösteren 9 derneğin 434 erkek ve 3 kadın üyesi vardır. Kadın üye sayısı, Çankırı ve TR82 ortalamasının çok altındadır. Kadınların derneklere katılımı, Çankırı ve TR82'de olduğu gibi Eldivan'da da çok düşüktür.

Tablo 11: Bölgede Dernek ve Üye Sayıları, 2023

Bölge Adı	Dernek Sayısı	Üye Sayısı				
		Toplam	Erkek	Kadın	Erkek (%)	Kadın (%)
Eldivan	9	437	434	3	99,31	0,69
Çankırı	410	20.682	19.010	1.672	91,92	8,08
TR82	1.293	74.201	62.701	11.500	84,50	15,50

Kaynak: (Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü ve TR82 Bölgesi Sivil Toplumla İlişkiler İl Müdürlükleri, 2023)

Eldivan'da ve Bölgede faaliyet alanlarına göre derneklerin oranları Tablo 12 ile gösterilmiştir. Eldivan'da öne çıkan dernek türleri dini hizmetler, mesleki ve dayanışma, spor, kültür, sanat ve turizm ile bireysel öğreti ve toplumsal gelişimdir. Eldivan ilçesindeki dernek türleri, Çankırı ili ve TR82 Bölgesindeki yoğunlaşma gösteren dernek türleri ile paralellik göstermektedir.

Tablo 12: Faaliyet Alanına ve Türüne Göre Dernek Sayıları, 2023

Faaliyet Alanı	Eldivan (%)	Çankırı (%)	TR82 (%)
Dini Hizmetler	44,44	35,85	24,13
Mesleki ve Dayanışma	22,22	34,39	29,23
Spor	11,11	4,39	7,50
Kültür, Sanat ve Turizm	11,11	4,39	7,04
Bireysel Öğreti ve Toplumsal Gelişim	11,11	1,95	2,01
Eğitim, Araştırma	0,00	3,41	6,42

Faaliyet Alanı	Eldivan (%)	Çankırı (%)	TR82 (%)
İnsani Yardım	0,00	5,85	7,97
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Faaliyetleri	0,00	0,24	1,39
İmar, Şehircilik ve Kalkındırma	0,00	1,22	1,39
Çevre, Doğal Hayat, Hayvanları Koruma	0,00	0,49	1,93
Toplumsal Değerleri Yaşatma	0,00	1,46	3,33
Hak ve Savunuculuk	0,00	0,98	1,08
Engelli	0,00	0,98	1,55
Düşünce Temelli Dernekler	0,00	0,49	1,08
Kamu Kurumları ve Personelini Destekleme	0,00	0,73	1,08
Sağlık Alanı	0,00	0,98	1,08
Şehit Yakını ve Gazi	0,00	0,98	0,77
Dış Türkler İle Dayanışma	0,00	0,00	0,31
Yaşlı ve Çocuklara Yönelik	0,00	1,22	0,62
Uluslararası Teşekküller ve İşbirliği	0,00	0,00	0,08
Çocuk	0,00	0,00	0,00

Kaynak: (Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2023)

2.8.2. Vakıflar

Eldivan'da vakıf faaliyetleri Çankırı ili ve TR82 Bölgesinin aksine çok fazla gelişmemiştir. İlçede yalnızca Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı bulunmaktadır. Tablo 13'te birden fazla kuruluş amacı olan vakıflar mükerrer gösterilmiştir. Toplam Vakıf Sayısı (mükerrer kayıtlar hariç tutulduğunda) Çankırı ilinde 19 olup, TR82 Bölgesinde 68'dir.

Tablo 13: Bölgede Kuruluş Amacına Göre Vakıflar, 2023

Kurum Amacı*	Eldivan	Çankırı	TR82
Yardımlaşma (Sosyal yardım vb.)	**1**	**16***	**50***
Dini-Dini Eğitim	**0**	**2**	**11**
Eğitim	**0**	**3***	**8***
Kalkınma	**0**	**1***	**3***
Kültür	**0**	**2***	**4***
Toplam	**1**	**24***	**76***

Kaynak: (Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2023)
*Birden fazla kuruluş amacı olan vakıflar tabloda mükerrer gösterilmiştir. Toplam Vakıf Sayısı (mükerrer kayıtlar hariç tutulduğunda) Çankırı'da 19 olup, TR82 Bölgesinde 68'dir.

2.9. İstihdam ve Sosyal Güvenlik

2.9.1. İstihdam

Çankırı Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü verilerine göre Çankırı ilinde 2021 yılında sanayi sektöründe toplam 13.238 kişi istihdam edilmiştir. İlde sanayi sektörünün istihdamında; %19,67 ile "Giyim eşyalarının imalatı", ikinci sırada %18,67 ile "Elektrikli teçhizat imalatı", üçüncü sırada ise %18,58 ile "Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı" sektörleri ilk üç sırada yer almaktadır. Eldivan ilçesinde ise ilk sırada %97,64 ile İmalat sektörü, ikinci sırada %2,35 ile "Elek. gaz, buhar ve havalandırma sistemleri üretim ve dağıtımı" sektörünün yer aldığı görülmektedir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Girişimci Bilgi Sistemi Firma Verileri Portalı 2021 yılı verilerine göre Eldivan ilçesinde faaliyet gösteren 56 işletmede 122 çalışan bulunmaktadır. Portala göre 2021 yılında çalışanların %36,89'u (45 kişi) "Perakende Ticaret" alanında, %30,33'ü (37 kişi) "Binalar ile İlgili Hizmetler ve Çevre Düzenlemesi Faaliyetleri" alanında, %16,39'u (20 kişi) "Mimarlık ve Mühendislik Faaliyetleri; Teknik Test ve Analiz Faaliyetleri" alanında istihdam edilmektedir. Geri kalanı ise (20 kişi) "Kara Taşımacılığı ve Boru Hattı Taşımacılığı", "Ormancılık ile Endüstriyel ve Yakacak Odun Üretimi", "Reklamcılık ve Piyasa Araştırması", "Gıda Ürünlerinin İmalatı", "Toptan Ticaret", "Finansal Hizmet Faaliyetleri (Sigorta ve Emeklilik Fonları Hariç)" ve "Diğer Madencilik ve Taş Ocakçılığı" alanlarında istihdam edilmektedir.

2.9.2. Sosyal Güvenlik

Bölgeye ait sosyal güvenlik istatistikleri Tablo 14 ile gösterilmiştir. Eldivan ilçesine ait veriler Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Çankırı İl Müdürlüğü'nden alınmış olup, Çankırı ili ve TR82 Bölgesi verileri SGK Veri Uygulamasından elde edilmiştir. SGK Çankırı İl Müdürlüğü verilerine göre Çankırı'da faaliyet alanlarına göre (hizmet, imalat vb.) en çok işletme bulunan sektörler inşaat ve yol yapımı, hizmet ve imalat sektörleri olurken; en çok kadın istihdamı yaratan sektörler ise tekstil, tuhafiye, terzi, büro hizmetleri ve yemek hizmetleri sektörleri olmuştur.

Tablo 14: Bölgede Sosyal Güvenlik İstatistikleri, 2022

	SGK Kapsamında Aktif Çalışan Sayısı	Toplam İş Yeri Sayısı
Eldivan	821	93
Çankırı	53.178	3.146
TR82	213.184	16.225

Kaynak: (Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlükleri ve SGK Veri Portalı, 2022)
*Eldivan ilçesi verileri SGK Çankırı İl Müdürlüğü'nden 2022 yılı için elde edilmiş olup, Çankırı ili ve TR82 Bölgesi verileri 2023 yılının 3. ayı için SGK Veri Uygulamasından elde edilmiştir.

3. EKONOMİK YAPI

Çankırı'da iktisadi işletmelerin ilçelere göre dağılımı 2021 yılı için Grafik 12 ile gösterilmiştir. İlçelerde faal olan işletme sayılarından yola çıkarak Çankırı'daki bölgelerarası gelişmişlik düzeyleri anlaşılabilir. Çankırı'da bulunan toplam 3.614 işletmeden 56'sı Eldivan'da bulunmaktadır. Çankırı'da en fazla işletme, sırasıyla, Merkez, Çerkeş ve Ilgaz ilçelerinde bulunmaktadır.

Grafik 12: İşletmelerin İlçelere Göre Dağılımı, 2021

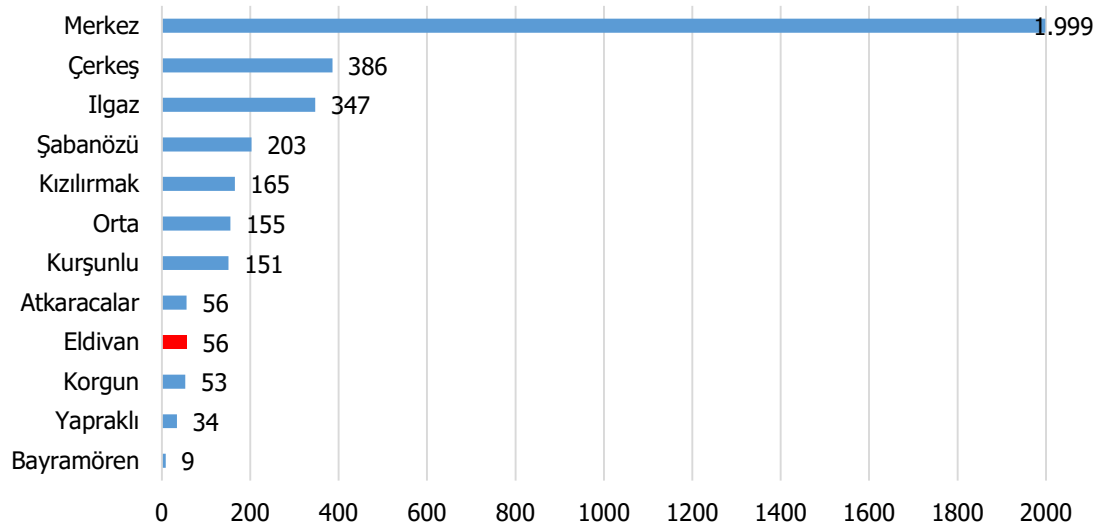

Kaynak: (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2021)

Eldivan'daki ve Bölgedeki işletmelerin şirket türlerine göre dağılımı Tablo 15 ile ölçeklerine göre dağılımı ise Tablo 16 ile verilmiştir. Tablolara göre ilçede 32 şahıs şirketi, 16 limited şirket, 2 anonim şirket ve 3 kooperatif şirketi bulunduğu ve işletmelerin 5'inin küçük ölçekli, 51'inin ise mikro ölçekli olduğu anlaşılmaktadır. Eldivan'da orta ve büyük ölçekli işletme bulunmamaktadır.

Tablo 15: Eldivan'da İşletmelerin Şirket Türüne Göre Sınıflandırılması, 2021

Bölge Adı	A.Ş.	Diğer Tüzel Kişi	Gerçek Kişi	İş Ortaklığı	Koop.	Ltd. Şti.	Belirsiz	Toplam
Eldivan	2	-	32	-	3	16	3	56
Çankırı	103	18	2.592	1	42	655	203	3.614
TR82	332	91	14.014	12	203	2.937	961	18.550

Kaynak: (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2021)

Tablo 16: Eldivan'da İşletmelerin Ölçek Türüne Göre Sınıflandırılması, 2021

Bölge Adı	Küçük Ölçekli	Mikro Ölçekli	Orta Ölçekli	Büyük Ölçekli	Toplam
Eldivan	5	51	-	-	56
Çankırı	260	3.303	41	10	3.614
TR82	1.267	17.082	179	22	18.550

Kaynak: (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2021)

Eldivan'daki işletmelerin 2021 yılında NACE sınıflandırmasına göre faaliyet alanları Tablo 17 ile gösterilmiştir. Tabloya göre Eldivan'da öne çıkan faaliyet alanları spesifik olarak; "perakende ticaret", "kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı" ve "bitkisel ve hayvansal üretim ile avcılık ve ilgili hizmet faaliyetleri" olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 17: Eldivan'da İşletmelerin NACE Sınıflandırmasına Göre Faaliyet Alanları, 2021

NACE Faaliyet Adı	NACE Kodu (2'li)	İşletme Sayısı	Oran
Bitkisel ve Hayvansal Üretim ile Avcılık ve İlgili Hizmet Faaliyetleri	01	4	7,14%
Ormancılık ile Endüstriyel ve Yakacak Odun Üretimi	02	1	1,79%
Diğer Madencilik ve Taş Ocakçılığı	08	1	1,79%
Gıda Ürünlerinin İmalatı	10	5	8,93%
Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman ve Benzeri Malzemelerden Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatı	16	1	1,79%
Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	23	1	1,79%
Bina İnşaatı	41	2	3,57%
Özel İnşaat Faaliyetleri	43	1	1,79%
Toptan Ticaret (Motorlu Kara Taşıtları Ve Motosikletler Hariç)	46	3	5,36%
Perakende Ticaret (Motorlu Kara Taşıtları Ve Motosikletler Hariç)	47	20	35,71%
Kara Taşımacılığı ve Boru Hattı Taşımacılığı	49	7	12,50%
Yiyecek ve İçecek Hizmeti Faaliyetleri	56	2	3,57%
Finansal Hizmet Faaliyetleri (Sigorta ve Emeklilik Fonları Hariç)	64	1	1,79%
Gayrimenkul Faaliyetleri	68	1	1,79%
Mimarlık ve Mühendislik Faaliyetleri; Teknik Test ve Analiz Faaliyetleri	71	1	1,79%
Reklamcılık ve Piyasa Araştırması	73	1	1,79%
Binalar ile İlgili Hizmetler ve Çevre Düzenlemesi Faaliyetleri	81	4	7,14%

Kaynak: (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2021)

Eldivan'daki imalat alanında faaliyet gösteren işletmelerin NACE sınıflarına göre dağılımı Tablo 18 ile gösterilmiştir. Buna göre işletmelerin (7 adet) %71,43'ü (5 adet) "Gıda Ürünlerinin İmalatı" faaliyetinde, %14,29'u (1 adet) "Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı" faaliyetinde ve yine %14,29'u (1 adet) "Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı" faaliyetinde üretim yapmaktadır.

Tablo 18: Eldivan'da İmalat Alanında Faaliyet Gösteren İşletmelerin NACE Sınıflarına Göre Dağılımı, 2021

NACE Faaliyet Adı	NACE Kodu (2'li)	İşletme Sayısı	Oran
Gıda Ürünlerinin İmalatı	**10**	**5**	**71,43%**
Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman ve Benzeri Malzemelerden Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatı	16	1	14,29%
Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	23	1	14,29%

Kaynak: (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2021)

Eldivan'da madencilik ve taş ocakçılığı alanında 1 adet işletme bulunmakta olup, bu işletme "Çakıl ve Kum Ocaklarının Faaliyetleri; Kil ve Kaolin Çıkarımı" alt NACE kırılımında faaliyet göstermektedir.

Tablo 19: Eldivan'da Madencilik ve Taş Ocakçılığı Alanlarında Faaliyet Gösteren İşletmelerin Sayısı, 2021

NACE Faaliyet Adı	NACE Kodu (2'li)	İşletme Sayısı	Oran
Diğer Madencilik ve Taş Ocakçılığı (0812 - Çakıl ve Kum Ocaklarının Faaliyetleri; Kil ve Kaolin Çıkarımı)	08	1	100,00%

Kaynak: (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2021)

Eldivan ilçesinde herhangi bir meslek odası bulunmamaktadır. Grafik 13 ve 14'te Eldivan'daki işletmelerin kayıtlı oldukları meslek odalarına ve bu odalara kayıtlı işletmelerin sahipleri bağlamında cinsiyete göre dağılımları verilmiştir. Buna göre, Eldivan'daki işletmelerin %40,49'u Çankırı Esnaf ve Sanatkârlar Odası'na, %15,19'u Çankırı Kahveciler ve Lokantacılar Esnaf Odası'na ve %10,12'si Çankırı Bakkallar ve Bayiler Esnaf Odası'na kayıtlıdır. Eldivan'da meslek odalarına kayıtlı işletmelerin %12,15'i kadın, %69,85'i erkek işletmecilerden oluşmaktadır.

Grafik 13: Eldivan'da İşletmelerin Kayıtlı Oldukları Meslek Odalarına Göre Dağılımı, 2022

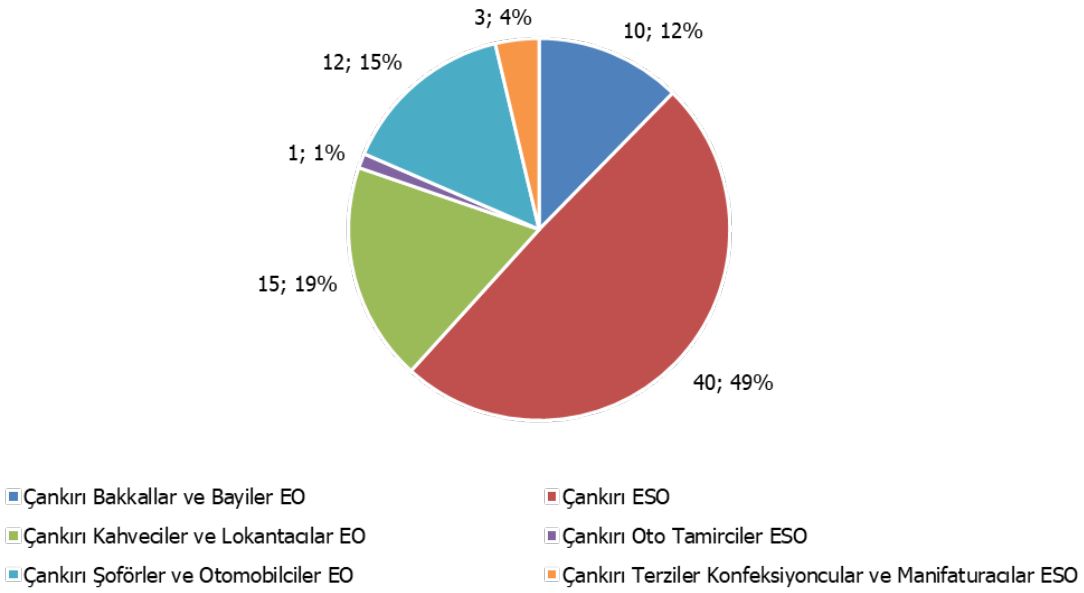

Kaynak: (Çankırı Esnaf ve Sanatkârlar Odası, 2022)

Grafik 14: Eldivan'da Meslek Odalarına Kayıtlı İşletme Sahiplerinin Cinsiyet Dağılımı, 2022

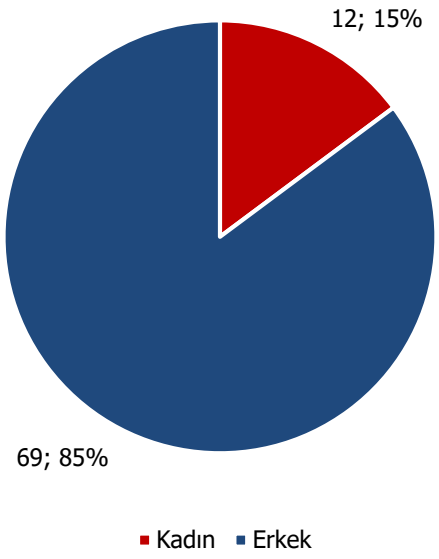

Kaynak: (Çankırı Esnaf ve Sanatkârlar Odası, 2022)

3.1. Tarım ve Hayvancılık

3.1.1. Tarımsal Yapı ve Alan

Eldivan ilçesi, 85.251 dekarlık toplam tarım alanı ile Çankırı ilindeki toplam tarım alanının %3,87'sini oluşturmaktadır. Eldivan'daki nadasa bırakılan tarım alanı, sebze alanı, meyve alanı ve tahıl alanlarının Çankırı ili içerisindeki oranları ise sırasıyla %4,71, %2,35, %17,91 ve %3,52'dir.

Tablo 20: Eldivan, Çankırı ve TR82'de Tarım Alanları, 2022 (Dekar)

Bölge Adı	Toplam Tarım Alanı	Nadas alanı	Sebze Alanı	Meyveler, İçecek Ve Baharat Bitkileri Alanı	Tahıllar Ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Alanı	Süs Bitkileri Alanı
Eldivan	85.251	24.926	1.150	2.410	56.765	0
Çankırı	2.205.330	528.982	48.945	13.455	1.613.948	0
TR82	4.398.671	934.802	130.895	161.436	3.171.518	20
Eldivan/Çankırı	3,87%	4,71%	2,35%	17,91%	3,52%	-
Eldivan/TR82	1,94%	2,67%	0,88%	1,49%	1,79%	0,00%

Kaynak: (TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2022)

3.1.2. Bitkisel Üretim

3.1.2.1. Tarla Ürünleri

Eldivan, Çankırı ve TR82 Bölgesinde ürün gruplarına göre ekilen alan ve üretim miktarları Tablo 21 ile gösterilmiştir. Eldivan ilçesindeki toplam tarla ürünleri üretimi, Çankırı'nın yaklaşık %3'üne tekabül etmektedir. Ekilen alan ve üretim bağlamında tarla bitkileri incelendiğinde, Eldivan ilçesinde en çok Tahıllar grubunda ekilen alan ve üretim olduğu ve bunu yem bitkileri ile kuru baklagiller gruplarının takip ettiği söylenebilir.

Tablo 21: Eldivan, Çankırı ve TR82'de Ürün Gruplarına Göre Ekilen Alan ve Üretim Miktarları, 2022

Ürün Grubu	Eldivan		Çankırı		TR82		Eldivan/Çankırı		Eldivan/TR82*	
	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)
Kuru Baklagiller	2.635	413	62.842	8.348	73.746	9.694	4,19%	4,95%	3,57%	4,26%
Endüstriyel Bitkiler*	30	3	6.905	848	17.648	2.717	0,43%	0,35%	0,17%	0,11%
Tahıllar	49.350	9.982	1.407.296	332.179	2.366.522	516.076	3,51%	3,01%	2,09%	1,93%
Yağlı Tohumlar	275	34	52.266	28.702	95.534	61.570	0,53%	0,12%	0,29%	0,06%
Yem Bitkileri	4.100	4.645	122.430	168.486	672.604	1.054.142	3,35%	2,76%	0,61%	0,44%
Yumru Bitkiler**	375	1.264	5.016	20.047	47.026	271.347	7,48%	6,31%	0,80%	0,47%
Toplam	**56.765**	**16.341**	**1.656.755**	**558.610**	**3.273.080**	**1.915.546**	**3,43%**	**2,93%**	**1,73%**	**0,85%**

Kaynak: (TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2022)
* Parfümeri, Eczacılık vb. Alanlarda Kullanılan Bitkiler ve Yem Bitkileri Tohumu
** Diğer Bitkisel Ürünler; Yenilebilir Kök ve Yumrular

Eldivan ilçesinde ürün türlerine göre bitkisel üretim verileri Tablo 22 ile verilmiştir. Tabloya göre, ilçede en fazla verim sağlanan ürünler (dekar başına 200 kg ve üzeri) Tahıllar grubunda sırasıyla triticale, durum buğdayı, arpa ve karabuğday; Kuru Baklagiller grubunda fasulye; Yumru Bitkiler grubunda patates ve Yem Bitkileri grubunda sırasıyla yonca (yeşilot), korunga (yeşilot), fiğ (adi) (yeşil ot) ve yulaf'tır (yeşilot).

Tablo 22: Eldivan İlçesinde Ürün Türlerine Göre Bitkisel Üretim Verileri, 2022

Ürün Grubu	Ürün adı	Ekilen Alan (dekar)	Hasat Edilen Alan (dekar)	Üretim Miktarı (ton)	Verim (kg/da)
Tahıllar	Durum Buğdayı	30.850	30.850	6.546	212
	Buğday (D. Buğdayı Hariç)	10.450	10.450	1.734	166
	Arpa (Diğer)	7.950	7.950	1.680	211
	Triticale	50	50	12	240
	Kara Buğday	50	50	10	200
Kuru Baklagiller	Fasulye, Kuru	185	185	41	222
	Nohut, Kuru	2.350	2.350	360	153
	Mercimek, Kuru (Yeşil)	100	100	12	120
Endüstriyel Bitkiler*	Fiğ (Adi) Tohumu	30	30	3	100
Yağlı Tohumlar	Aspir Tohumu	275	275	34	124
Yumru Bitkiler**	Patates (Tatlı Patates Hariç)	225	225	488	2.169
	Şeker Pancarı	150	150	776	5.173
Yem Bitkileri	Fiğ (Adi) (Yeşil Ot)	400	400	240	600
	Yonca (Yeşilot)	400	400	1.600	4.000
	Korunga (Yeşilot)	550	550	605	1.100
	Yulaf (Yeşilot)	2.750	2.750	2.200	800

Kaynak: (TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2022)
* Parfümeri, Eczacılık vb. Alanlarda Kullanılan Bitkiler ve Yem Bitkileri Tohumu
** Diğer Bitkisel Ürünler; Yenilebilir Kök ve Yumrular

3.1.2.2. Sebze Ürünleri

Eldivan ilçesindeki sebze üretim verileri Tablo 23 ile verilmiştir. 2022 yılı sebze üretim verileri incelendiğinde, Eldivan'da çok geniş bir ürün yelpazesinde sebze üretimi gerçekleştiği görülmektedir. İlçede sofralık domates, beyaz lahana, kavun, taze fasulye ve karpuz üretiminin diğer sebzelere göre daha fazla üretildiği söylenebilmektedir. İlçede üretilen kırmızılahana (99 ton) ise Çankırı ilinde başka bir bölgede üretilmemekte olup; TR82 Bölgesindeki üretimin %86,84'üne tekabül etmektedir.

Tablo 23: Eldivan İlçesinde Sebze Üretim Verileri, 2022

Ürün Adı	Eldivan		Çankırı		TR82		Eldivan/Çankırı		Eldivan/TR82	
	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)
Fasulye (Taze)	145	**174**	1.430	1.473	14.439	14.120	10,14%	11,81%	1,00%	1,23%
Barbunya (Taze)	70	84	408	406	3.375	2.931	17,16%	20,69%	2,07%	2,87%
Lahana (Beyaz)	102	**306**	257	687	890	2.129	39,69%	**44,54%**	11,46%	14,37%
Lahana (Kırmızı)	33	99	33	99	48	114	100,00%	**100,00%**	68,75%	86,84%
Marul (Kıvırcık)	90	100	398	645	1.571	2.089	22,61%	15,50%	5,73%	4,79%
Marul (Göbekli)	20	20	113	136	765	1.000	17,70%	14,71%	2,61%	2,00%
Ispanak	28	32	406	510	2.980	3.299	6,90%	6,27%	0,94%	0,97%
Karpuz	85	**170**	258	473	2.109	9.978	32,95%	**35,94%**	4,03%	1,70%
Kavun	155	**271**	39.063	65.465	40.085	69.695	0,40%	0,41%	0,39%	0,39%
Biber (Dolmalık)	11	14	159	221	1.601	4.046	6,92%	6,33%	0,69%	0,35%
Biber (Sivri)	60	69	1.342	2.235	5.017	12.052	4,47%	3,09%	1,20%	0,57%
Hıyar (Sofralık)	32	92	381	1.338	5.416	21.039	8,40%	6,88%	0,59%	0,44%
Domates (Sofralık)	286	**768**	2.774	8.564	13.481	51.556	10,31%	8,97%	2,12%	1,49%
Kabak (Sakız)	2	2	55	104	468	1.049	3,64%	1,92%	0,43%	0,19%
Bal Kabağı	25	56	187	369	786	1.746	13,37%	15,18%	3,18%	3,21%
Soğan (Taze)	4	6	151	241	1.802	2.741	2,65%	2,49%	0,22%	0,22%
Turp (Bayır)	2	4	19	35	56	107	10,53%	11,43%	3,57%	3,74%

Kaynak: (TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2022)

3.1.2.3. Meyve Ürünleri

Eldivan ilçesindeki sebze üretim verileri Tablo 24 ile verilmiştir. Sebze ürünlerinde olduğu gibi Eldivan'da meyve çeşitliliği de fazladır. Eldivan ilçesinde kiraz meşhur bir meyve olarak öne çıkarken, kiraz üretimi miktarını (977 ton), Amasya elması (323 ton), armut (206 ton), ceviz (170 ton), erik (131 ton) ve badem (125 ton) üretimi takip etmektedir.

Tablo 24: Eldivan İlçesinde Meyve Üretim Verileri, 2022 (Ton)

Ürün Adı	Eldivan	Çankırı	TR82	Eldivan/Çankırı	Eldivan/TR82
Kiraz	977	1.255	6.413	77,85%	15,23%
Elma (Amasya)	323	881	8.427	36,66%	3,83%
Armut	206	1.074	9.604	19,18%	2,14%
Ceviz	170	913	7.913	18,62%	2,15%
Erik	131	686	4.003	19,10%	3,27%
Badem	125	289	378	43,25%	33,07%
Dut	62	340	2.113	18,24%	2,93%
Ayva	61	384	1.287	15,89%	4,74%
Vişne	52	677	1.176	7,68%	4,42%
Kızılcık	51	235	5.366	21,70%	0,95%
Elma (Granny Smith)	44	210	819	20,95%	5,37%
Sofralık Üzüm (Çekirdekli)	32	1.421	3.975	2,25%	0,81%
Elma (Golden)	25	872	3.048	2,87%	0,82%
Elma (Starking)	23	440	1.897	5,23%	1,21%
Diğer Elmalar	16	553	12.201	2,89%	0,13%
Çilek	5	38	298	13,16%	1,68%
Zerdali	3	43	44	6,98%	6,82%
Kayısı	2	52	93	3,85%	2,15%
Şeftali	1	22	1.238	4,55%	0,08%

Kaynak: (TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2022)

3.1.3. Hayvansal Üretim

3.1.3.1. Büyükbaş Hayvan Varlığı

Son 5 yıl için Eldivan'daki büyükbaş hayvan varlığına ilişkin bilgiler Tablo 25 ile verilmiştir. Tabloya göre 2018-2022 yılları arasında Eldivan'da toplam sığır sayısı az da olsa artış göstermektedir. Saf kültür ırkındaki sayı 2019 yılından itibaren düşüş eğilimindeyken, kültür melezi ve yerli ırkların sayısında ciddi bir artış gözlenmektedir. Eldivan'da manda sayısı 2018 yılında sıfırken, 2019 ve 2020 yıllarında 3' çıkmış, 2021 yılında 5 olan manda varlığı 2022 yılında tekrar 3 olmuştur. Eldivan'daki sığır varlığına ilişkin olarak ilçenin kültür melezi ırkında potansiyel taşıdığı ve Çankırı genelinde bu ırk bağlamında Eldivan'ın önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 25: Eldivan İlçesinde Yıllar İtibariyle Büyükbaş Hayvan Varlığı, 2018-2022 (Ton)

Bölge Adı	Hayvan Adı*		2018	2019	2020	2021	2022
Eldivan	Sığır	Saf Kültür	1.440	1.578	1.463	1.354	1.372
		K. Melezi	1.800	1.729	1.871	2.098	2.214
		Yerli	60	60	66	100	96
		Toplam	3.300	3.367	3.400	3.552	3.682
	Manda		0	3	3	5	3
	At		7	5	5	13	15
	Katır		3	4	1	1	1
	Eşek		42	44	40	32	31
Çankırı	Sığır	Saf Kültür	66.078	65.105	65.921	60.342	60.605
		K. Melezi	72.784	78.116	77.247	81.983	80.763
		Yerli	10.677	10.130	13.779	9.169	8.133
		Toplam	149.539	153.351	156.947	151.494	149.501
	Manda		1.558	1.509	1.528	1.391	1.486
	At		482	473	486	422	421
	Katır		176	175	178	49	44
	Eşek		1.380	1.325	1.118	988	827
TR82	Sığır	Saf Kültür	259.834	256.762	259.735	247.949	248.254
		K. Melezi	217.828	213.296	221.926	224.662	214.194
		Yerli	57.049	54.254	56.161	44.968	39.854
		Toplam	534.711	524.312	537.822	517.579	502.302
	Manda		4.833	4.648	4.337	3.814	3.356
	At		1.791	1.698	1.374	1.463	1.310
	Katır		2.167	1.895	1.588	1.363	1.226
	Eşek		5.765	5.428	4.382	4.068	3.562

(Tablo devam ediyor)

Bölge Adı	Hayvan Adı*		2018	2019	2020	2021	2022
Eldivan/Çankırı	Sığır	Saf Kültür	2,18%	2,42%	2,22%	2,24%	2,26%
		K. Melezi	2,47%	2,21%	2,42%	2,56%	2,74%
		Yerli	0,56%	0,59%	0,48%	1,09%	1,18%
		Toplam	2,21%	2,20%	2,17%	2,34%	2,46%
	Manda		0,00%	0,20%	0,20%	0,36%	0,20%
	At		1,45%	1,06%	1,03%	3,08%	3,56%
	Katır		1,70%	2,29%	0,56%	2,04%	2,27%
	Eşek		3,04%	3,32%	3,58%	3,24%	3,75%
Eldivan/TR82	Sığır	Saf Kültür	0,55%	0,61%	0,56%	0,55%	0,55%
		K. Melezi	0,83%	0,81%	0,84%	0,93%	1,03%
		Yerli	0,11%	0,11%	0,12%	0,22%	0,24%
		Toplam	0,62%	0,64%	0,63%	0,69%	0,73%
	Manda		0,00%	0,06%	0,07%	0,13%	0,09%
	At		0,39%	0,29%	0,36%	0,89%	1,15%
	Katır		0,14%	0,21%	0,06%	0,07%	0,08%
	Eşek		0,73%	0,81%	0,91%	0,79%	0,87%

Kaynak: (TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2022)
*Sığır: Süt sığırları (inek, düve), boğa, tosun, buzağı ve dana toplamları; At: Tay, kısrak, aygır, iğdiş ve at toplamları; Katır: 3 yaş altı ve üstündeki dişi ve erkek katır toplamları; Eşek: 1 yaş altı ve üstündeki dişi ve erkek eşek toplamları olarak alınmıştır.

3.1.3.2. Küçükbaş Hayvan Varlığı

Son 5 yıl için Eldivan'daki küçükbaş hayvan varlığına ilişkin bilgiler Tablo 26 ile verilmiştir. İlçe, küçükbaş hayvan varlığı bakımından Çankırı ili ve TR82 Bölgesinde özellikle keçi yetiştiriciliğinde (tiftik, kıl keçisi ve diğerleri) önemli bir yere sahiptir. Öyle ki, Eldivan'daki tiftik keçisi varlığı 2022 yılında Çankırı'nın %18,28'ine; TR82 Bölgesinin %12,01'ine denk gelmektedir. Kıl keçisi ve diğer ırkların sayısı açısından ise Eldivan ilçesi aynı türde hayvan varlığının Çankırı'da %14,04'ünü, TR82 Bölgesinde %4,71'ini karşılamaktadır. Eldivan'da tiftik keçisi ve kıl keçisi potansiyeli yüksek olmakla birlikte bu potansiyele rağmen son 5 yılda ilçedeki kıl keçisi ve diğer ırkların sayısında düşüş görülmektedir. Yine de, merinos koyunu, yerli ve diğer ırklardaki koyunlar ve tiftik keçisi sayılarında artış gözlenmekte olup, bu durum Eldivan'ın küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde Bölgedeki konumunu korumasında etkili olmaktadır.

Tablo 26: Eldivan İlçesinde Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Varlığı, 2018-2022

Bölge adı	Hayvan Adı*	2018	2019	2020	2021	2022
Eldivan	**Koyun (Merinos)**	195	613	663	856	766
	Koyun (Yerli ve Diğerleri)	5.211	4.537	5.387	5.579	5.821
	Keçi (Tiftik)	273	370	385	420	571
	Keçi (Kıl Keçisi ve Diğerleri)	3.059	2.630	2.715	2.760	2.755
Çankırı	**Koyun (Merinos)**	4.111	7.066	7.479	11.944	14.418
	Koyun (Yerli ve Diğerleri)	101.820	104.461	114.016	141.916	149.430
	Keçi (Tiftik)	1.593	1.720	2.208	2.652	3.124
	Keçi (Kıl Keçisi ve Diğerleri)	21.679	22.736	20.024	23.437	19.619
TR82	**Koyun (Merinos)**	27.922	31.897	45.724	51.397	50.730
	Koyun (Yerli ve Diğerleri)	229.994	237.103	242.293	266.158	262.251
	Keçi (Tiftik)	5.434	5.913	6.485	5.008	4.756
	Keçi (Kıl Keçisi ve Diğerleri)	67.645	68.699	63.783	66.811	58.472
Eldivan/Çankırı	**Koyun (Merinos)**	4,74%	8,68%	8,86%	7,17%	5,31%
	Koyun (Yerli ve Diğerleri)	5,12%	4,34%	4,72%	3,93%	3,90%
	Keçi (Tiftik)	17,14%	21,51%	17,44%	15,84%	18,28%
	Keçi (Kıl Keçisi ve Diğerleri)	14,11%	11,57%	13,56%	11,78%	14,04%
Eldivan/TR82	**Koyun (Merinos)**	0,70%	1,92%	1,45%	1,67%	1,51%
	Koyun (Yerli ve Diğerleri)	2,27%	1,91%	2,22%	2,10%	2,22%
	Keçi (Tiftik)	5,02%	6,26%	5,94%	8,39%	12,01%
	Keçi (Kıl Keçisi ve Diğerleri)	4,52%	3,83%	4,26%	4,13%	4,71%

Kaynak: (TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2022)
*Koyun: Merinos ile yerli ve diğer ırklardaki kuzu, toklu, şişek, dişi koyun ve koç toplamları; Keçi: Tiftik ile kıl keçisi ve diğer ırklardaki oğlak, çebiç, gezdan, dişi keçi ve teke toplamları olarak alınmıştır.

3.1.3.3. Kanatlı Hayvan Varlığı

Son 5 yıl için Eldivan'daki kanatlı hayvan varlığına ilişkin bilgiler Tablo 27 ile verilmiştir. Tabloya göre 2018-2022 yılları arasında Eldivan'da toplam kanatlı hayvan sayısı ciddi oranda azalış göstermektedir. Aynı azalış Çankırı ili ve TR82 Bölgesi için de geçerlidir. Eldivan ilçesindeki et tavuğu sayısı Çankırı ilinin %15,01'ine; TR82 Bölgesinin %12,20'sine tekabül etmektedir. Eldivan'da et tavuğundan sonra önemli bir potansiyel taşıyan diğer kanatlı hayvan türü kazdır. Eldivan'daki kaz varlığı Çankırı ilinin %4,76'sını; TR82 Bölgesinin %3,46'sını oluşturmaktadır.

Tablo 27: Eldivan İlçesinde Yıllar İtibariyle Kanatlı Hayvan Varlığı, 2018-2022

Bölge Adı	Hayvan Adı	2018	2019	2020	2021	2022
Eldivan	Et Tavuğu	300.000	315.000	325.000	305.000	295.415
	Yumurta Tavuğu	5.000	2.000	2.105	5.315	1.292
	Hindi	121	93	98	215	150
	Ördek ve Beç Tavuğu	245	300	215	158	15
	Kaz	1700	900	1510	1842	960
	Toplam	**307.066**	**318.293**	**328.928**	**312.530**	**297.832**
Çankırı	Et Tavuğu	2.468.700	2.434.520	2.253.600	2.209.240	1.967.965
	Yumurta Tavuğu	500.973	481.787	482.550	559.535	475.151
	Hindi	6.633	25.461	26.399	26.839	22.636
	Ördek ve Beç Tavuğu	4.790	2.947	3.714	4.327	3.246
	Kaz	58.982	16.639	19.860	22.665	20.167
	Toplam	**3.040.078**	**2.961.354**	**2.786.123**	**2.822.606**	**2.489.165**
TR82	Et Tavuğu	2.911.800	2.881.620	2.652.120	2.706.240	2.420.965
	Yumurta Tavuğu	875.210	857.414	867.803	918.922	814.579
	Hindi	24.159	44.633	42.897	43.993	39.428
	Ördek ve Beç Tavuğu	8.731	8.061	8.739	9.784	8.997
	Kaz	65.471	25.026	27.478	30.316	27.784
	Toplam	**3.885.371**	**3.816.754**	**3.599.037**	**3.709.255**	**3.311.753**
Eldivan/Çankırı	Et Tavuğu	12,15%	12,94%	14,42%	13,81%	15,01%
	Yumurta Tavuğu	1,00%	0,42%	0,44%	0,95%	0,27%
	Hindi	1,82%	0,37%	0,37%	0,80%	0,66%
	Ördek ve Beç Tavuğu	5,11%	10,18%	5,79%	3,65%	0,46%
	Kaz	2,88%	5,41%	7,60%	8,13%	4,76%
	Toplam	**10,10%**	**10,75%**	**11,81%**	**11,07%**	**11,97%**
Eldivan/TR82	Et Tavuğu	10,30%	10,93%	12,25%	11,27%	12,20%
	Yumurta Tavuğu	0,57%	0,23%	0,24%	0,58%	0,16%
	Hindi	0,50%	0,21%	0,23%	0,49%	0,38%
	Ördek ve Beç Tavuğu	2,81%	3,72%	2,46%	1,61%	0,17%
	Kaz	2,60%	3,60%	5,50%	6,08%	3,46%
	Toplam	**7,90%**	**8,34%**	**9,14%**	**8,43%**	**8,99%**

Kaynak: (TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2022)

3.1.3.4. Arıcılık

Son 5 yıl için Eldivan'daki arı kovanı sayılarına ilişkin bilgiler Tablo 28 ile verilmiştir. Tabloya göre 2018-2022 yılları arasında Eldivan'da hem eski tip hem de yeni tip kovan sayıları artış göstermektedir. Yalnızca Covid-19 salgının etkisi sonucunda yaşanan olumsuzluklar nedeniyle 2020 yılında arıcılık faaliyetlerinde düşüş gözlenmiştir. Özellikle 2022 yılında kovan sayılarında yaşanan artış dikkat çekmekte olup, 2022 yılında Eldivan'daki eski tip kovan sayısı Çankırı'nın %43,48'ine; TR82 Bölgesinin %2,47'sinde denk gelmektedir.

Eldivan eski tip kovan sayısı oranlarıyla dikkat çekerken, yeni tip kovan sayısı oranları Çankırı genelinde %5,32; TR82 Bölgesinde ise %1,81'de kalmıştır. Buna göre, Bölgenin diğer alanlarındaki arıcılık faaliyetlerinde yeni tip kovan sayısının daha yüksek olduğu ve/ya Eldivan ilçesinde eski tip kovanların yeni kovanlara dönüştürülmesinde daha yavaş davranıldığı sonucu çıkarılabilir. Eldivan'da arıcılık potansiyeli Çankırı ili özelinde önemli bir potansiyel barındırmaktadır.

Tablo 28: Yıllar İtibariyle Eldivan İlçesindeki Arı Kovanı Sayısı, 2018-2022

Bölge Adı	Kovan Tipi	2018	2019	2020	2021	2022
Eldivan	**(Arılar (Kovan Halinde), Eski Tip) ve Kovan Sayısı**	50	35	26	15	200
Çankırı		551	446	452	335	460
TR82		8.066	8.608	9.787	9.393	8.103
Eldivan/Çankırı		9,07%	7,85%	5,75%	4,48%	43,48%
Eldivan/TR82		0,62%	0,41%	0,27%	0,16%	2,47%
		2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Eldivan	**(Arılar (Kovan Halinde), Yeni Tip) ve Kovan Sayısı**	2.750	2.665	2.274	2.100	3.000
Çankırı		55.100	52.144	50.429	51.167	56.355
TR82		152.920	158.143	152.292	147.385	165.654
Eldivan/Çankırı		4,99%	5,11%	4,51%	4,10%	5,32%
Eldivan/TR82		1,80%	1,69%	1,49%	1,42%	1,81%

Kaynak: (TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2022)

3.1.3.5. Hayvansal Üretim Miktarları

Son 5 yıl için Eldivan'daki hayvansal üretime ilişkin özet bilgiler Tablo 29 ile verilmiştir. Tabloya göre 2018-2022 yılları arasında Eldivan'da et, süt, yumurta ve bal mumu üretimi ciddi oranda azalış göstermektedir. 2018 ve 2022 yılları için bir karşılaştırma yapılmak istenirse, Eldivan'da et üretimi %28,65, süt üretimi %15,67, yumurta üretimi %19,84 ve bal mumu üretimi %32,50 oranında azalmıştır. Eldivan'da bal üretimi ise aynı yıllar için %102,11 oranında artmıştır. Yıllar itibariyle kovan sayılarında artış yaşandığı gözlenen Eldivan'da bal üretiminde de %100'ün üzerinde artış yaşanmış olup, bal mumu üretimi ise azalış göstermiştir. Buradan Eldivan ilçesinde doğal bal üretimi ile ilgili bir potansiyelden bahsetmek yerinde olacaktır. Eldivan'daki yumurta üretiminde gözlenen düşüş de yumurta tavuğu sayısındaki düşüş ile paralellik göstermektedir. Her ne kadar yumurta tavuğu sayısında 2021 yılında bir artış gözlenmiş olsa da bu artış yumurta üretimine yansımamıştır.

Tablo 29: Eldivan İlçesindeki Toplam Hayvansal Üretim Özet Verileri, 2018-2022 (Ton)

Ürün Adı	2018	2019	2020	2021	2022
Et Üretimi	136,67	124,70	114,70	101,22	97,51
Süt Üretimi	1.218,72	1.257,86	1.358,99	1.157,55	1.027,77
Yumurta Üretimi	93,84	84,68	91,46	78,41	75,22
Bal Üretim	19,00	21,60	18,19	13,10	38,40
Bal Mumu	2,00	1,80	1,38	1,25	1,35

Kaynak: (Çankırı Tarım ve Orman İl Müdürlüğü)

Eldivan'da Son 5 yıl içinde elde edilen hayvansal üretim verileri daha detaylı olarak Tablo 30'da gösterilmiştir. Veriler incelendiğinde, Eldivan'da hem büyükbaş hem de küçükbaş hayvanlardan üretilen süt miktarında azalış gözlenmektedir. İlçede üretilen yapağı, tiftik, doğal bal miktarları artış gösterirken, keçi kılı ve bal mumu üretiminde azalış olduğu görülmektedir. Tiftik keçisi ve kıl keçisi potansiyeli yüksek olan ilçedeki tiftik üretimi Çankırı ilinin %19,58'ini; TR82 Bölgesinin %14,07'sini karşılamaktadır. Eldivan keçi kılı üretiminde de Çankırı ilindeki üretimin %14,53'ünü; TR82 Bölgesindeki toplam keçi kılı üretiminin %5,70'ini karşılamaktadır.

Tablo 30: Eldivan İlçesindeki Hayvansal Üretim Verileri, 2018-2022 (Ton)

Bölge adı	Hayvan Adı*	2018	2019	2020	2021	2022
Eldivan	**Sığır Sütü**	4.382,10	3.680,13	-	-	-
	Manda Sütü (Yerli)	0,00	0,91	-	-	-
	Koyun Sütü	216,33	170,05	-	-	-
	Keçi Sütü	77,27	46,30	-	-	-
	Yapağı	10,84	11,06	12,89	13,97	14,11
	Tiftik	0,47	0,64	0,66	0,72	0,98
	Keçi Kılı	2,25	1,93	1,99	2,00	1,95
	Doğal Bal	19,00	21,60	18,19	13,10	38,40
	Balmumu	2,00	1,80	1,38	1,25	1,35
Çankırı	**Sığır Sütü**	190.577,5	191.803,5	-	-	-
	Manda Sütü (Yerli)	623,30	629,67	-	-	-
	Koyun Sütü	4.208,82	4.365,49	-	-	-
	Keçi Sütü	740,31	765,44	-	-	-
	Yapağı	212,89	228,84	248,92	319,47	343,12
	Tiftik	2,70	2,88	3,44	4,14	5,00
	Keçi Kılı	15,47	15,85	13,79	16,03	13,42
	Doğal Bal	250,91	306,35	341,31	296,37	654,51
	Balmumu	26,95	24,59	18,08	16,64	21,98

(Tablo Devam Ediyor)

Bölge adı	Hayvan Adı*	2018	2019	2020	2021	2022
TR82	Sığır Sütü	677.582,8	670.439,2	-	-	-
	Manda Sütü (Yerli)	2.070,64	1.958,32	-	-	-
	Koyun Sütü	9.160,55	9.290,31	-	-	-
	Keçi Sütü	2.654,56	2.526,16	-	-	-
	Yapağı	524,94	552,22	609,46	676,72	669,26
	Tiftik	7,68	8,25	8,77	7,05	6,96
	Keçi Kılı	40,21	40,73	37,24	39,50	34,24
	Doğal Bal	795,22	1.037,86	913,54	774,99	1.270,45
	Balmumu	58,30	53,30	42,77	43,19	56,94
Eldivan/Çankırı	Sığır Sütü	2,30%	1,92%	-	-	-
	Manda Sütü (Yerli)	0,00%	0,14%	-	-	-
	Koyun Sütü	5,14%	3,90%	-	-	-
	Keçi Sütü	10,44%	6,05%	-	-	-
	Yapağı	5,09%	4,83%	5,18%	4,37%	4,11%
	Tiftik	17,35%	22,08%	19,17%	17,40%	19,58%
	Keçi Kılı	14,51%	12,17%	14,46%	12,48%	14,53%
	Doğal Bal	7,57%	7,05%	5,33%	4,42%	5,87%
	Balmumu	7,42%	7,32%	7,63%	7,51%	6,14%
Eldivan/TR82	Sığır Sütü	0,65%	0,55%	-	-	-
	Manda Sütü (Yerli)	0,00%	0,05%	-	-	-
	Koyun Sütü	2,36%	1,83%	-	-	-
	Keçi Sütü	2,91%	1,83%	-	-	-
	Yapağı	2,06%	2,00%	2,11%	2,06%	2,11%
	Tiftik	6,10%	7,70%	7,52%	10,21%	14,07%
	Keçi Kılı	5,58%	4,74%	5,35%	5,06%	5,70%
	Doğal Bal	2,39%	2,08%	1,99%	1,69%	3,02%
	Balmumu	3,43%	3,38%	3,23%	2,89%	2,37%

Kaynak: (TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2022)
*Sığır Sütü: Kültür, kültür melezi, yerli ırkların toplamları; Koyun Sütü: Merinos ile yerli ve diğer ırkların toplamları; Keçi Sütü: Tiftik ile kıl keçisi ve diğer ırkların toplamları; Yapağı: Merinos ile yerli ve diğer ırkların toplamları olarak alınmıştır.

3.2. Orman ve Ormancılık

Çankırı ili ve TR82 Bölgesinde ormandan elde edilen endüstriyel ve yakacak odun miktarları Tablo 31 ile verilmiştir. Orman Genel Müdürlüğü tarafından temin edilen verilerde Eldivan ilçesinde endüstriyel odun ve yakacak odun bilgisine rastlanmamıştır. Tabloya göre 2022 yılında Çankırı ilinde toplam 269.766 m^3 endüstriyel odun ve 38.775 ster yakacak odun varlığı ve TR82 Bölgesinde 2.641.680 m^3 endüstriyel odun ve 519.796 ster yakacak odun varlığı bulunmaktadır.

Tablo 31: Ormandan Elde Edilen Endüstriyel ve Yakacak Odun Miktarları, 2022

Bölge Adı	Endüstriyel Odun (m3)	Yakacak Odun (Ster)
Eldivan*	-	-
Çankırı	269.766	38.775
TR82	2.641.860	519.796

Kaynak: (Orman Genel Müdürlüğü, 2022)
*Orman Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen veride Eldivan ilçesine ait Endüstriyel Odun ve Yakacak odun bilgisine rastlanmamıştır.

3.3. Sanayi

3.3.1. Organize Sanayi Bölgeleri

Eldivan'da Organize Sanayi Bölgesi bulunmamaktadır. Eldivan ilçesinde İl Tarım ve Orman Müdürlüğünce Tarıma Dayalı Seracılık İhtisas Organize Sanayi Bölgesi kurulmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Tablo 32'de Çankırı ilinde bulunan OSB'lere ilişkin veriler sunulmuştur.

Şabanözü OSB, Eldivan'a yaklaşık 20 dakikalık mesafededir (Eldivan-Şabanözü yolu üzerinden 24,7 km). Yakınkent OSB, Eldivan'a yaklaşık 40 dakikalık mesafededir (Çankırı-Ankara yolu (eski yol) üzerinden 32,5 km (43 dk), Eldivan-Çankırı yolu bağlantısıyla D765 karayolu üzerinden 48 km (37 dk)). Bu iki OSB'ye yakınlığı bağlamında değerlendirildiğinde ilçede yaşayanların önemli bir bölümünün bu OSB'lerde yer alan firmalarda istihdama katıldığını söylemek mümkündür.

Yukarıda bahsi geçen bu iki OSB'nin dışında aktif faaliyet gösteren Korgun OSB ve Çerkeş OSB'nin ilçeye uzaklıkları sırasıyla yaklaşık 35 km ve 82 km'dir. Eldivan ilçesinden Korgun OSB'ye yaklaşık 40 dakikada ulaşılabilmekte olup; görece daha uzak mesafede bulunan Çerkeş OSB'ye yaklaşık 1 saat 10 dakikada ulaşılabilmektedir. Eldivan ilçesinin hem Çankırı Merkez'e (20 km) hem de yukarıda sayılan OSB'lere yakınlığı göz önüne alındığında insan kaynağı potansiyeli açısından Bölgenin önemli ilçelerinden biri olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 32: Çankırı İli Organize Sanayi Bölgeleri, 2023

OSB Adı	Kuruluş Yılı	Sanayi Alanı (ha)	Parsel Sayısı	Tahsis Edilen Parsel Sayısı	Boş Parsel Sayısı	Firma Sayısı	İstihdam
Yakınkent OSB	2012	593,00	108	32	76	5	5.000
Korgun OSB	1977	80,00	52	49	3	23	1.020
Şabanözü OSB	2005	111,45	23	22	1	14	3.842
Çerkeş OSB	2002	338,75	29	25	4	12	1.500
Orta OSB*	2016	97,00	53	1	52	-	-
Kurşunlu OSB**	2006	60,00	-	-	-	-	-

Kaynak: (Çankırı Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2023)
*Altyapı çalışmaları devam etmektedir.
**Tüzel kişilik kazanmış fakat faal değildir.

Çankırı Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü verilerine göre Çankırı ilinde 2021 yılında yıllık işletme cetveli veren toplam 210 sanayi işletmesinin; çalışan sayısına göre %50,95'i mikro, %25,71'i küçük,

%12,86'sı orta ve %3,33'ü büyük ölçekli işletmelerdir. İşletmelerin %7,14'ü 2021 yılında istihdam bildirmemiştir. Eldivan ilçesinde ise 2021 yılında yıllık işletme cetveli veren toplam 8 sanayi işletmesinin; çalışan sayısına göre %6,72'si mikro, %93,02'si orta ölçekli işletmelerdir.

İl Müdürlüğünden elde edilen bilgilere göre, Çankırı ilinde sanayi işletmelerinin sektörel dağılımı incelendiğinde; ilk sırada %20 ile "Gıda ürünlerinin imalatı", ikinci sırada %10,95 ile "Elek. gaz, buhar ve havalandırma sistemleri üretim ve dağıtımı", üçüncü sırada ise %9,52 ile "Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı" sektörlerinin yer aldığı görülmektedir. Eldivan ilçesinde ise ilk sırada %57,15 ile İmalat sektörü, ikinci sırada %42,85 ile "Elek. gaz, buhar ve havalandırma sistemleri üretim ve dağıtımı" sektörünün yer aldığı görülmektedir.

Çankırı ilinde 2021 yılında sanayi sektöründe toplam 13.238 kişi istihdam edilmiştir. İlde sanayi sektörünün istihdamında; %19,67 ile "Giyim eşyalarının imalatı", ikinci sırada %18,67 ile "Elektrikli teçhizat imalatı", üçüncü sırada ise %18,58 ile "Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı" sektörleri ilk üç sırada yer almaktadır. Eldivan ilçesinde ise ilk sırada %97,64 ile İmalat sektörü, ikinci sırada %2,35 ile "Elek. gaz, buhar ve havalandırma sistemleri üretim ve dağıtımı" sektörünün yer aldığı görülmektedir.

3.3.2. Küçük Sanayi Siteleri

Eldivan ilçesinde herhangi bir sanayi sitesi bulunmamaktadır. Tablo 33'te Çankırı ilinde bulunan KSS'lere ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 33: Çankırı İli Küçük Sanayi Siteleri, 2023

KSS Adı	Toplam İşyeri Sayısı	İstihdam	Doluluk Oranı (%)
Çankırı Merkez KSS	310	382	93
Çerkeş KSS	70	72	85
Ilgaz KSS	62	65	87
Kızılırmak KSS	52	82	92
Kurşunlu KSS	30	35	100
Şabanözü KSS	60	46,00	70,00

Kaynak: (Çankırı Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2023)

3.3.3. İlçede Öne Çıkan Sektörler

Eldivan'da imalat alanında faaliyet gösteren işletmelerin dağılımı Tablo 34 ile gösterilmiştir. Tabloya göre Eldivan'da Gıda Ürünlerinin İmalatı (5 firma) sektörü öne çıkarken, Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı ile Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı sektörlerinde 1'er firma faaliyet göstermektedir. Eldivan'da imalat sektöründe herhangi bir kümelenme yapısından söz edilememektedir.

Tablo 34: Eldivan'da İmalat Alanında Faaliyet Gösteren İşletmelerin NACE Sınıflarına Göre Dağılımı, 2021

NACE Faaliyet Adı	NACE Kodu (2'li)	İşletme Sayısı	Oran
Gıda Ürünlerinin İmalatı	10	5	71,43%
Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman ve Benzeri Malzemelerden Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatı	16	1	14,29%
Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	23	1	14,29%

Kaynak: (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2021)

Eldivan'da işletmelerin kayıtlı oldukları meslek odalarına göre sayısı Tablo 35 ile belirtilmiştir. Çankırı Esnaf ve Sanatkârlar Odası'ndan temin edilen verilere göre Eldivan'daki esnafların büyük bir kısmı (40) Çankırı Esnaf ve Sanatkârlar Odasına kayıtlıdır. Bunun dışında, Eldivan ilçesinde Çankırı Kahveciler ve Lokantacılar Esnaf Odası, Bakkallar ve Bayiler Esnaf Odası ile Çankırı Şoförler ve Otomobilciler Esnaf Odası'na kayıtlı hatırı sayılır sayıda (37) işletme bulunmaktadır. Eldivan'da Çankırı Terziler Konfeksiyoncular ve Manifaturacılar Esnaf ve Sanatkârlar Odasına kayıtlı 3; Çankırı Oto Tamirciler Esnaf ve Sanatkârlar Odasına kayıtlı 1 işletme faaliyet göstermektedir.

Tablo 35: Eldivan'da İşletmelerin Kayıtlı Oldukları Meslek Odalarına Göre Sayısı, 2022

Meslek Odası Adı	İşletme Sayısı
Çankırı Bakkallar ve Bayiler EO	10
Çankırı ESO	40
Çankırı Kahveciler ve Lokantacılar EO	15
Çankırı Oto Tamirciler ESO	1
Çankırı Şoförler ve Otomobilciler EO	12
Çankırı Terziler Konfeksiyoncular ve Manifaturacılar ESO	3

Kaynak: (Çankırı Esnaf ve Sanatkârlar Odası, 2022)

Eldivan'da sanayi sektöründe istihdam sayısına göre büyük işletmelerin faaliyet alanları ve istihdam sayılarına ilişkin bilgiler Tablo 36 ile verilmiştir. Tabloda, Eldivan'daki toplam istihdamın büyük bir kısmının Diğer Fabrikasyon Metal Ürünlerin İmalatı ve Diğer Mobilyaların İmalatı sektörlerinde faaliyet gösteren 1'er firma tarafından sağlandığı görülmektedir. Bu bilgiye göre, sanayi sektöründeki istihdam edilen alanlara dikkat edildiğinde Eldivan'da sanayi sektöründe bu iki sektörün öne çıktığı söylenebilir.

Tablo 36: Eldivan'da Sanayi Sektöründe İstihdam Sayısına Göre Büyük İşletmelerin Faaliyet Alanları ve İstihdam Sayısı, 2022

Faaliyet Alanı	İşletme Sayısı	Toplam İşçi Sayısı
Diğer Fabrikasyon Metal Ürünlerin İmalatı	1	90
Diğer Mobilyaların İmalatı	1	70
Diğer Kauçuk Ürünleri İmalatı	1	5
Elektrik Enerjisi Üretimi	2	4
Meyve ve Sebzelerin İşlenmesi ve Saklanması	1	1

Kaynak: (Çankırı Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2023)

3.4. Madencilik

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nden elde edilen bilgiler Tablo 37 ile gösterilmiştir. Tabloya göre Eldivan ilçesinde herhangi bir maden varlığı bulunmamaktadır. Ancak aşağıda Genel Müdürlüğün "Dünyada ve Türkiye'de Bentonit" raporundan ve "Çankırı İlindeki Maden ve Enerji Kaynakları" raporundan bilgilere yer verilmiştir. Bu bilgilere göre Eldivan ilçesindeki bentonit varlığının 2012 yılında toplam 288 bin ton olduğu görülmüştür.

Tablo 37: Çankırı İli Maden Varlığı, 1988-2018

Maden Adı	İlçe Adı	Miktarı (Ton)
Şiferton	Kurşunlu	136.533.600,00
Bentonit	Şabanözü	933.052,00
Perlit	Orta	13.500.000,00
Kaya Tuzu	Merkez & Kızılırmak	971.806.615,00
Feldispat	Bayramören	64.000.000,00

Kaynak: (Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, 1988-2018)

Jeolojik yapısı itibariyle büyük bentonit potansiyeline sahip olan ülkemizde 10 farklı ilinde değişik özelliklere ve kullanım alanlarına sahip değişik özelliklerde büyük bentonit yatakları bulunmaktadır. Bu yataklar sulu ortamda çökelmeyle oluşmuştur. Çankırı ilinde Kurşunlu, Eldivan, Ilgaz ve Çerkeş ilçelerinde bentonit yatakları bulunmakta olup, Eldivan ilçesindeki bentonit yatakları gölsel çökel ortamında gelişmiştir (Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Fizibilite Etütleri Daire Başkanlığı; Yücel, M.Bayram; Gül, Özgen, 2018). Eldivan ilçesinde Büyükhacıbey-Küçükhacıbey, Sarayköy ve Hisarcık mevkilerinde bentonit varlığından söz edilebilmektedir.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan "Çankırı İli Maden ve Enerji Kaynakları" adlı raporda Çankırı'nın Çerkeş, Eldivan, Ilgaz, Kurşunlu ve Şabanözü ilçelerinde bulunan bentonitlerin ağartma toprağı, döküm kumu ve sondaj çamuru şeklinde kullanıma elverişli olduğu ve Çankırı'daki bentonit yatağı alanlarında tespit edilen 2 milyon tona yakın görünür rezerv bulunduğu belirtilmektedir. Rapora göre, yatakların büyük bir kısmı geçmişte işletilmiş ve hala işletilen yataklar da mevcuttur (Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü).

Eldivan'da madencilik ve taş ocakçılığı alanlarında faaliyet gösteren işletmelerin sayısı Tablo 38 ile gösterilmiştir. Tabloya göre, Eldivan'da "Çakıl ve Kum Ocaklarının Faaliyetleri; Kil ve Kaolin Çıkarımı" faaliyetinde 1 işletme bulunmaktadır.

Tablo 38: Eldivan'da Madencilik ve Taş Ocakçılığı Alanlarında Faaliyet Gösteren İşletmelerin Sayısı, 2021

NACE Faaliyet Adı	NACE Kodu (2'li)	İşletme Sayısı	Oran
Diğer Madencilik ve Taş Ocakçılığı (0812 - Çakıl ve Kum Ocaklarının Faaliyetleri; Kil ve Kaolin Çıkarımı)	08	1	100,00%

Kaynak: (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2021)

3.5. Turizm

Eldivan ilçesi konaklama tesislerinin varlığı açısından zayıf bir karne notuna sahiptir. Öyle ki, ilçede sadece bir adet kamu misafirhanesi statüsünde tesis bulunmaktadır. İlçedeki Eldivan Öğretmenevi ve ASO Müdürlüğü tesisinde 7 odası ve 14 yatak kapasitesi mevcuttur. Bülbül Pınarı Mesire Alanı içerisinde yer alan ve bungalov tipi evlerden oluşan tesisteki 20 bungalovun 1 mutfak, 1 oturma odası ve 1 yatak odasından ibaret olan 10 adedi 3 kişilik, 1 oturma odası ve 2 yatak odasından ibaret olan 10 adedi 5 kişilik yatak kapasitesine sahiptir. Buna göre Mesire Alanındaki konaklama tesisinin toplam 30 odası ve 80 kişilik yatak kapasitesi mevcuttur.

Tablo 39: Eldivan'da Konaklama Kapasitesi, 2022

	Eldivan	Çankırı
Toplam Konaklama Kapasitesi	2 Tesis* 37 Oda, 94 Yatak	20 Tesis 673 Oda, 1.353 Yatak
Gelen Yerli/Yabancı Turist Sayıları	-	79.750 Yerli 3.243 Yabancı
Geceleme Sayıları	-	156.285 Yerli 5.115 Yabancı

Kaynak: (Çankırı İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022)
*İlçede Eldivan Öğretmenevi ve ASO Müdürlüğü konaklama tesisi ile Eldivan Dağı Bülbül Pınarı Mesire Alanı içerisinde yer alan bungalov tipi konaklama tesisi bulunmaktadır. Bunların dışında herhangi bir konaklama tesisi yoktur.

Eldivan'da konaklama imkânları kısıtlı olsa da, ilçede görülmeye değer birçok turistik unsur yer almaktadır. Bülbül Pınarı, Şahin Tepesi, Karadere Göleti, İldivan Dağı, Karasivri Dağı ve Gölbahçe bunlardan yalnızca bir kaçıdır. Ayrıca ilçede inanç turizmi açısından son derece önemli olan Hacı Murad-ı Veli Türbesi ve Camii bulunmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı'nda yer alan bilgilere göre Eldivan'da 2 gezilecek yer, 6 anıt alan tanımlanmıştır.

Portala göre ilçede gezilecek yerlerden birisi Bülbül Pınarı Mesire Yeri ve bir diğeri inanç turizmi potansiyeli taşıyan Hacı Murad-ı Veli Türbe ve Cami'dir. Mesire alanı ormanlık olup buraya asfalt yoldan ulaşım sağlanmaktadır. Mesire yerinde meşe ve çam; derenin kıyıların söğüt ağaçları bulunmakta olup, az da olsa fındık, kavak, yabani erik ve alıç türlerine rastlanmaktadır. Büyük bir alanda kurulu olan mesire yerinde piknik masası ve bank şeklinde oturma yerleri, mangal ve ocak alanları, çeşmeler, halka açık tuvaletler, büfe, seyir terası, otopark, çocuk parkı, örme taştan yapılma ahşap köprü ve ahşap ev tipinde bir ev bulunmaktadır. İlçede, Bülbül Pınarı Mesire Yeri haricinde Saray ve Karadere Göletleri, geniş ormanları ve su kaynakları ile piknik ve kamp yapmaya elverişli diğer alanlardır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023).

Seydiköy'ünde yer alan Hacı Murad-ı Veli Camisi yalın yapılı ve çatısı ahşap olup, moloz taştan yapılmıştır. Türbe ile cami aynı yapı altında iç içe durumdadır. Caminin türbe kısmının Hacı Murad'ı Veli'nin ölüm tarihi olan 1207 yılından sonra yapılmış olduğu, cami kısmının sonradan eklendiği tahmin edilmekte ve farklı dönemlerde geçirdiği bakım ve onarım işleriyle günümüzdeki görünümüne kavuştuğu anlaşılmaktadır.

Türbenin bulunduğu alanın üzeri kiremitle çevrili çatı ile kapatılmış olan cami düz şekilde ahşap tavana ve boyuna dikdörtgen şekilde bir plana sahiptir. İç duvarlarda yer alan kalem işleri Tosyalı Ali Usta tarafından 1951 yılında yapılmıştır. Caminin güneybatı tarafındaki köşesinde tuğla yapılı sekiz sıra kirpi saçaklı pah bulunmaktadır. Hacı Murad-ı Veli'nin oğlu ve kızlarının sandukası caminin doğu duvarının bitişiğindeki türbenin kare plana sahip ve yine ahşap tavanlı ön mekânında bulunmaktadır. Ön mekânda ayrıca bölge halkı tarafından saygı gösterilen ve değer verilen iki göktaşı da yer almaktadır. Kare planlı ve tromp geçişli kubbe ile örtülü olan asıl türbede ise Hacı Murad-ı Veli'nin kabri bulunmaktadır. Mimari özellikleri bağlamında benzerlerine göre daha zayıf görülse de Horasan Erenlerinden olan Hacı Murad-ı Veli'nin Türbesi olması sebebiyle önem arz eden mekân çok sayıda ziyaretçiyi ağırlamakta, özellikle yaz döneminde adak adayan ve kurbanlarını kesmek isteyen vatandaşlarca tercih edilmektedir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023).

Kültür Portalında anıt olarak kayıtlı 6 anıtın 3'ü ağaç, 2'si höyük ve 1'i sit alanı olarak tanımlanmıştır. Bunlar; Gedene Kara Çamı, Meşe Ağacı, Eldivan Türbe Çamı, Eldivan Höyüğü, Fene (Maltepe) Höyük ve Hisarcık Köyü Tepe Üstü Yerleşimidir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023).

4. KENTLEŞME VE ULAŞIM

4.1. Kentleşme

TÜİK 2022 yılı verilerine göre Eldivan'da kent nüfusu, toplam nüfusunun %56,1'i kadardır. Kent nüfusu bir bölgedeki kentleşmenin de göstergesidir. Buna göre Eldivan'daki kentleşme, Çankırı ortalamasının altındayken TR82 ortalamasına görece daha yakındır. Eldivan, Çankırı ili ve TR82 Bölgesine göre kırsal nüfusu daha yoğun bir yerleşim olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 40: Kent ve Kır Nüfus Oranları, 2022

Bölge Adı	Kent Nüfusu	Kır Nüfusu
Eldivan	56,1%	43,9%
Çankırı*	70,7%	29,3%
TR82*	65,7%	34,3%

Kaynak: (TÜİK Bölgesel İstatistikler Web Sayfası ve TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü, 2022)
*Çankırı ve TR82 verileri için TÜİK veri tabanı kullanılmıştır.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün 2020 Yılı Resmi Su Kaynakları İstatistiklerine göre Eldivan'da yapımı tamamlanmış 5 baraj bulunmakta olup, bu barajların toplam brüt sulama alanı 2021 yılı için 990 hektardır. İlçede sulama amaçlı bir gölet bulunmamaktadır. Çankırı ilinde ise biri sulama ve içme suyu amaçlı olmak üzere toplam 16 baraj bulunmakta olup, bu barajların toplam brüt sulama alanı 2021 yılı için 23.714 hektardır. Çankırı ilinde toplam 8 sulama göleti ile 2021 yılı için toplam 821 hektar alanda sulama yapılmaktadır. TR82 Bölgesinde ise toplam 37 baraj ve 18 sulama göleti bulunmaktadır. Bölgedeki barajların 4'ü hem sulama hem de içme suyu amacıyla kullanılmakta olup, diğerleri sadece sulama amaçlıdır. Bölgedeki göletlerin ise 2'si sulama alanı bakımından (0,00 ha) pasif durumdadır.

Tablo 41: Su İstatistikleri, 2021

Bölge Adı	Yapımı Tamamlanmış Baraj Sayısı	Baraj Brüt Sulama Alanı (ha)	Yapımı Tamamlanmış Gölet Sayısı	Gölet Sulama Alanı (ha)	Toplam Sulama Alanı (ha)
Eldivan	5	990	0	0	990
Çankırı	16*	23.714	8**	821	24.535
TR82	37***	62.385	18****	1.930	64.315

Kaynak: (Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü)
*1 adet baraj sulama ve içme suyu amaçlı olup, diğerleri sadece sulama amaçlıdır.
**1 adet gölet pasif durumdadır. (Bu göletin toplam sulama alanı 0,00 ha'dır)
***4 adet baraj sulama ve içme suyu amaçlı olup, diğerleri sadece sulama amaçlıdır.
****2 adet gölet pasif durumdadır. (Bu göletlerin toplam sulama alanı 0,00 ha'dır)

Eldivan'da ısınma, Çankırı ve TR82 Bölgesi geneline benzer şekilde, ağırlıklı olarak soba ve kalorifer ile sağlanmakta iken 2021 yılının son çeyreğinde ilçeye doğalgaz hizmeti de gelmiştir. Doğalgaz kullanımı TR82 Bölgesinde hızla yaygınlaşmaktadır.

TÜİK veri tabanından elde edilen 2021 yılı verilerine göre konutlarda en çok kullanılan ısıtma türleri ve ana yakıt türlerine göre hane halkı sayıları Tablo 42'de sunulmuştur. TÜİK verilerinden ilçe bazında veri alınamamış olsa da, Çankırı ili genelinde doğalgaz kullanan hane halkı sayısının katı yakıt

kullananların sayısından yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Öyle ki, TR82 Bölgesinde hane halkı doğalgaz kullanım oranı %37,49 iken Çankırı ilinde bu oran %50,5 olarak karşımıza çıkmaktadır. Çankırı ili doğalgaz kullanım oranı açısından Bölgedeki en iyi durumdaki ildir. Kastamonu ve Sinop illerinin doğalgaz kullanım oranları ise sırasıyla %35,1 ve %30,0'dır.

Tablo 42: Isınma Türleri, 2021

Bölge Adı	Konutta En Çok Kullanılan Isıtma Sistemi		Konutta En Çok Kullanılan Ana Yakıt Türü			Konutta İkamet Eden Hane Halkı Sayısı
	Soba*	Kaloriferi**	Katı Yakıt***	Doğalgaz	Diğer	
Eldivan	-	-	-	-	-	-
Çankırı	31.377	37.160	33.790	34.667	167	68.624
TR82	148.299	126.987	170.823	103.875	2.323	277.033

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, 2021)
* Doğal gaz, tüp vb. soba dâhil
** Kat kaloriferi ve merkezi sistem kalorifer
*** Kömür, odun vb.

4.2. İlçede Ulaşım

Eldivan'da ulaşım Eldivan Belediyesi'ne ait otobüslerle sağlanmaktadır. Eldivan Belediyesi tarafından sabah ve akşam iş saatlerinde 20 dakikada bir; gün içinde ise saat başı otobüs seferleri düzenlenmektedir. Eldivan'ın ulaşım bağlantısı Şabanözü üzerinden de sağlanabilmekte olup, ilçeden Ankara'ya ulaşım için Şabanözü bağlantısı kullanılabilmektedir. Eldivan'da Çerkeş, Atkaracalar ve Kurşunlu ulaşım ağı da yoğun kullanılmaktadır. İlçede PTT Kargo dışında kargo firması bulunmamaktadır. Çankırı merkezde ise PTT Kargo dışında 9 farklı kargo firması hizmet vermektedir.

Tablo-43: Bölgede Kargo Şirketleri, 2023

Bölge Adı	Kargo Şirketi Sayısı
Eldivan	1
Çankırı	21
TR82	78

Kaynak: (Alphabet Inc. (Google), 2023)

Eldivan'dan Ankara'ya, İstanbul'a ve Çankırı'nın diğer ilçelerine ilçe merkezinden şehirlerarası otobüs bulunmamakladır. Çankırı il merkezine ise belediye tarafından sağlanan otobüs ile hafta içi günlerde 14 sefer, hafta sonu günlerinde 7 sefer düzenlenmektedir. İlçeye Ankara'dan gelebilmek için Ankara Şehirlerarası Terminal İşletmesi'nden Çankırı Merkez ilçedeki otogara ve oradan da Eldivan Belediyesi tarafından sağlanan otobüs seferleriyle Eldivan'a 20-25 dakikada ulaşılabilmektedir.

Tablo-44: İlçeden İl Merkezine Toplu Taşıma Sefer Sıklığı, 2023

Nereden	İlçeden Yapılan Sefer Sayıları	
Eldivan	Güzergâh	Sefer Sıklığı
	Çankırı	14

Kaynak: Eldivan Belediyesi, 2023

4.2.1. Karayolları ve Demiryolları

TÜİK 2021 yılı verilerinde Eldivan ilçesindeki yol uzunluklarına ilişkin herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bölgedeki karayolu, demiryolu ve köy yolu uzunluklarının belirtildiği Tablo 45'e göre Çankırı'da 606 km il ve devlet yolu; 2.648 km köy yolu ve 172 km demiryolu bulunmaktadır. TR82 Bölgesinde ise 2.462 km il ve devlet yolu ile 17.705 km köy yolu bulunmakta olup, Bölgedeki 3 ilden sadece Çankırı ilinde demir yolu hattı bulunmaktadır.

Tablo 45: Karayolu, Demiryolu ve Köy Yolu Uzunlukları, (Kilometre), 2021

Bölge Adı	İl ve Devlet Yolu	Köy Yolu	Demir Yolu
Eldivan	-	-	-
Çankırı	606	2.648	172
TR82	2.462	17.705	172

Kaynak: (TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü)

Eldivan'da 2022 yılı içinde gerçekleşen 14 trafik kazasında hayatını kaybeden 1 kişi ve yaralanan 28 kişi olmuştur.

Tablo 46: Trafik Kazaları, Ölü ve Yaralı Sayıları, 2022

Bölge Adı	Trafik Kaza Sayısı	Kazalarda Ölü Sayısı	Kazalarda Yaralı Sayısı
Eldivan	14	1	17
Çankırı	1.247	16	951
TR82	2.781	42	3.364

*Çankırı il geneli verileri yalnızca İl Emniyet Müdürlüğünden temin edilmiştir. Diğer tüm veriler (TR82 Bölgesi illeri ve ilçe için) İl Emniyet Müdürlükleri ve İl Jandarma Komutanlıkları tarafından ayrı ayrı sağlanan verilerinin konsolide edilmesiyle elde edilmiştir.
Kaynak: (İl Emniyet Müdürlükleri ve İl Jandarma Komutanlıkları, 2022)

5. ÇEVRE VE ENERJİ

5.1. Yenilenebilir Enerji Potansiyeli

Yenilenebilir enerji kaynakları, sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesinde büyük önem taşımaktadır. Yenilenebilir enerji denildiğinde enerji üretimini doğrudan doğanın kendisinden (mekanik ve elektronik makineleşmenin de katkısıyla) sağlayabilen güneş, rüzgâr, jeotermal, hidrolik ve biyoenerji aklımıza gelmektedir. Bu kaynaklar TR82 Bölgesi için de yüksek öneme sahiptir. Enerji üretimi noktasında TR82 Bölgesi'nde en yüksek potansiyeli hidrolik enerji kaynakları taşımaktadır. Diğer yenilenebilir enerji kaynaklarının da görece potansiyeli bulunmaktadır. (T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı, 2013)

Türkiye'de rüzgâr gücü kapasitesine en çok sahip olan iller, Balıkesir, Çanakkale ve İzmir'dir. TR82 Bölgesinde ise RES yatırımı yapılabilecek alanlar ve bu alanların rüzgâr gücü kapasiteleri ile ilgili olarak Bölge illeri arasında farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin, Sinop'un rüzgâr gücü kapasitesi 1.491,12 MW ile bölgedeki en yüksek değere sahip olup, Çankırı'nın ve Kastamonu'nun rüzgâr gücü kapasiteleri sırasıyla 315,36 ve 514,88 MW'tır. Bölgedeki toplam rüzgâr gücü potansiyeli ise 2.321,36MW'tır. (T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı, 2012)

Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü'nün arşiv kayıtlarında yer alan Çankırı İli Rüzgâr Kaynak Bilgileri dokümanına göre Ekonomik RES yatırımı için 7 m/s veya üzerinde rüzgâr hızı ve %35 veya üzerinde kapasite faktörü gerekmektedir. Eldivan'da 7m/s hızında rüzgâra sahip alanlar mevcut olmamakla birlikte, Çankırı ilinin hiçbir alanında kapasite faktörleri %30'un dahi üzerinde değildir. (Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü, Ağustos 2014 - Aralık 2017) Bu ölçütler tek başına göz önüne alındığında Çankırı ili ve Eldivan ilçesi RES yatırımı için uygun bir yer değildir.

Ülkemizde güneş enerjisi bağlamında yüksek potansiyele sahip olan bölgeler özellikle güney ve batı bölgeleridir. Türkiye'nin güneyine ve batısına yapılan yatırımlar hem küresel hem de ulusal düzeyde gün geçtikçe artmaktadır. TR82 Bölgesi'ndeki güneş enerjisi potansiyeli Türkiye'deki diğer bölgelerle kıyaslandığında düşük kalmaktadır. Ancak güneş enerjisinden en yüksek derecede üretim yapan ve bundan fayda sağlayan Almanya gibi ülkelerle kıyaslama yapıldığında TR82 Bölgesinin de güneş enerjisinden faydalanma açısından potansiyel barındırdığından söz edilebilir. Yine de, TR82 Bölgesindeki Çankırı, Kastamonu ve Sinop illerinin güneşlenme süreleri Türkiye geneli ile kıyaslanırsa bariz farklılıkların ortaya çıkacağı da göz ardı edilmemelidir. Örneğin, EİE[3] verilerine göre Türkiye için en uzun güneşlenme süresi 11,3 saat ile temmuz ayında gerçekleşirken, aynı ayda güneşlenme süreleri Eldivan'da 10,89 saattir. (T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı, 2013)

[3] Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü (EİE)'nin görev ve yetkileri 2011 yılında Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Raporun ilk 5 bölümünde masabaşı çalışmalarında analiz edilen başlıklar özelinde elde edilen çıktılar ışığında ilçe için potansiyel barındıran alanlar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca, yine masabaşı çalışma sonuçlarının paylaşıldığı ve ilçenin ileri gelen kamu, özel ve sivil toplum kuruluşu temsilcileriyle gerçekleştirilen odak grup toplantısında analize konu başlıklar hakkında ilçenin sorunları, bu sorunlara yönelik çözüm önerileri ve proje fikirleri tartışılmıştır. Bu bölümde, masabaşı çalışmaları ile odak grup görüşme toplantısı sonuçlarından ortaya çıkan mevcut duruma ilişkin verilere, ilçenin potansiyel gelişme alanlarına, bu alanlardaki sorunlara, çözüm önerileri ve proje fikirlerine yer verilmiştir.

Çankırı'ya 18 kilometre uzaklıkta olan Eldivan ilçesi 1958 yılında ilçe olmuştur. İlçenin kuzeyinde Korgun ilçesi, doğusunda Çankırı Merkez ilçesi, güneyinde Ankara ili ve batısında Şabanözü ilçesi bulunmaktadır. Yüzölçümü 341 km^2 olan ilçe 16 köy ve 6 mahalleden oluşmakta ve ilçede 2023 yılı ADNKS'ye göre 6.163 kişi yaşamaktadır.

Eldivan ilçesi genel olarak ilçe dışına göç veren bir ilçedir. 2021 yılında yapılan TR82 Bölgesi Mesleki ve Teknik Eğitim Envanter Raporunda da, TR82 Bölgesindeki özellikle "genç" nüfusun büyükşehirlere göç ederek buralardaki işgücüne dâhil olduğu bilgisi Çankırı ilinin de dâhil olduğu TR82 Bölgesi eğitimcileri tarafından dile getirilen önemli göç sorunları arasında yer almıştır. Eldivan'ın nüfus bağımlılık oranları Çankırı ili, TR82 Bölgesi ve Türkiye ortalamaları ile karşılaştırıldığında ilçedeki genç bağımlılık oranı düşük olup; yaşlı bağımlılık oranı yüksektir. İlçede genç nüfusun az ve yaşlı nüfusun çok olması bu oranların ortaya çıkmasındaki en büyük etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Nüfusun bağımlılık oranları tek başına göç hareketinin büyüklüğünü ortaya koyma açısından yetersiz kalabilmektedir. Bölgelerdeki göçün boyutlarını daha net biçimde gösterebilmek için göç devinim ve göç etkililiği istatistiklerinin hesaplanması, kapsamlı bir analizin bu veriler ışığında yapılması ve bölgenin özelliklerine göre hangi tedbirlerin alınması gerektiğinin ortaya konulması önemli bir konu başlığı olarak görülmektedir.

İlçe özelinde nüfus, göç ve beşeri sermayeye yönelik olarak odak grup toplantısında da nüfusun yaşlı olması ve giderek yaşlanması bir sorun olarak dile getirilmiştir. Nüfusun yaşlı olması ve işgücü çağındaki nüfusun göç etmesinin kök nedenlerinden birinin ilçedeki sosyal yaşamın kısıtlılığı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, göçe etki eden en önemli diğer iki kök nedenin eğitim ve ekonomik nedenler olduğu belirtilmiştir. İlçede sosyal yaşamın geliştirilmesinin, eğitim altyapısının ve işgücü piyasasının iyileştirilmesinin nüfus artışına olumlu etki edeceği bir çözüm önerisi olarak sunulmuştur. Bu hususta önerilen proje fikirleri ise; hâlihazırda 4 eğitim birimini de içinde barındırarak hizmet veren okul binasındaki ortaokul ve lise kısımlarının birbirinden ayrılması amacıyla müstakil bir ortaokul binası yapımı, sosyal yaşamın iyileştirilmesi amacıyla gençlik merkezi yapımı ve turizmin gelişmesine yönelik devam eden eko turizm ve spor alanında oryantiring dalındaki planlanan ve/ya devam eden projeler olmuştur. Bu projelerin ivedilikle hayata geçirilmesi ve tamamlanması ilçenin nüfus hareketliliğine önemli katkılar sunabilecektir.

Masabaşı çalışmalarında elde edilen eğitim verilerine göre Eldivan ilçesindeki öğretmen başına ve derslik başına düşen öğrenci sayıları okul öncesi ve ilköğretim eğitim düzeylerinde Çankırı, TR82 Bölgesi ve Türkiye ortalamaların altındadır. Eldivan özelinde genel ortaöğretim eğitim seviyesinde veri elde edilememiş, mesleki ve teknik eğitimde ise Eldivan ilçesindeki öğretmen başına ve derslik başına düşen öğrenci sayısının hem Çankırı hem de TR82 ortalamalarının üzerinde olduğu görülmüştür. Bu durum, ilçedeki eğitim öğretim faaliyetlerinin özellikle okul öncesi ve ilköğretim seviyesinde il geneline ve Bölge geneline kıyasla daha sağlıklı bir ortamda yapılabildiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilmektedir. Ayrıca, ilçede ortaöğretim seviyesinde mesleki ve teknik eğitime daha çok rağbetin olduğu veya mesleki ve teknik eğitimde öğretmen sayısının görece yeterli seviyede olmadığı sonucunu da ortaya çıkarmaktadır. Eldivan'daki nüfusun eğitim durumuna bakıldığında, Çankırı ve TR82 Bölgesinden aşırı derecede farklılaşmadığı görülmektedir. İlçede okuma yazma bilmeyen, okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen ve ilkokul mezunu olan nüfusun toplam nüfusa oranı Çankırı ve TR82 Bölgesi ortalamalarının üzerinde olup, diğer tüm eğitim düzeylerinde il ve Bölge ortalamalarının altındadır. İlçede

yalnızca ortaokul veya dengi mezunu ile lise veya dengi mezunu oranları TR82 Bölgesi oranından yüksektir.

Eldivan'da Çankırı Karatekin Üniversitesine bağlı Eldivan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu bulunmaktadır. Meslek Yüksekokulunda toplam 20 adet derslik ve 7 adet laboratuvar bulunmakta olup, 5 Doçent, 14 Dr. Öğretim Üyesi ve 15 Öğretim Görevlisi ile tıbbi hizmetler ve teknikler, çocuk bakımı ve gençlik hizmetleri, sağlık bakım hizmetleri, dişçilik hizmetleri, eczane hizmetleri, veterinerlik, elektronik ve otomasyon, terapi ve rehabilitasyon alanlarında eğitim ve öğretime devam edilmektedir.

Eğitim verileri toplumsal cinsiyet kavramı ile birlikte değerlendirildiğinde Eldivan ilçesinde okuma yazma bilmeyen (%8,1) ve okuma yazma bilen fakat herhangi bir okul bitirmemiş (%11,3) kadınların oranının Çankırı ve TR82 Bölgesi ortalamalarından (sırasıyla %6,5 ve %5,8; %7,2 ve %7,5) çok daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Benzer şekilde ilkokul mezunu kadın oranının da (%33,6) Çankırı ve TR82 Bölgesi ortalamalarından (sırasıyla %30,2 ve %30,9) yüksek olduğu ve fakat buna karşılık daha üst eğitim düzeylerinde, kadınların eğitim durumu oranları Çankırı ve TR82 Bölgesindeki kadınların eğitim durumu oranlarına göre daha düşük olduğu görülmektedir.

İlçe özelinde eğitime yönelik olarak odak grup toplantısında eğitim altyapısında yaşanan sorunlardan öncelikli olarak bahsedilmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi, eğitim altyapısı sorunları ilçe dışına göçü de tetikleyen önemli unsurlardandır. İlçede hizmet veren öğretmenlerin çoğu ücretli öğretmenlik yapmakta, ilçeye atanan kadrolu öğretmenler sosyal yaşam ve konut yetersizliği gibi kök sorunlar nedeniyle ilçe merkezine veya başka şehirlere tayin istemektedirler. Eğitim çağındaki nüfusta yer alan gençlerin, yine sosyal yaşamın kısıtlılığı sebebiyle bağımlılık sorunlarıyla karşılaştığı belirtilen toplantıda, Üniversite öğrencilerinin de konut yetersizliği nedeniyle il merkezinden gelip gittikleri belirtilmiştir. Ayrıca, ilçede faaliyet gösteren Meslek Yüksekokulu binasının depreme dayanıklılığı yetersiz bulunduğundan bu bina yıkılmış olup, öğrencilerin merkez ilçedeki başka bir binada eğitim öğretim hizmeti aldıkları belirtilmiştir. Yine, yukarıda da belirtildiği gibi, ilçede 2 ortaokul ve 2 lise kurumunun tek bir binada hizmet verdiği, bu durumun özellikle özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için sorunları katlayarak artırdığı belirtilmiştir. Bu sorunlara yönelik çözüm önerileri ise, öğrencilere yönelik sosyal aktivitelerin artırılması ve bağımlılıkla mücadele için destek programları oluşturulması, ilçede sosyal imkanların artırılması amacıyla düğün, mevlit gibi etkinlikler için tesis kurulması, gençlere yönelik sosyal yaşam olanaklarının artırılması, ortaokul ve lise binalarının ayrılması ve özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için ayrı bir okul binası yapılması, yüksekokul binasının depreme dayanıklı bir şekilde yeniden inşa edilmesi, konut sorununa çözüm bulunması ve öğrencilerin ilçede kalmayı tercih etmeleri için yaşam kalitesinin artırılması, mevcut kütüphanenin fiziksel durumunun iyileştirilmesi, kütüphane faaliyetlerinin çevrimiçi araçlar da kullanılarak daha geniş kitlelere duyurulması şeklinde sıralanmıştır. Bu hususta önerilen proje fikirleri ise; daha önce de belirtildiği gibi halihazırda 4 eğitim birimini de içinde barındırarak hizmet veren okul binasındaki ortaokul ve lise kısımlarının birbirinden ayrılması amacıyla müstakil bir ortaokul binası yapımı, sosyal yaşamın iyileştirilmesi amacıyla gençlik merkezi yapımı, düğün, nişan, sünnet, mevlit vb. organizasyonlar için Belediyeye ait bir organizasyon salonu ve bu salonu da ihtiva edebilecek bir kültür merkezi yapımı, yüksekokul binası yapımı, TOKİ konutları yapımı ve kütüphane için bakım onarım işlerini içeren planlanan ve/ya devam eden projeler olmuştur. Bu projelerin ivedilikle hayata geçirilmesi ve tamamlanması ilçenin eğitimdeki mevcut durumunu geliştirebilecek önemli katkılar sunabilecektir.

Ayrıca ilçede faaliyet gösteren Halk Eğitim Merkezi aracılığıyla ilçenin kalkınmasına ve ilçe halkının ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte eğitim ve kursların açılması çözüm önerisi olarak sunulmuştur. İlçenin temel geçim kaynaklarından ve önemli bir potansiyel taşıdığı düşünülen tarım ve hayvancılık ile turizm sektörlerinin gelişmesinde mihenk taşı olabilecek eğitimlerin planlandığı bilgisi alınan odak grup toplantısında belirtilen bu kurslar arasında mantar yetiştiriciliği (europass sertifikalı), sağlığa uygunluk (hijyen), forklift (Yakınkent OSB nedeniyle), 8. ve 12. sınıflara yönelik verimli çalışma, tüm kurumlara yönelik ilk yardım, sürü yönetimi (çobanlık), zeka oyunları, Türk halk oyunları, drama, basketbol ve kadınlara yönelik kuran okuma kursları ve her alanda ihtiyaç duyulabilecek tüm kurslar yer alıyor. Halk

Eğitim Merkezi aracılığıyla, ilçe halkının ve ekonomisinin gelişimine katkı sağlayacağı düşünülerek açılması planlanan ve devam eden bu kursların da ivedilikle hayata geçirilmesi, tamamlanması ve sonuçlarının yaygınlaştırılması hem eğitim sektörünün gelişimine hem de ilçedeki beşeri sermayenin, sosyal yaşamın, tarım ve hayvancılığın ve turizmin gelişimine önemli katkılar sunabileceği değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, hangi potansiyel alanda olursa olsun, ilçe özelinde geliştirilecek bir proje için bu eğitimlerin ve dolayısıyla Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğünün kapasite artırma faaliyetlerine sağlayabileceği katkılar nedeniyle muhtemel projelerde uygulayıcı ortak olarak yer almaları önerilmektedir.

Eldivan'da öne çıkan dernek türleri dini hizmetler, mesleki ve dayanışma, spor, kültür, sanat ve turizm ile bireysel öğreti ve toplumsal gelişimdir. Eldivan ilçesindeki dernek türleri, Çankırı ili ve TR82 Bölgesindeki yoğunlaşma gösteren dernek türleri ile paralellik göstermektedir. Eldivan'da vakıf faaliyetleri Çankırı ili ve TR82 Bölgesinin aksine çok fazla gelişmemiştir. İlçede yalnızca Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı bulunmaktadır.

Kadınların toplumsal hayata katılımının Eldivan ilçesinde düşük olduğunun bir diğer göstergesi de sivil toplum kuruluşlarına katılım göstergelerinde karşımıza çıkmaktadır. İlçede faaliyet gösteren 9 derneğin 434 erkek ve 3 kadın üyesi vardır. Kadın üye sayısı, Çankırı ve TR82 ortalamasının çok altındadır. Kadınların derneklere katılımı, Çankırı ve TR82'de olduğu gibi Eldivan'da da çok düşüktür.

Sağlık hizmetleri ile ilgili verilere göre ise Eldivan'da devlet hastanesinin bulunmadığı, 1'er adet toplum sağlığı merkezi ve aile sağlığı merkezinin faaliyet gösterdiği sonucuna ulaşılabilmektedir. 2022 yılı verilerine göre ilçede 3 hekim görev yapmakta olup, hekim başına düşen hasta sayısı ortalaması 5.373'tür.

İlçe özelinde sivil toplum yapısı, kadınların sosyo-ekonomik hayata katılımı ve sağlık konularına yönelik olarak odak grup toplantısında kadınların evden üretim faaliyetleri ile ilgili satış, pazarlama gibi hususlar sorun olarak dile getirilmiştir. İlçede faaliyet gösteren bir kadın kooperatifi bulunmakta olup, evde üretim yapan ilçe kadınlarının bu kooperatif aracılığıyla satış yapabileceği önerilmiştir. Bu sayede, kadınların hem sosyal hem de ekonomik hayata katılımlarına katkı sağlanabileceği öngörülmektedir. Sivil toplum alanında ilçede yaşanan herhangi bir sorundan bahsedilmemekle beraber, sadece ilçenin öne çıkan değerlerinden Hacı Murad-ı Veli ile ilgili bir derneğin faaliyet gösterdiği ancak zatın adına yönelik herhangi bir vakfın bulunmadığı dile getirilmiştir. Söz konusu derneğin ise özel yardımlarla ancak ayakta kalabildiği belirtilmiş olup, zata ait türbe çevresinin düzenlenmesi ve turizme kazandırılması ile daha fazla gelir elde edilebileceği öneri olarak sunulmuştur. Bu husus ilçe turizmine yönelik sunulan öneriler arasında detaylandırılmaktadır. Sağlık alanında da sivil toplum alanında olduğu gibi bir sorun bulunmadığı, ilçedeki mevcut sağlık hizmetlerinin yeterli olduğu vurgulanmıştır.

İlçede tarım ve hayvancılık başta gelen geçim kaynaklarıdır. Eldivan ilçesi, 85.251 dekarlık toplam tarım alanı ile Çankırı ilindeki toplam tarım alanının %3,87'sini oluşturmaktadır. Sebze ve meyve yetiştiriciliğinde ön plana çıkan Eldivan ilçesinde Türkiye'nin en önemli kiraz bağları bulunmaktadır. Eldivan'daki tarım alanları içerisinde meyve alanları Çankırı ili genelinin yaklaşık %18'ine tekabül etmektedir. Dağlık alanlar ise çam ağaçları ve meşe koruklarıyla kaplıdır. Eldivan dağının ilçeye bakan tarafları çoğunlukla çam olmak üzere meşe, yabani fındık, dağ kavağı ağaçlarıyla ve zengin bir orman altı bitki örtüsüyle kaplıdır. Karasal iklimin egemen olduğu ilçede yazları sıcak kışları soğuk ve karlı geçer.

Eldivan ilçesinde en çok Tahıllar grubunda ekilen alan ve üretim yapılmakta ve bunu yem bitkileri ile kuru baklagiller grupları takip etmektedir. İlçede en fazla verim sağlanan ürünler (dekar başına 200 kg ve üzeri) Tahıllar grubunda sırasıyla triticale, durum buğdayı, arpa ve karabuğday; Kuru Baklagiller grubunda fasulye; Yumru Bitkiler grubunda patates ve Yem Bitkileri grubunda sırasıyla yonca (yeşilot), korunga (yeşilot), fiğ (adi) (yeşil ot) ve yulaf'tır (yeşilot).

Eldivan'da çok geniş bir ürün yelpazesinde sebze üretimi gerçekleştiği görülmektedir. Sofralık domates, beyaz lahana, kavun, taze fasulye ve karpuz üretiminin diğer sebzelere göre daha fazla üretildiği

söylenebilmektedir. İlçede üretilen kırmızı lahana (99 ton) ise Çankırı ilinde başka bir bölgede üretilmemekte olup; TR82 Bölgesindeki üretimin %86,84'üne tekabül etmektedir. Sebze ürünlerinde olduğu gibi Eldivan'da meyve çeşitliliği de fazladır. Eldivan ilçesinde kiraz meşhur bir meyve olarak öne çıkarken, kiraz üretimi miktarını (977 ton), amasya elması (323 ton), armut (206 ton), ceviz (170 ton), erik (131 ton) ve badem (125 ton) üretimi takip etmektedir.

Eldivan'daki hayvan varlığına ilişkin veriler incelendiğinde, büyük baş hayvan varlığı açısından sığır varlığına ilişkin olarak ilçenin kültür melezi ırkında potansiyel taşıdığı ve Çankırı genelinde bu ırk bağlamında Eldivan'ın önemli bir yere sahip olduğu söylenebilmektedir. Küçükbaş hayvan varlığı açısından ise, ilçe Çankırı ili ve TR82 Bölgesinde özellikle keçi yetiştiriciliğinde (tiftik, kıl keçisi ve diğerleri) önemli bir yere sahiptir. Eldivan'da tiftik keçisi ve kıl keçisi potansiyeli yüksek olmakla birlikte bu potansiyele rağmen son 5 yılda ilçedeki kıl keçisi ve diğer ırkların sayısında düşüş görülmektedir. Yine de, merinos koyunu, yerli ve diğer ırklardaki koyunlar ve tiftik keçisi sayılarında artış gözlenmekte olup, bu durum Eldivan'ın küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde Bölgedeki konumunu korumasında etkili olmaktadır.

Eldivan'da toplam kanatlı hayvan sayısı ciddi oranda azalış göstermekte olup, aynı azalış eğilimi Çankırı ili ve TR82 Bölgesi için de geçerlidir. Eldivan'da il genelindeki varlığın %15'ine karşılık gelen et tavuğu yetiştiriciliği yüksek potansiyel taşımaktadır. İlçede et tavuğundan sonra önemli bir potansiyel taşıyan diğer kanatlı hayvan türü ise kaz olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hayvan varlığının yanı sıra hayvansal üretim verileri incelendiğinde, Eldivan'da et, süt, yumurta ve bal mumu üretimi ciddi oranda azalış göstermektedir. 2018 ve 2022 yılları için bir karşılaştırma yapılmak istenirse, Eldivan'da et üretimi %28,65, süt üretimi %15,67, yumurta üretimi %19,84 ve bal mumu üretimi %32,50 oranında azalmıştır. Eldivan'da bal üretimi ise aynı yıllar için %102,11 oranında artmıştır. Yıllar itibariyle kovan sayılarında artış yaşandığı gözlenen Eldivan'da bal üretiminde de %100'ün üzerinde artış yaşanmış olup, bal mumu üretimi ise azalış göstermiştir. Buradan Eldivan ilçesinde doğal bal üretimi ile ilgili bir potansiyelden bahsetmek yerinde olacaktır. Eldivan'daki yumurta üretiminde gözlenen düşüş de yumurta tavuğu sayısındaki düşüş ile paralellik göstermektedir. Ayrıca, Eldivan'da hem büyükbaş hem de küçükbaş hayvanlardan üretilen süt miktarında azalış gözlenmektedir. İlçede üretilen yapağı, tiftik, doğal bal miktarları artış gösterirken, keçi kılı ve bal mumu üretiminde azalış olduğu görülmektedir. Tiftik keçisi ve kıl keçisi potansiyeli yüksek olan ilçedeki tiftik üretimi Çankırı ilinin %19,58'ini; TR82 Bölgesinin %14,07'sini karşılamaktadır. Eldivan keçi kılı üretiminde de Çankırı ilindeki üretimin %14,53'ünü; TR82 Bölgesindeki toplam keçi kılı üretiminin %5,70'ini karşılamaktadır.

İlçe özelinde tarım ve hayvancılığa yönelik olarak odak grup toplantısında sektörün ilçe kalkınmasında önemli bir potansiyele sahip olduğu ancak tarımla uğraşan kesimin genellikle tarımı ikinci bir iş olarak yaptığı belirtilmiş ve tarım ve hayvancılık özelinde de yine nüfusun yaşlı olması bir sorun olarak dile getirilmiştir. İlçenin öne çıkan tarımsal ürünü olan kiraz üretimi noktasında dağınık üretim alanlarından bahsedilmiş, sulama imkanlarının yetersizliği ve bilinçsiz bahçe bakımı sorunlarıyla beraber düşük kaliteli ürün ve düşük rekolte sorunları dile getirilmiştir. Eldivan kirazının özellikle hem ürün olarak hem de ilçe adına tanıtımında sorunlar olduğu belirtilen toplantıda kiraz ürünü üzerinden ilçenin bilinirliğinin artırılması odağında çalışmalar yapılması önerilmiştir. Bu çerçevede yerel paydaşların bir takım çözüm önerileri sunmuşlardır. Bu önerilere göre, kiraz ürünü ile ilgili her yıl düzenlenen festivalin daha geniş katılımlı olarak düzenlenebileceği, dağınık üretim alanlarına ilave olarak kirazdan daha çok gelir sağlanabilecek dönemlerde ürün alınabilecek yayla olarak belirtilen sahalarda kiraz bahçelerinin çoğaltılabileceği, budama, aşılama, ilaçlama ve gübreleme gibi kiraz yetiştiriciliğinde kapasite geliştirilebileceği, bu bağlamda özellikle genç çiftçilere yönelik teknik eğitimler ve destek programlarının hayata geçirilebileceği ve kiraz üreticileri birliğinin güçlendirilerek üretimde kalitenin artırılabileceğine değinilmiştir.

Tarım ve kırsal kalkınma adına önerilen proje fikirleri; ilçede tarım ve turizmin kesiştiği nokta olan kiraz hakkında ürünün ilçede yaygınlaştırılmasına, rekoltesi, kalitesi ve katma değerinin artırılmasına katkı sağlamak amacıyla belli alanlarda (tahsis edilebilecek hazine alanları ile yaylalardaki şahıs arazileri dâhil) örnek teşkil edecek iyi uygulama örneği kiraz bahçeleri yapımının desteklenmesi, kiraz ağacı fidanları dağıtılması, yeni sulama (damlama yöntemi) sistemlerinin yapımı, genç kesim başta olmak üzere vatandaşlara budama, aşılama, ilaçlama ve gübreleme eğitimleri verilmesi, fotoğrafçılık kursu ve yarışmalarının düzenlenmesi gibi faaliyetleri içeren planlanan ve/ya devam eden projeler olmuştur. İlçe Belediyesi tarafından ilçe merkezindeki ormanda yer alan 12 dönümlük bir fidanlıkta yaklaşık 800 kiraz, 130 amasya elması ağacı dikimi yapılmış ve bu meyve bahçesindeki kirazlardan 2024 yılında verim alınması beklenmektedir. Yine de kaliteli kirazın artırılması ve kiraz ağaçlarının yaygınlaştırılması hakkında projelendirme çalışmalarının devam etmesi gerekmektedir. Özellikle erken veya geç hasat ile daha çok gelir elde edilebilecek alanlarda (yaylalar vb.) kiraz bahçelerinin yaygınlaştırılması hakkında projelendirme ihtiyacı bulunmaktadır. Bunların dışında, ilçede özel teşebbüs vasıtasıyla yakın zamanda bir meyve sebze kurutma tesisi kurulmuş olup, özellikle kiraz ürününde yüksek rekolte ve kalite yakalanarak kirazın bu tesiste katma değerli ürüne dönüştürülmesi beklenmektedir. Katma değerli ürün bağlamında, kurutulmuş kiraza ek olarak tuzlu kiraz, kiraz çekirdeğinden yastık yapımı gibi konularda mevcut kadın kooperatifinin kapasitesinin geliştirilmesi, kamu kurumları nezdinde başkaca araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin projelendirilerek desteklenmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Ayrıca, ilçede tıbbi aromatik bitkilerin yetiştirilmesi ve bunların ilçeye özgü ürünler olarak değerlendirilmesi hakkında araştırma faaliyetlerinin devam ettiği belirtilen toplantıda, ilçede yetiştirilebilecek muhtemel tıbbi aromatik bitkilerin işlenmesi için bir tesis kurulması da projelendirilmek üzere gündeme getirilmiştir. Hayvancılık alanında ise, ilçede öne çıkan tiftik keçisi[4] konusunda teşviklerin kullanılması ve hazine arazilerinin kiralanması usulüyle hayvancılık faaliyetlerinde kullanılması projesi önerilmiştir. Bu projelerin ivedilikle hayata geçirilmesi ve tamamlanması ilçenin tarım ve hayvancılıktaki mevcut durumunu geliştirebilecek önemli katkılar sunabilecektir.

Ayrıca, gerçekleştirilen odak grup toplantısında paydaşlar ormancılık alanına ilişkin de önemli bilgiler aktarmışlardır. Yerel paydaşlardan edinilen bilgilere göre Eldivan'da bulunan orman yaklaşık 40 senelik olup, orman varlığının tamamı karaçam ağaçlarından oluştuğu anlaşılmıştır. Ormandan elde edilen odun ürünlerinin yakacak ihtiyacının giderilmesinde ve kâğıt sanayinde kullanılabildiği, ancak mobilya ve ahşap imalatına yönelik sanayide kullanılmaya uygun olmadığı belirtilmiştir. İlçedeki ağaç türünden elde edilen odun ürününün kereste, tomruk, sunta ve MDF gibi ara ürünlerin üretiminde kullanılmak üzere hammadde olarak veya sadece yakacak odun olarak ilçe dışına da satılabildiği belirtilen toplantıda ormandan elde edilen odunun ticari değerinin yüksek olmayışı temel sorunlardan biri olarak dile getirilmiştir. Toplantıda bu soruna ilave olarak, ilçe köylerinde orman kooperatifi yapılarının bulunmaması, vatandaşlar arasında kooperatifçilik algısının zayıf ve olumsuz olması, odun dışı orman ürünlerinin bulunmaması ve ormanda arıcılık faaliyetleriyle ilgilenen üretici olmaması sorunlarından bahsedilmiştir. Bu sorunlara çözüm önerisi olarak; ormandaki ağaç ve bitki çeşitliliğinin artırılması, mobilya sanayine yönelik kullanılabilecek odun ürünlerinin elde edilebileceği ağaç türlerinin yaygınlaştırılması, kooperatifleşme hakkında bilinç düzeyinin artırılması ve arıcılık faaliyetlerinin yaygınlaştırılması fikirleri sunulmuştur. Bu bilgiler, Eldivan ilçesinin orman kaynakları, kullanım alanları ve potansiyeli hakkında önemli bir iç görü sağlamaktadır. Ormancılıkla ilgili projelerin geliştirilmesinin ilçenin ekonomik çeşitliliğine olumlu katkılar sağlayabileceği değerlendirilmektedir.

[4] Tiftik keçisi yetiştiriciliği hakkında bir proje önerisi bu raporun ekinde örnek olarak sunulmuştur.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Girişimci Bilgi Sistemi Firma Verileri Portalı 2021 yılı verilerine göre Eldivan'da imalat alanında faaliyet gösteren işletmelerin dağılımı incelendiğinde ilçede Gıda Ürünlerinin İmalatı (5 firma) sektörü öne çıkarken, Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı ile Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı sektörlerinde 1'er firma faaliyet göstermektedir. Eldivan'da imalat sektöründe herhangi bir kümelenme yapısından söz edilememektedir.

Portal verilerine göre Eldivan ilçesinde faaliyet gösteren 56 işletmede 122 çalışan bulunmaktadır. Portala göre çalışanların %36,89'u (45 kişi) "Perakende Ticaret" alanında, %30,33'ü (37 kişi) "Binalar ile İlgili Hizmetler ve Çevre Düzenlemesi Faaliyetleri" alanında, %16,39'u (20 kişi) "Mimarlık ve Mühendislik Faaliyetleri; Teknik Test ve Analiz Faaliyetleri" alanında istihdam edilmektedir.

Çankırı Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü verilerine göre ise Eldivan ilçesinde istihdama göre sektörel dağılımda yine imalat sektörü öne çıkmaktadır. İl Müdürlüğü verilerine göre Eldivan'daki toplam istihdamın büyük bir kısmının Diğer Fabrikasyon Metal Ürünlerin İmalatı ve Diğer Mobilyaların İmalatı sektörlerinde faaliyet gösteren 1'er firma tarafından sağlandığı görülmektedir. Bu çerçevede, sanayi sektöründeki istihdam edilen alanlara dikkat edildiğinde Eldivan'da sanayi sektöründe bu iki sektörün öne çıktığı söylenebilir. TR82 Bölgesinde özellikle düşük sosyoekonomik gelişmişlik endeksi skoruna sahip ilçelerde imalat sektörü bu ilçelerin potansiyel hammaddesine göre gelişmiş, ancak sınırlı sayıda işletme ile faaliyetler sürdürülebilmektedir.

Bu bilgilerden hareketle Eldivan ölçeğindeki ilçelerde imalat sektörü başat sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Kalkınma bağlamında ele alınması gereken önemli bir nokta, bu sektördeki işletmelerin kapasitelerinin, tedarik zincirlerinin, pazarlarının ne kadar gelişebileceği ve dolayısıyla ekonomik sürdürülebilirliklerinin nasıl sağlanabileceği üzerine çalışmaların ortaya konmasıdır.

SGK Çankırı İl Müdürlüğü verilerine göre Çankırı ilinde faaliyet alanlarına göre (hizmet, imalat vb.) en çok işletme bulunan sektörler inşaat ve yol yapımı, hizmet ve imalat sektörleri olurken; en çok kadın istihdamı yaratan sektörler ise tekstil, tuhafiye, terzi, büro hizmetleri ve yemek hizmetleri sektörleri olmuştur.

Eldivan'da OSB bulunmamaktadır. Eldivan ilçesinde İl Tarım ve Orman Müdürlüğünce Tarıma Dayalı Seracılık İhtisas OSB kurulmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Şabanözü OSB, Eldivan'a yaklaşık 20 dakikalık mesafededir. (Eldivan-Şabanözü yolu üzerinden 24,7 km) Yakınkent OSB, Eldivan'a yaklaşık 40 dakikalık mesafededir. (Çankırı-Ankara yolu (eski yol) üzerinden 32,5 km (43 dk), Eldivan-Çankırı yolu bağlantısıyla D765 karayolu üzerinden 48 km (37 dk)) Eldivan bu iki OSB'ye yakınlığı bağlamında değerlendirildiğinde ilçede yaşayanların önemli bir bölümünün bu OSB'lerde yer alan firmalarda istihdama katıldığını söylemek mümkündür. Eldivan ilçesinde herhangi bir sanayi sitesi de bulunmamaktadır.

İlçede gerçekleştirilen odak grup toplantısında ilçe sanayisi hakkında elde edilen geri bildirimlere göre ilçede sanayi faaliyetlerinin geliştirilmesi ve istihdamın artırılması için çeşitli çalışmaların devam ettiği, ayrıca tarım ürünleri üzerinden katma değerli üretim, tıbbi aromatik bitkiler ve bunlardan elde edilen ürünlerin ihracatı konusunda da potansiyel bulunduğu ve bu bağlamda tarıma dayalı sanayinin gelişmesine yönelik adımlar atılması gerektiği anlaşılmaktadır. İlçenin genel sanayileşme stratejisinin tarıma dayalı sanayileşme üzerine odaklanması gerektiği vurgulanan toplantıda, sanayi ve istihdam özelinde yaşanan temel sorunun yetişmiş insan kaynağının bulunmaması olduğu belirtilmiştir. Öyle ki, ilçede istihdamda başı çeken 3 imalat firmasının çalışanlarının çoğunun teknik bilgi ve tecrübeye sahip eleman ihtiyacı nedeniyle il merkezinden karşılandığı belirtilmiştir. Ayrıca, ilçede henüz bir küçük sanayi sitesinin de bulunmadığı fakat belediyenin bu konuyla ilgili çalışmalara devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu hususta, projelendirme ihtiyacından bahsedilirken, kaynak noktasında ise Bakanlık destekleri, kredi imkanları ve yatırım destekleri önerilmiştir. Bu bilgiler ışığında, ilçenin sanayi ve istihdam konusunda destekleyici projeler ve politikalar geliştirilmesi ihtiyacı bulunduğu değerlendirilmektedir. Sanayi alanında önerilen proje fikirleri ise; istihdama büyük katkı sağlayacak küçük sanayi sitesi eksikliğinin giderilmesi

amacıyla sanayi sitesi yapımı, mevcut sanayi binalarının desteklenerek güçlendirilmesi ve geliştirilmesi, tarıma dayalı ihtisas sanayi bölgelerinin kurulması ve sanayi bölgelerinde ihtiyaç duyulan alanlarda gençlerin kapasitelerinin geliştirilerek genç istihdamının artırılmasına yönelik planlanan ve/ya devam eden projeler olmuştur. Bu projelerin ivedilikle hayata geçirilmesi ve tamamlanması ilçenin ekonomisine ve istihdamın mevcut durumuna olumlu katkılar sunabilecektir.

Eldivan ilçesindeki maden varlığına ilişkin bilgiler incelendiğinde, Eldivan ilçesinin Büyükhacıbey-Küçükhacıbey, Sarayköy ve Hisarcık mevkilerindeki bentonit varlığının 2012 yılında toplam 288 bin ton olduğu ve bu yatakların gölsel çökel ortamında gelişmiş olduğu anlaşılmaktadır. Çankırı'nın Çerkeş, Eldivan, Ilgaz, Kurşunlu ve Şabanözü ilçelerinde bulunan bentonitlerin ağartma toprağı, döküm kumu ve sondaj çamuru şeklinde kullanıma elverişli olduğu ve Çankırı'daki bentonit yatağı alanlarında tespit edilen 2 milyon tona yakın görünür rezerv bulunduğu belirtilmektedir. Rapora göre, yatakların büyük bir kısmı geçmişte işletilmiş ve hala işletilen yataklar da mevcuttur.

İlçenin madencilik kapasitesine ve faaliyetlerine yönelik olarak odak grup toplantısında aktif olmayan maden ocaklarının varlığı ve ekonomik potansiyelin verimli kullanılmaması sorunlarından bahsedilmiştir. Eldivan sınırlarında yer alan kırmızı mermer ocağının tarihte Almanlar tarafından işletildiği bilgisi alınan toplantıda, mevcut ocağın aktif olmadığı belirtilmiştir. Toplantıda özellikle ilçenin Elmacı Bölgesindeki bentonit varlığına ve Bakırlı tarafındaki düşük kalorili kömür varlığına dikkat çekilerek, bu kaynakların aktif olarak kullanılmadığı ifade edilmiştir. Benzer şekilde ilçede aktif olmayan bir krom maden ocağı da bulunduğu belirtilen toplantıda bu madenin de ekonomik potansiyelinin kullanılmadığına değinilmiştir. Paydaşlar, odak grup toplantısında Eldivan'da termal su varlığına dair %85 oranında inançları olduğunu da aktararak termal suların turizm ve sağlık alanlarında kullanım potansiyeli bulunduğunu dile getirmişlerdir. Bu bilgiler, Eldivan'ın maden potansiyeli ve ekonomik kaynakları konusunda önemli ve farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Eğer bu kaynaklar daha etkin bir şekilde kullanılırsa, ekonomik kalkınmaya olumlu katkı sağlanabileceği değerlendirilmektedir. İlçede ekonomik kalkınmanın sağlanmasında aktif olmayan maden ocaklarının tekrar faaliyete geçirilmesi, ekonomik çeşitliliğin artırılması için yeni sektörlere yönelik yatırım çalışmaları yapılması bir çözüm önerisi olarak sunulmuştur. Bu hususta önerilen proje fikirleri ise; ilçede mevcut ve muhtemel maden kaynaklarının daha etkin kullanılabilmesi için geniş kapsamlı bir maden varlığı raporunun hazırlanması, maden ocaklarına ve madenlerden katma değerli ürünlerin imalatına yönelik fizibilite çalışmalarının hazırlanması ve termal su varlığı hakkında saha çalışmalarının yapılması olmuştur. Bu projelerin ve çalışmaların ivedilikle hayata geçirilmesi ve tamamlanması ilçenin ekonomik kalkınmasına olumlu katkılar sunabilecektir.

Eldivan ilçesi konaklama tesislerinin varlığı açısından zayıf bir karne notuna sahiptir. Öyle ki, ilçede sadece bir adet kamu misafirhanesi statüsünde tesis bulunmaktadır. İlçedeki Eldivan Öğretmenevi ve ASO Müdürlüğü tesisinin 4 odası ve 12 yatak kapasitesi mevcuttur.

Eldivan'da konaklama imkânları kısıtlı olsa da, ilçede görülmeye değer birçok turistik unsur yer almaktadır. Bülbül Pınarı, Şahin Tepesi, Karadere Göleti, İldivan Dağı, Karasivri Dağı ve Gölbahçe bunlardan yalnızca bir kaçıdır. Ayrıca ilçede inanç turizmi açısından son derece önemli olan Hacı Murad-ı Veli Türbesi ve Camii bulunmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı'nda yer alan bilgilere göre Eldivan'da 2 gezilecek yer, 6 anıt alan tanımlanmıştır.

İlçede gerçekleştirilen odak grup toplantısında yerel paydaşlar turizm sektörü hakkındaki görüşlerini de belirtmişlerdir. Gerçekleştirilen toplantıda, ilçede turizme yönelik olarak belirtilen en temel sorun ilçenin konaklama imkânlarının kısıtlılığı olmuştur. Bu durum ilçeye gelen ziyaretçilerin ilçede daha uzun süre kalmalarını ve bölgeye daha fazla katkıda bulunmalarının önündeki en büyük engel olarak görülmüştür. Bu temel soruna ilave olarak ilçedeki turizm unsurlarının potansiyelinin yeterince kullanılamaması toplantıda bahsedilen bir diğer sorun olmuştur. Turizmin gelişmesine katkı sağlayabilecek paydaş önerileri ise başta konaklama imkânlarının artırılması olmak üzere mevcut turistik değerlerin geliştirilmesi, Hacı Murad-ı Veli türbesinin inanç turizmi bağlamında cazibesinin artırılması ve ayrıca

İslamiyet öncesi dönemde bölgede yaşadığı ve Ortodoks inancının öncülerinden olduğu düşünülen Aziz Hippolitus hakkında inanç turizminin geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapılması, Eldivan'ın tanıtımına büyük katkı sağlayacağı düşünülen kiraz ürünün turistik olarak pazarlanabilmesi, eko turizmin ve spor turizminin geliştirilmesi, Eldivan'ın özgün özelliklerini vurgulayan turistik etkinlikler düzenlenmesi ve Cittaslow kriterlerine uyum sağlanarak yavaş şehirler ağına dâhil olunması şeklinde olmuştur. Turizme yönelik önerilen proje fikirleri ise; eko turizmin gelişmesine yönelik yürüyüş rotalarının, orman içinde dinlenme alanlarının, gözlem alanları ve kafe restoran alanlarının ve seyir terasının yapılması ile zipline parkuru kurulması, kiraz özelinde ve inanç turizmi özelinde çeşitli turistik etkinliklerin düzenlenmesi, yeni konaklama tesislerin yapılması ve mevcut tesislerin kapasitelerinin artırılması ile iyileştirme çalışmaları yapılması, spor turizminin geliştirilmesi için oryantiring sporu özelinde yeni harita çalışmalarının yapılması ve bu dalda eğitmen/antrenör sayısının artırılması ve inanç turizmine yönelik olarak Hacı Murad-ı Veli Türbesi çevre düzenlemesinin ve yeme içme alanlarının yapılması olmuştur. Eldivan ilçesinin doğal ve kültürel potansiyelini değerlendirecek projeler geliştirilmesi bölgenin çekiciliğini artırabileceği değerlendirilmektedir. Hem ilçe tanıtımına hem de ekonomik kalkınmaya katkı sağlayabileceği değerlendirilen bahsi geçen projelerin ve çalışmaların ivedilikle hayata geçirilmesi ve tamamlanması ilçe turizminin gelişmesine önemli katkılar sunabilecektir.

Eldivan'daki kentleşme, Çankırı ortalamasının altındayken TR82 ortalamasına görece daha yakındır. Eldivan, Çankırı ili ve TR82 Bölgesine göre kırsal nüfusu daha yoğun bir yerleşim olarak değerlendirilmektedir.

Eldivan'da ısınma, Çankırı ve TR82 Bölgesi geneline benzer şekilde, ağırlıklı olarak soba ve kalorifer ile sağlanmakta iken 2021 yılının son çeyreğinde ilçeye doğalgaz hizmeti de gelmiştir. Doğalgaz kullanımı TR82 Bölgesinde hızla yaygınlaşmaktadır.

Eldivan'da gerçekleştirilen odak grup toplantısında kentleşmeyle ilgili olarak ele alınan tek sorun konut sorunu olmuştur. Konut sorunu dolaylı olarak eğitim, sosyal yaşam ve göçe yönelik sorunları da tetikleyen bir alt sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplantıda konut sorunu ve sosyal yaşamın kısıtlılığı gerekçeleriyle ilçeye atanan öğretmenlerin ve Üniversite öğrencilerinin ilçe merkezinde yaşamak istemediklerinin altı çizilmiştir. İlçede yapımı devam eden TOKİ konutlarının tamamlanmasıyla birlikte konut sorunun çözüleceği belirtilmiştir.

Ek 1: Örnek Proje Önerisi

Proje Künyesi		
Proje Adı	**Eldivan Tiftik Keçisi Yetiştiriciliği ve Kırsal Kalkınma Projesi**	
Proje Özeti	Eldivan ilçesi, küçükbaş hayvan varlığı bakımından Çankırı ili ve TR82 Bölgesinde özellikle keçi yetiştiriciliğinde (tiftik, kıl keçisi ve diğerleri) önemli bir yere sahiptir. Ancak, genç nüfusun azalması ve göç nedeniyle yaşlı nüfusun artması gibi demografik zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Proje, yerel arazilerin kiralanması, eğitim ve danışmanlık hizmetleri, finansal destek ve pazarlama stratejileri gibi çeşitli bileşenleri içermekte olup, uzun vadede sürdürülebilir kalkınma ve refah artışı hedeflemektedir. Bu kapsamda, genç çiftçilere yönelik olarak ortak kullanım alanlarında bulundurulacak tiftik keçisi yetiştiriciliği için gerekli canlı hayvanların alımı, makine ve ekipmanların temini faaliyetler olarak projeye dahil edilmiştir. Proje, tiftik keçisi yetiştiriciliğini örnek bir uygulama olarak göstererek ve teşvik ederek bölgede ekonomik çeşitlilik yaratmayı hedeflemektedir. Proje, katılımcılara uygun maliyetli şartlarla arazi kiralamaktan başlayarak, canlı hayvan desteği ile keçi yetiştiriciliği konusunda eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunmayı amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra, genç çiftçilere makine ve ekipmanları da temin edilecektir. Bu kapsamda, keçi bakımı, süt sağımı ve diğer hayvancılık işlemlerini kolaylaştırmak için gerekli olabilecek süt sağım makineleri, yem hazırlama ekipmanları, kırkma makineleri gibi modern tarım makineleri temin edilecektir. Bu faaliyetin amacı, genç çiftçilere teknolojik destek sağlamak ve keçi yetiştiriciliğini daha verimli ve sürdürülebilir hale getirmektir. Böylece, projenin başarısıyla birlikte bölge gençliği hem istihdam hem de tarımsal girişimcilik konusunda motive edilmiş olacak, aynı zamanda keçi yetiştiriciliğinin modern tarım teknikleriyle buluşması sağlanacaktır.	
Proje Uygulayıcıları	**Yararlanıcı**	Eldivan İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü
	Ortaklar	Eldivan Belediyesi, Çankırı Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği
	İştirakçiler	Eldivan Kaymakamlığı
Proje Mali Bilgileri	**Proje Bütçesi**	Arazi Kiralama Maliyetleri: Proje iştirakçisi tarafından bedelsiz temin edilecek olup, hedef gruptan çok cüzi meblağlar talep edilecektir. Eğitim ve Danışmanlık: 1.000.000,00 TL Makine ve Ekipman Alımı: 6.000.000,00 TL Küçük Ölçekli Yapım İşleri: 2.000.000,00 TL Canlı Hayvan Alımı: 5.000.000,00 TL Pazarlama ve Tanıtım: 1.000.000,00 TL TOPLAM: 15.000.000,00 TL
	Finansman Kaynağı	%75 Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı, %20 Eldivan Belediyesi

Proje Künyesi		
	%5 Çankırı Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği	
Proje Amaç (lar)ı	Eldivan Tiftik Keçisi Yetiştiriciliği ve Kırsal Kalkınma Projesi, genç çiftçilerin kırsal alanlarda istihdam edilmesini sağlayarak göçü azaltmayı, yerel ekonomiyi canlandırmayı ve bölge halkının gelir kaynaklarını çeşitlendirmeyi amaçlamaktadır.	
Uygulama Yeri	**İl**	Çankırı
	İlçe(ler)	Eldivan
Uygulama Süresi	18 Ay	
Hedef Gruplar/Nihai Faydalanıcılar	Eldivan köy ve mahallelerindeki halk Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Üyeleri Tiftik ve kıl keçisi işiyle uğraşan (keçi sütü, kılı vb.) gerçek ve tüzel kişiler Tedarikçi Firmalar Hedef Gruplar ve Nihai Yararlanıcılar Nihai Yararlanıcılar: Eldivan köy ve mahallelerinde yaşayan birlik üyeleri ve genç çiftçiler	
Projenin Temel Faaliyetleri	**1. Proje Hazırlık, Arazi Kiralama ve Yapım İşi Faaliyetleri** Bu faaliyet, proje ekibinin belirlenmesi, başlangıç toplantıları yapılması iş ve işlemlerine ilaveten projenin temelini oluşturan arazi temini ve hazırlığını içermektedir. Uygun arazi ve doğru hazırlık, projenin sürdürülebilirliği ve başarısı için kritik öneme sahiptir. **1.1. Arazi Seçimi:** Projenin hedeflediği Eldivan ilçesindeki 5 köyün ve potansiyel arazi alanlarının belirlenmesi, Arazilerin iklim, toprak yapısı ve diğer faktörlere göre keçi yetiştiriciliği için uygunluğunun değerlendirilmesi **1.2. Arazi Kiralama Süreci:** Belirlenen uygun arazi alanları için sahipleriyle (kamu arazileri için ilgili kurum ve kuruluşlarla) görüşmelerin başlatılması, uygun maliyetli ve uzun vadeli kiralama anlaşmalarının müzakere edilmesi, kiralama anlaşmalarının hukuki açıdan incelenmesi ve onaylanması **1.3. Arazi Hazırlığı:** Kiralanan arazilerin keçi yetiştiriciliği için uygun hale getirilmesi, arazinin çitlenmesi ve güvenlik önlemlerinin alınması, gerekli altyapı çalışmalarının yapılması (su temini, barınak inşası, vs.) **1.4. Bilgilendirme Süreci:** Arazinin kiralama sürecinde vatandaşların etkin bir şekilde bilgilendirilmesi, halkın projeye olan katılımını artırmak için (gerekli hallerde) bilgilendirme toplantıları düzenlenmesi **1.5.Çevresel Etki Değerlendirmesi:** Projenin çevresel etkilerinin değerlendirilmesi, çevresel düzenlemelere uygunluk sağlamak için önlemlerin alınması **2. Eğitim ve Danışmanlık Faaliyetleri** Bu faaliyet, genç çiftçilere tiftik keçisi yetiştiriciliği konusunda gerekli bilgi, beceri ve yönlendirmeyi sağlayan faaliyetleri içermektedir. Bu sayede, genç çiftçilere hem teorik hem de pratik bilgi sağlanarak keçi yetiştiriciliği konusunda uzmanlaşmaları ve başarılı bir işletme kurmaları hedeflenmektedir. **2.1. Eğitim Programları:** Genç çiftçilere tiftik keçisi yetiştiriciliği konusunda kapsamlı eğitim programlarının düzenlenmesi (Keçi yetiştiriciliği temel prensipleri,	

Proje Künyesi
bakımı, beslenmesi ve hastalık yönetimi ile doğum, süt sağımı, sürü çeşitliliği ve kalitesi gibi) **2.2. Danışmanlık Hizmeti:** Proje süresince genç çiftçilere karşılaştıkları sorunları çözmelerine yardımcı olacak sürekli destek ve danışmanlık sağlamak amacıyla bir danışmanlık ekibinin kurulması ve ayrıca keçi bakımı, hastalık yönetimi, doğum kontrolü gibi konularda uzman danışmanların sağlanması. Gençlerin işletmelerinin sürdürülebilirliği için temel işletme yönetimi ve planlama, finansal yönetim, kaynak planlaması ve pazarlama stratejileri üzerine eğitim ve danışmanlık hizmeti sunulması. **3. Makine ve Ekipman Temini Faaliyetleri** Bu faaliyet, işletmeye uygun ve verimli makine ve ekipmanların temin edilmesini sağlayarak keçi yetiştiriciliği işletmesinin başarılı bir şekilde faaliyet göstermesini hedeflemektedir. **3.1. Makine ve Ekipmanların Temini:** Keçi yetiştiriciliği için ihtiyaç duyulan (çit malzemeleri, barınaklar, yem saklama, hazırlama ve dağıtma makineleri, süt sağım makineleri, sağım odası hijyen ekipmanları, römork ve nakliye araçları, kırkma makineleri, su pompaları ve sulama sistemleri gibi) modern tarım makineleri ve ekipmanların tedarik edilmesi, **3.2. Sipariş ve Teslimat Süreci:** Makine ve ekipmanlar için sipariş verilmesi, teslimat sürecinin planlanması ve takip edilmesi **3.3. Kurulum ve Eğitim:** Makine ve ekipmanların kurulumunun yapılması, genç çiftçilere kurulum, kullanım ve bakım eğitimlerinin verilmesi **4. Canlı Hayvan Alımı Faaliyetleri** Bu faaliyet, genç çiftçilere uygun ve sağlıklı hayvanların temin edilmesini, doğru bir başlangıç yapmalarını ve projenin hedeflerine daha etkili bir şekilde ulaşmalarını sağlamayı hedeflemektedir. **4.1. Tür ve Sayı Belirleme:** Proje kapsamında alınacak canlı hayvanların türleri, çiftçilere sağlanacak hayvan sayısı ve cinsiyetinin belirlenmesi **4.2. Sağlık Kontrolü:** Canlı hayvanların sağlık durumlarının veteriner kontrolünde incelenmesi, gerekli aşılar ve tedavilerin uygulanması **4.3. Taşıma İşlemi:** Canlı hayvanların uygun taşıma araçları ile belirlenen yerlere getirilmesi **4.4. İzleme ve Değerlendirme:** Canlı hayvanların performansının (süt verimi, üreme başarısı ve genel sağlık durumu) periyodik olarak izlenmesine imkan sağlayacak raporlamaların yapılması **5. Pazarlama ve Tanıtım** Bu faaliyet, proje ile elde edilecek ürünlerinin pazarlanması ve satışının artırılması için stratejilerin geliştirilmesini ve bazı satış ve pazarlama yöntemlerinin kullanılmasını içermektedir. **5.1. Pazar Araştırması ve Hedef Kitle Belirleme:** Pazarlama stratejilerini oluşturmak için yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde keçi ürünleri talebini belirlemek amacıyla pazar araştırması yapılması ile müşteri segmentasyonu yapılması (yerel marketler, restoranlar, doğrudan tüketici satışları gibi) **5.2. Ürünlerin Besin ve Kalite Analizleri:** Projenin ürettiği ürünlerin besin değerleri ve kalitesinde standardizasyon sağlanması ve ürünlerin kalitesinin yüksek

Proje Künyesi

olması ve standartlara uygunluğu sağlanarak tüketici güveni kazanılması amacıyla periyodik olarak ürün numunelerinin toplanması, laboratuvar testlerinin yapılması (süt, tiftik ve diğer ürünlerin besin içeriği ile mikrobiyolojik kalitesinin belirlenmesi testleri gibi)

5.3. Markalaşma, Ürün Paketleme ve Etiketleme: Projeye ve ilçeye özgü bir marka çalışması yapılması, ürünlerin estetik ve hijyenik bir şekilde paketlenmesi, ürünlerin kalitesi, kökeni, beslenme değerleri ve diğer önemli bilgilerle birlikte oluşturulan etiketleme çalışması yapılması

5.4. Fiyat Belirleme: Rekabet analizi ve maliyet hesaplamaları yapılarak uygun fiyatlandırma stratejilerinin belirlenmesi

5.5. Lojistik: Ürünlerin hedef müşterilere ulaştırılması için etkili bir dağıtım ağı oluşturulması, marketler, restoranlar, online satış platformları gibi çeşitli dağıtım kanallarının değerlendirilmesi

5.6. Pazarlama Kampanyaları ve Dijital Pazarlama: Tüketicilerin dikkatini çekecek ürün tanıtımı için pazarlama kampanyalarının düzenlenmesi ve çeşitli pazarlama stratejilerinin uygulanması, sosyal medya pazarlaması, yerel etkinlikler ve fuar katılımları ile marka ve ürün tanıtımı yapılması

6. İzleme ve Değerlendirme

Bu faaliyet, projenin başarılarını ve zorluklarını düzenli olarak izleyerek, proje sürecinin etkili bir şekilde yönetilmesini ve gerektiğinde düzeltici önlemler alınmasını amaçlamaktadır.

6.1. Performans Göstergeleri ve İzleme: Projenin amaçlarına ulaşabilmesi için belirlenmiş performans göstergelerinin oluşturulacak izleme planına göre izlenmesi

6.2. Değerlendirme Raporları: Yapılan izleme ve proje göstergelerinden elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre projenin genel durumunu, başarılarını ve iyileştirme alanlarını gösteren değerlendirme raporları hazırlanması

6.3. Performans İyileştirme: Projenin zayıf noktaları ve başarıları belirlenerek iyileştirme stratejilerinin oluşturulması, proje süresince ortaya çıkan sorunlar, hedeflere ulaşmada yaşanan güçlükler ve diğer faktörlere yönelik çözüm önerileri geliştirilmesi

6.4. Paydaş İletişimi: Projenin başarısı, yaşanan sorunlar, çözüm önerileri ve değerlendirme sonuçlarının proje paydaşlarıyla etkili bir iletişim yöntemiyle paylaşılması

7. Proje Açılış ve Kapanış Faaliyetleri

Açılış faaliyetleri projenin resmi olarak başladığını duyurmak, katılımcıların projeye duydukları ilgiyi artırmak ve projenin başlangıcını olumlu bir atmosferde gerçekleştirmek; kapanış faaliyetleri ise projenin etkilerini değerlendirmek, başarıları vurgulamak ve gelecekte benzer projeler için öğrenilen dersleri paylaşmak üzere projenin resmi olarak kapatılmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

7.1. Açılış Faaliyetleri: Proje ekibi, yerel yetkililer, proje paydaşları ve diğer ilgili tarafların da bulunduğu, projenin amaçlarının, hedeflerinin ve beklenen sonuçlarının açıklandığı resmi bir açılış töreni düzenlenmesi, projenin detaylı bir tanıtım sunumunun yapılması, paydaşlar arasında iletişimi güçlendirmeyi ve işbirliği olanaklarını artırmayı amaçlayan tanışma ve ağ kurma oturumları düzenlenmesi, projeye dahil olan genç

	Proje Künyesi
	çiftçilere ve diğer katılımcılara proje süreci, beklentiler ve katkıları hakkında detaylı bir bilgilendirme oturumu yapılması, proje başlangıcının yerel medya ve sosyal medya aracılığıyla duyurulması ve sosyal etkileşimin güçlendirilmesi amacıyla proje paydaşları ve katılımcılarının davetlisi olduğu yemek veya kokteyl organizasyonu yapılması **7.2. Kapanış Faaliyetleri:** Projenin hedeflerine ne kadar yaklaşıldığı, başarılar ve hedeflere ulaşılamayan alanların belirlendiği projenin gerçekleşme durumunun (performans) değerlendirmesi, proje paydaşlarına ve ilgili taraflara sunulacak başarılar ve öğrenme noktalarını içeren bir proje son raporu hazırlanması, proje bütçesi ve harcamalar arasında kıyası ortaya koyan bir finansal değerlendirme yapılması, proje paydaşlarından geri bildirim alınması, proje yönetiminin (ekibin) değerlendirilmesi, projenin başarısını kutlamak ve projenin paydaşlarına teşekkür etmek için bir proje kapanış etkinliği düzenlenmesi ve kapanış raporu hazırlanması
Performans Göstergeleri	Proje Kapsamında Kurulan/Geliştirilen Ortak Kullanım Alanı: 5 Projeden Faydalanan Köy Sayısı: 5 Proje Kapsamında Kurulan/Geliştirilen Ortak Kullanım Alanından Faydalanan Kurum/Kuruluş/İşletme Sayısı: 10 Yeni Ürün Türü İçin Kullanılan Arazi Miktarı (he): 2,5 Proje Kapsamında Yeni Kurulan veya Rehabilite Edilen Tesisin/Yapının Açık Alan Büyüklüğü (m2): 20.000 Proje Kapsamında Yeni Kurulan veya Rehabilite Edilen Tesisin/Yapının Kapalı Alan Büyüklüğü (m2): 5.000 Erişim Sağlanan Yeni Pazar Sayısı: 10 Sürekli İstihdam: 80 İstihdam Edilen Genç Sayısı: 60 (en az) Eğitim Sayısı: 8 Eğitim Süresi: 320 saat Eğitime Katılan Kişi Sayısı: 80 Danışmanlık Faaliyetlerine Yapılan Toplam Harcamalar: 500.000,00 TL Danışmanlık Faaliyetlerinden Faydalanan Kişi Sayısı: 80 Toplam Üretim Değeri: 7.100.000,00 TL (Yıllık) Yurt İçi Satış Tutarı: 7.100.000,00 TL (Yıllık) Üretim Kapasitesi: 450 baş (yıllık toplam-başlangıç canlı hayvan hariç) Yerli Makine Harcamaları: 3.000.000,00 TL İthal Makine Harcamaları: 3.000.000,00 TL Ürün Çeşidi Sayısı: 3 Marka Başvuru Sayısı: 1 Alınan Sertifika Sayısı: 3 Ortaklık Kurulan/İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluş/İşletme Sayısı: 5 Doğrudan Faydalanıcı Sayısı: 80 Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Genç: 60 (en az) Eğitilen Genç Sayısı: 80 Düzenlenmiş Bilinçlendirme/Yaygınlaştırma Faaliyeti Sayısı: 4

Proje Künyesi	
	Bilinçlendirme/Yaygınlaştırma Faaliyetine (Seminer, Konferans, Sergi, Çalıştay vs.) Katılan Kişi Sayısı: 150 Küçükbaş Hayvan Üretimi İçin Yapılan Harcamanın Parasal Değeri: 15.000.000,00 YL Örgütlenen Birincil Üretici Sayısı: 1 Kurumsal Kimlik ve Görünürlük Çalışmaları Sayısı: 1
Projenin İşletme Modeli ve Sürdürülebilirliği	Projenin işletme modeli ve sürdürülebilirliği, tiftik keçisi yetiştiriciliği odaklı olarak tasarlanmıştır. Eldivan'da yaşayan gençlerin arazi kiralama usulüyle arazi kiralayarak proje ile sağlanan canlı hayvan ve gerekli makine ve ekipmanların tedarik edilmesi üzerine kurulan projenin ilk aşamasında, genç çiftçilere yönelik eğitim ve destek programları aracılığıyla, gençlere tiftik keçisi yetiştiriciliği konusunda bilgi ve beceri kazandırılacaktır. Projeye dahil olan genç çiftçilere, uygun koşullarda hayvan yetiştirme, sağlık kontrolleri, barınak yönetimi ve pazarlama stratejileri gibi konularda eğitimler verilecek ve yerelde iş fırsatları yaratılacaktır. Projede kullanılan tiftik keçisi ırkları, bölgenin iklim koşullarına uygun ve sürdürülebilir yetiştiricilik için özel olarak seçilmiştir. Projede kullanılan makineler ve ekipmanlar, genç çiftçilere daha verimli ve etkili bir üretim süreci sunmak üzere seçilmiştir. Ayrıca, proje kapsamında oluşturulan pazarlama stratejileri ve dağıtım ağı, projenin ekonomik sürdürülebilirliğini destekleyerek üretilen ürünlerin pazarlanmasını güçlendirecektir. Bu bütünlük, proje sürecinde genç çiftçilerin ekonomik olarak güçlenmelerini ve kırsal bölgelerde sürdürülebilir bir hayvancılık modelinin benimsenmesini hedeflemektedir. Projede kazanılan bilgi birikimi ve deneyimlerin paylaşılması, bölge halkının proje sonrasında da benzer faaliyetlere devam etmesini teşvik edecektir, bu da projenin uzun vadeli sürdürülebilirliğini destekleyecektir.
Proje hakkında hazırlayan kişinin görüşleri	Proje, tiftik keçisi yetiştiriciliği üzerine odaklanarak Eldivan ilçesindeki kırsal alanlarda ve ilçe genelinde ekonomik çeşitlilik sağlama, genç çiftçilere istihdam olanağı sunma ve yerel hayvancılık sektörünü güçlendirme gibi hedefleri desteklemektedir. Proje, kırsalda sürdürülebilir kalkınma ve yerelde ekonomik güçlenme gibi konulara odaklanarak göç sorunu ile süregelen yıllardır boğuşan bir Anadolu şehrinde yerel halkı güçlendirmeye yönelik bir çaba olarak değerlendirilmektedir. Elbette ki projenin başarısı, etkileşimde bulunduğu paydaşlarına, proje ekibine, yerel halka ve genç çiftçilere sağladığı somut faydalara bağlı olacaktır. Eğer projenin uygulanabilirlik ve sürdürülebilirlik konularında başarılı olması sağlanabilirse, bu tür kırsal kalkınma örnekleri yerel ekonomilere önemli katkılarda bulunabilir.

7. KAYNAKÇA

Alphabet Inc. (Google). (2023). *Google Haritalar*. Ağustos 16, 2023 tarihinde Google Haritalar Web Sitesi: https://www.google.com/maps/ adresinden alındı

Anonim. (2023, Temmuz 26). Toplumsal Cinsiyet Üzerine Ankara Üniversitesi Açık Ders Malzemeleri. *Toplumsal Cinsiyet*. Ankara. Temmuz 26, 2023 tarihinde https://acikders.ankara.edu.tr/: https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=133482 adresinden alındı

Çankırı Esnaf ve Sanatkârlar Odası. (2022). Esnaf Verileri. *Çankırı Esnaf ve Sanatkarlara İlişkin Veriler*. Çankırı. 2023 tarihinde alındı

Çankırı İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2022). *Turizm İstatistikleri*. Çankırı. 2023 tarihinde alındı

Çankırı İl Sağlık Müdürlüğü. (2022). *Çankırı İli Sağlık İstatistikleri*. Çankırı: Çankırı İl Sağlık Müdürlüğü. 2023 tarihinde alındı

Çankırı Karatekin Üniversitesi. (2022). *Çankırı Karatekin Üniversitesi 2022 Yılı İdare Faaliyet Raporu.* Çankırı: Çankırı Karatekin Üniversitesi. Haziran 05, 2023 tarihinde https://strateji.karatekin.edu.tr/tr/faaliyet-raporu-9509-sayfasi.karatekin adresinden alındı

Çankırı Karatekin Üniversitesi. (2022-2023). *Akademik Birimler Listesi*. Haziran 06, 2023 tarihinde Akademik Birimler Listesi Web Sitesi: https://www.karatekin.edu.tr/tr/akademik-5-sayfasi-karatekin adresinden alındı

Çankırı Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü. (2023). *Çankırı Sanayi İstatistikleri ve Bazı Ekonomik Göstergeler*. 2023 tarihinde alındı

Çankırı Tarım ve Orman İl Müdürlüğü. (2022). Tarımsal İstatistikler. *Çankırı Tarım İstatistikleri*. 2023 tarihinde alındı

Danyıldız, B. (2019). *Ulusal Tez Merkezi.* Ekim 26, 2023 tarihinde Ulusal Tez Merkezi Web Sayfası: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=5NUYStX17xBBXPQ4VSM5Mg&no=BIyEx8oeHUkr1faTznanYw adresinden alındı

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü. (2021, 12 14). *DSİ 2020 Yılı Resmi Su Kaynakları İstatistikleri.* 08 16, 2023 tarihinde DSİ 2020 Yılı Resmi Su Kaynakları İstatistikleri Web Sitesi: https://www.dsi.gov.tr/Sayfa/Detay/1499 adresinden alındı

Erhan Anadol. (2023, Temmuz 26). *Erhan Anadol*. Temmuz 26, 2023 tarihinde Erhan Anadol Web Sitesi: https://erhananadol.com/bolgeler-ve-ulkeler/ adresinden alındı

Erkan, R., & Bağlı, M. (2005). Göç ve Yoksulluk Alanlarında Kentle Bütünleşme Eğilimi: Diyarbakır Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 22*(1), 105-124. 2023 tarihinde alındı

İl Emniyet Müdürlükleri ve İl Jandarma Komutanlıkları. (2022). *Trafik Kazası İstatistikleri*. 2023 tarihinde alındı

Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü. (2023, Temmuz 26). *Kalkınma Ajansları*. Temmuz 26, 2023 tarihinde Kalkınma Ajansları Web Sitesi: https://ka.gov.tr/sayfalar/bolgesel-kalkinma-ve-ulkemizde-bolgesel-kalkinma-politikalarinin-gelisim-sureci--22 adresinden alındı

Kılıç, S. E., & Mutluer, M. (2004). Coğrafya'da ve Bölge Planlamada Bölge Kavramının Karşılaştırmalı Olarak İrdelenmesi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 17-28.

Koçak, Y. D., & Terzi, E. (2012). Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3*(3), 163-184. 2023 tarihinde http://iibfdergi.kafkas.edu.tr adresinden alındı

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü. (1988-2018). *Maden Varlığı Verileri*. 2023 tarihinde alındı

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü. (tarih yok). *Çankırı İli Maden ve Enerji Kaynakları.* Temmuz 2023 tarihinde alındı

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Fizibilite Etütleri Daire Başkanlığı; Yücel, M.Bayram; Gül, Özgen. (2018). *Dünya'da ve Türkiye'de Bentonit.* 2023 tarihinde alındı

Orman Genel Müdürlüğü. (2022). *Ormandan Elde Edilen Endüstriyel ve Yakacak Odun Miktarları*. 2023 tarihinde alındı

Sevindi, C., & Korkusuz, T. (2016). Türkiye'de Yaşlı Bağımlı Nüfusun Gelişimi. *II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s. 194-226). Ağrı: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi. 2023 tarihinde alındı

Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü. (2023, Haziran 15). *Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Derneklere İlişkin İstatistikler Portalı*. Haziran 15, 2023 tarihinde Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Derneklere İlişkin İstatistikler Portalı Web Sitesi: https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarina-gore-dernekler adresinden alındı

Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü ve TR82 Bölgesi Sivil Toplumla İlişkiler İl Müdürlükleri. (2023). Sivil Toplum İstatistikleri. Haziran 15, 2023 tarihinde https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarina-gore-dernekler adresinden alındı

Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlükleri ve SGK Veri Portalı. (2022). *SGK Veri Portalı*. Haziran 22, 2023 tarihinde SGK Veri Portalı Web Sitesi: https://veri.sgk.gov.tr adresinden alındı

Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2014, Aralık). *T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi 2014-2023.* Temmuz 26, 2023 tarihinde T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji

ve Bütçe Başkanlığı Web Sitesi: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/2014-2023_B%C3%B6lgesel_Geli%C5%9Fme_Ulusal_Stratejisi.pdf adresinden alındı

Şahinoğlu, S. (2023, Ağustos 08). Cinsiyet, Kadın, Kadın Bakış Açısı, Ataerkil Tıpta Cinsiyetçilik Üzerine Ankara Üniversitesi Açık Ders Malzemeleri. Ankara. Ağustos 08, 2023 tarihinde https://acikders.ankara.edu.tr/course/view.php?id=4043 adresinden alındı

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023, Temmuz 26). *Sürdürülebilir Kalkınma Hakkında Temel Bilgiler*. Temmuz 26, 2023 tarihinde Sürdürülebilir Kalkınma Web Sitesi: http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr/temel-tanimlar/ adresinden alındı

T.C. Çankırı Valiliği. (2023, Temmuz 27). *Eldivan İlçe Bilgileri*. Temmuz 27, 2023 tarihinde Eldivan İlçe Bilgileri Web Sitesi: http://www.cankiri.gov.tr/eldivan adresinden alındı

T.C. Eldivan Kaymakamlığı. (2023, Temmuz 27). *Eldivan Tarihi*. Temmuz 27, 2023 tarihinde Eldivan Tarihi Web Sitesi: http://www.eldivan.gov.tr/eldivan-tarihi adresinden alındı

T.C. Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü. (2023). *Kalkınma Planlamasında İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması*. Ağustos 11, 2023 tarihinde Kalkınma Planlamasında İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması Web Sitesi: https://ka.gov.tr/sayfalar/kalkinma-planlamasinda-istatistiki-bolge-birimleri-siniflandirmasi--24 adresinden alındı

T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı. (2012, Haziran). *Sektörel Raporlar ve Analizler.* 2023 tarihinde Sektörel Raporlar ve Analizler Web Sitesi: https://www.kuzka.gov.tr/planlama-detay.asp?PD=295&PlanlamaDetay=2012-yili-sektorel-raporlar-ve-analizler adresinden alındı

T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı. (2013, Temmuz). *TR82 Bölgesi İlçe Analizleri.* 2023 tarihinde TR82 Bölgesi İlçe Analizleri Web Sitesi: https://www.kuzka.gov.tr/planlama.asp?P=9&Planlama=ilce-analizleri adresinden alındı

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2023). *Türkiye Kültür Portalı*. Ağustos 01, 2023 tarihinde Türkiye Kültür Portalı Web Sitesi: https://www.kulturportali.gov.tr/arama/eldivan adresinden alındı

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2021). *Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Girişimci Bilgi Sistemi*. Haziran 20, 2023 tarihinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Girişimci Bilgi Sistemi Web Sitesi: https://gbskokpit.sanayi.gov.tr/ adresinden alındı

Tolunay, A., & Akyol, A. (2006). Kalkınma ve Kırsal Kalkınma: Temel Kavramlar ve Tanımlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 116-127. Temmuz 26, 2023 tarihinde alındı

TR82 Bölgesi Gençlik Hizmetleri ve Spor İl/İlçe Müdürlükleri ve Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2022). Spor İstatistikleri. Haziran 22, 2023 tarihinde https://shgm.gsb.gov.tr/ adresinden alındı

TR82 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri. (2018-2022). TR82 Bölgesi Milli Eğitim İstatistikleri. 2023 tarihinde alındı

TR82 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri. (2021-2022). TR82 Bölgesi Milli Eğitim İstatistikleri. 2023 tarihinde alındı

TR82 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve TÜİK. (2021-2022). TR82 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve TÜİK Bölgesel İstatistikler. *TR82 Bölgesi Milli Eğitim İstatistikleri*. 2023 tarihinde alındı

TÜİK Bölgesel İstatistikler Web Sayfası ve TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü. (2021). TÜİK Bölgesel İstatistikler ve Kastamonu Bölge Müdürlüğü Verileri. 2023 tarihinde https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/anaSayfa.do?dil=tr adresinden alındı

TÜİK Bölgesel İstatistikler Web Sayfası ve TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü. (2022). TÜİK Bölgesel İstatistikler ve Kastamonu Bölge Müdürlüğü Verileri. 2023 tarihinde https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/anaSayfa.do?dil=tr adresinden alındı

TÜİK Bölgesel İstatistikler Web Sayfası ve TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü. (2023). TÜİK Bölgesel İstatistikler ve Kastamonu Bölge Müdürlüğü Verileri. 2023 tarihinde alındı

TÜİK Kastamonu Bölge Müdürlüğü. (2022). TR82 Bölge İstatistikleri. Kastamonu. Nisan 2023 tarihinde alındı

Türkiye Barolar Birliği. (2022). *Hak Savunucusu Avukatlar İçin Rehber Kitap Serisi - 4: Toplumsal Cinsiyet.* Ankara: Türkiye Barolar Birliği.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). *TÜİK Bölgesel İstatistikler*. 2023 tarihinde TÜİK Bölgesel İstatistikler Web Sitesi: https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/anaSayfa.do?dil=tr# adresinden alındı

Türkiye İstatistik Kurumu. (2022). Kütüphane İstatistikleri. Ağustos 2023 tarihinde alındı

Türkiye İstatistik Kurumu. (2022). *TÜİK Bölgesel İstatistikler*. Haziran 01, 2023 tarihinde TÜİK Bölgesel İstatistikler Web Sitesi: https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/anaSayfa.do?dil=tr adresinden alındı

Ünal, Ç. (2019). Türkiye'nin I. Düzey Bölgelerinde Göç İstatistiklerinin Değişim Analizi (2007-2017). *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21*(2), 737-758. doi:10.26468/trakyasobed.541908

Vakıflar Genel Müdürlüğü. (2023). *Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakıf Sorgulama Portalı*. Haziran 16, 2023 tarihinde Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakıf Sorgulama Portalı Web Sitesi: https://www.vgm.gov.tr/vakif-sorgulama/vakif-sorgulama?Page=1 adresinden alındı

Wikimedia Foundation, Inc. (2021, Şubat 18). *Vikipedi*. Temmuz 26, 2023 tarihinde Vikipedi Web Sitesi: https://tr.wikipedia.org/wiki/B%C3%B6lge#:~:text=B%C3%B6lge%2C%20%C3%A7e%C5%

9Fitli%20fiziksel%2C%20be%C5%9Feri%20ya,bilimsel%20olarak%20%C3%B6zelle%C5%9Fmi%C5%9F%20terimler%20mevcuttur adresinden alındı

Yavan, N. (2023, Temmuz 26). Bölgesel Kalkınma Üzerine Ankara Üniversitesi Açık Ders Malzemeleri. *Bölgesel Kalkınma*. Ankara, Türkiye. Temmuz 26, 2023 tarihinde https://acikders.ankara.edu.tr/course/view.php?id=9463 adresinden alındı

Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü. (Ağustos 2014 - Aralık 2017). *Yenilenebilir Enerji Web Arşivleri*. Temmuz 26, 2023 tarihinde Yenilenebilir Enerji Web Arşivleri Web Sitesi: https://web.archive.org/web/20160816225958/http:/www.eie.gov.tr/YEKrepa/CANKIRI-REPA.pdf adresinden alındı

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı. (2022-2023). *Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi*. Haziran 06, 2023 tarihinde Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi Web Sitesi: https://istatistik.yok.gov.tr/ adresinden alındı

DEĞERLENDİRME / NOTLAR

T.C. KUZEY ANADOLU
KALKINMA AJANSI
NORTH ANATOLIAN DEVELOPMENT AGENCY

Kuzeykent Mahallesi Kayın Sokak No:9 37150 Merkez/KASTAMONU
Tel: 0 (366) 212 58 52 – Faks: 0 (366) 212 58 55
E-posta: bilgi@kuzka.gov.tr | www.kuzka.gov.tr

ISBN: 978-625-8409-30-7

Kalkınma Ajansı Yayınları Bedelsizdir, Satılmaz.